

Kadernota 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Leeswijzer	3
2 Bestuurlijke voorwoord	4
3 Beschouwingen over financiën.....	6
4 Vorming en voeding bestemmingsreserves voor ambities.....	19
5 Beleidsprogramma's	24
Bijlage 1: Budgettair neutrale posten in Kadernota 2025	96

1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 starten we met het bestuurlijk voorwoord.

De financiële beschouwingen komen aan de orde in hoofdstuk 3. Daar wordt een totaaloverzicht gegeven van de ontwikkelingen van het financieel perspectief 2025-2028. In hoofdstuk 3 wordt ook een nader inzicht gegeven in een aantal belangrijke onderdelen van onze financiën.

In de komende jaren is er beperkt ruimte voor structureel nieuw beleid. We willen daarom vanuit de vrije ruimte in de reserves middelen inzetten voor het realiseren van ambities en maatschappelijke doelen. In hoofdstuk 4 is inzicht gegeven in deze vrije ruimte en in bestedingsdoelen van de te vormen bestemmingsreserves, inclusief indicatie van de financiële omvang.

In hoofdstuk 5 geven wij de hoofdlijnen van de 10 beleidsprogramma's voor de begroting 2025. Bij de begroting 2025 zullen deze verder worden uitgewerkt op basis van de actualiteit. Dit hoofdstuk is per programma aangevuld met de in het financieel perspectief verwerkte voorstellen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen autonome ontwikkelingen, gemeenschappelijke regelingen en nieuw beleid. De voorstellen zijn kort en bondig toegelicht. Hierbij is een grensbedrag van € 70.000 gehanteerd. Onder dit grensbedrag is geen toelichting gegeven.

Gelijktijdig met deze Kadernota 2025 wordt het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024 (MPG) aangeboden. De resultaten van het MPG zijn in de Kadernota 2025 verwerkt.

Emmen, 21 mei 2024

College van burgemeester en wethouders

2 Bestuurlijke voorwoord

Dit voorjaar 2024 genieten we na van de Koningsdag viering in Emmen. Een groot feest voor Emmen en bekeken door 3,8 miljoen Nederlanders. Met dezelfde energie waarmee Emmen zich presenteerde aan Nederland, werken we door aan de ontwikkeling van onze mooie gemeente.

We zijn halverwege de collegeperiode en we liggen mooi op koers. Sinds de start van deze periode is veel in gang gezet. Afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in activiteiten en projecten die ons dichterbij de ambities in het Coalitieakkoord 2024-2028 en de Strategienota brengen.

Deze kadernota schetst het perspectief op het laatste volledige begrotingsjaar van deze bestuursperiode. We schrijven deze kadernota in een tijd van financiële onzekerheid en oplopende arbeidsmarkttekorten. Nu al worden we geconfronteerd met onderuitputting doordat in bepaalde domeinen tekort is aan personeel, ook bij onze maatschappelijke partners. Al met al hebben we een behoorlijke uitdaging om onze huidige investeringen en uitgaven te realiseren.

Voor 2025 presenteren we een sluitende begroting maar voor de jaren daarna blijft het een financiële opgave om al onze ambities in de lucht te houden.

2.1 Kansen benutten in financieel onzekere tijden

Er is veel onzekerheid over het financiële perspectief voor gemeenten op langere termijn. Ook blijft er sprake van een capaciteitsklem. Vanwege deze situatie kiezen we ervoor in de Kadernota 2025 beperkt nieuw beleid op te nemen. Er is weinig structurele begrotingsruimte voor structureel nieuw beleid. Maar we zetten in op de projecten en ontwikkelingen die in gang zijn gezet, brengen waar mogelijk een versnelling aan en willen ondanks de financiële onzekerheid de kansen die er liggen voor Emmen benutten. Dit doen we vanuit onze eigen kracht als 100.000+ gemeente, waarbij we inspelen op landelijke opgaves rond wonen, mobiliteit en duurzame economie.

Groei en ontwikkeling is nodig om onze voorzieningen in stand te houden maar ook om bij te dragen aan landelijke opgaven. Om onze ambities en maatschappelijke doelen op gebied van wonen, werkgelegenheid en economie, (regionale) voorzieningen en bereikbaarheid/mobiliteit te realiseren, willen we vanuit de vrije ruimte in de reserves eenmalige middelen inzetten. Hiermee kunnen we een aantal bestemmingsreserves vormen waardoor we verder werken aan onze ambities en flexibel inspelen op kansen (bijvoorbeeld cofinanciering of verkrijgen van externe subsidies).

Onze speerpunten bij de bestemmingsreserves zijn: zorgen voor betaalbare woningen bovenop de huidige ambitie om 4.000 woningen toe te voegen richting 2030, centrumontwikkeling, Emmen Vernieuwt, Greenwise Campus, mobiliteit/bereikbaarheid en de Sport- en Beweegcampus.

Zo kunnen we inspelen op de (groei)kansen voor Emmen vanuit de nieuwe Nota Ruimte (stedelijk knooppunt), Deltaplan Noordelijk-Nederland, de Kansenagenda Zuidoost-Drenthe, het Ontwikkelperspectief Zuidoost-Drenthe, de Regio Deal Zuid- en Oost Drenthe en de regiialogen rond het rapport 'Elke regio telt!'. De NederSaksenLijn (NSL) biedt Emmen perspectief op nieuwe stedelijke ontwikkeling en voor verbeterde aansluiting met Groningen en Twente.

Kortom, landelijk zijn er veel uitdagingen en wij hebben de ruimte en ambitie die nodig is. Met behoud van onze kernkwaliteiten en voorzieningen willen wij de kansen benutten en meer dan de huidige ambitie groeien. Kortom meer woningen, meer inwoners, meer werk en een betere bereikbaarheid. Hiervoor maken we, in afstemming met de Omgevingsvisie, een integrale ontwikkelvisie Emmen, als ruimtelijk-sociaal-economische vertaling van onze ambities. Bij de begroting komen we terug op ons streven om een plus te zetten op de huidige ambitie en een sprong vooruit te maken!

2.2 Ambities en speerpunten voor 2025

In deze Kadernota gaan we per programma in op onze activiteiten. De ambities uit de Strategienota vormen de rode draad. Zo blijven we werken aan onze ambitie om te behoren tot de top 10 van de groenste gemeenten van Nederland. Emmen is een groene gemeente. Er is ruimte. Maar behoud van deze kwaliteiten vergt scherpe keuzes bij het gebruik van de ruimte. Deze keuzes worden vertaald in de nieuwe Omgevingsvisie 2040 die eind 2025 gereed zal zijn.

Het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) geeft de vertaling van de ambities richting beheer en onderhoud van grijs en groen.

Met het programma Duurzaamheid, Energietransitie en Klimaatadaptatie werken we verder aan CO₂-neutraal en een duurzame energieproductie. We pakken deze complexe opgaven integraal en langjarig op en werken aan uitvoeringsplannen warmtetransitie voor de dorpen en wijken, een uitvoeringsplan klimaatadaptatie, de gezamenlijke uitvoeringsagenda ‘verduurzaming industrie’ met de Industrietafel, de toepassingsmogelijkheden van waterstof in samenhang met de realisatie van het waterstofnetwerk. Netcongestie heeft onze voortdurende aandacht.

De groeicijfers voor Emmen zijn positief. Zowel economisch als qua inwonertal. We hebben een belangrijke regiofunctie voor scholing, (maak-)industrie, werk, cultuur.

We maken een strategische visie op bereikbaarheid als onderdeel van het Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP). We anticiperen op het MIRT-onderzoek NederSaksenLijn (NSL) en op de betekenis van de NSL voor wonen, werken en voorzieningen in Emmen.

Er is een grote behoefte aan woningen voor diverse doelgroepen. We maken een volkshuisvestings-programma. Om vertraging in de woningbouw te voorkomen is een subsidiefonds in ontwikkeling. Centrumvernieuwing zoals de herstructurering Markt-Weiart en de uitvoering van de wijk- en dorpsvernieuwingplannen zijn nodig om aantrekkelijk te blijven. In 2025 start de planvorming voor de centrumvernieuwingen Nieuw-Schoonebeek en Klazienaveen.

Met de nieuwe Kadernota Economie die in 2024 gereed is, werken we aan onze ambitie om tot de landelijke top van groene, slimme en innovatieve industriekernen te behoren. Groene chemie en maakindustrie is onze kracht. Een ecosysteem in wording is Greenwise Campus. Kennisontwikkeling, innovatief vermogen, vernieuwend onderwijs en de samenwerking tussen partijen zijn de ingrediënten van Greenwise Campus die zich op vier gebieden richt: Circulaire Plastics, Slimme Maakindustrie, Energie(transitie) en Zorg, Welzijn & Technologie. Een belangrijke uitdaging waar we voor staan is hoe we voldoende en kwalitatief voldoende toegerust personeel voor de bedrijven houden. Daarvoor werken we aan de uitvoering van de Human Capital Agenda. Innovatie door digitalisering/kunstmatig intelligentie krijgt in 2025 meer aandacht met de nieuwe werkagenda. We zetten verdere stappen richting de Sport- en Bewegingscampus die van toegevoegde waarde is door onder meer het bieden van goede onderwijsvoorzieningen, versterking van (de kwaliteit van) faciliteiten voor sportief bewegen en versterking van onze positie als regiokern.

Emmen wil aantrekkelijk zijn voor inwoners en bezoekers. Wildlands is met het Veenpark en Van Gogh Huis de toeristische trekker. De ontwikkeling van Veenpark en Van Gogh Huis continueren we in 2025 om het verhaal van het veen en Van Gogh blijvend zichtbaar en beleefbaar te maken. In 2025 maken we een geactualiseerd beleidskader Vrijtijdseconomie.

Met het beleidskader ‘Erbij horen en Meedoen in Emmen!’ werken we aan kansengelijkheid.

De focus ligt op de jeugd en in 2025 investeren we extra in het versterken van de pedagogische kracht van dorpen en wijken, in de integrale ondersteuning (support, wonen, school/werk, inkomen en welzijn) van de doelgroep 16 tot 27-jarigen en in een robuuste jeugdzorg. Positieve gezondheidszorg is richtinggevend. De visie op de sociale infrastructuur concretiseren we verder door het werken in gebiedsnetwerken.

2.3 Samen kansen benutten

“Lijstjes, peilingen; ze kloppen gewoon niet. Emmen is een hele sterke stad waar je graag wil wonen” zei Koning Willem Alexander op Koningsdag. Laten we deze uitspraak als missie nemen. Wij werken in Emmen gestaag door aan onze ambities. Dat doen we met inwoners, bedrijven, maatschappelijke- en kennisinstellingen alsmede met andere overheden. Alleen kunnen we het namelijk niet, samen vormen we de gemeente Emmen.

3 Beschouwingen over financiën

3.1 Inleiding

De zorgen over de financiën (op lange termijn) van gemeenten staat al heel lang op de agenda. De VNG voert al geruime tijd een gevecht met het Rijk om evenwicht tussen taken en middelen. Dit evenwicht is er nu niet. Dit heeft vooral te maken met een korting op het gemeentefonds die vanaf 2026 heeft geresulteerd in een zogenaamd ravijn. Het ravijn heeft een omvang van landelijk € 3 miljard. Dit is voor Emmen een bedrag van circa € 20 miljoen.

Op 15 april 2024 is de Voorjaarsnota 2024 van het demissionaire Kabinet verschenen. In onze Kadernota 2025 hebben we al voor een belangrijk deel rekening kunnen houden met de uitkomsten van de Voorjaarsnota 2024. Dit geeft een beter en completer beeld van ons financieel perspectief. De precieze duiding van de financiële effecten worden in de raadsbrief bij de meicirculaire 2024 weergegeven. Deze ontvangt u voor de raadsbehandeling van de Kadernota 2025.

Het demissionaire Kabinet heeft in de Voorjaarsnota 2024 een stap in de goede richting gezet. Het ravijn is niet verdwenen maar wel kleiner geworden. De hoofdlijnen zijn als volgt:

- Vanaf 2026 vervalt de bij u bekende opschalingskorting van € 675 miljoen. Voor de gemeente Emmen betekent dit vanaf 2026 een extra bate van € 4,39 miljoen structureel. Dit hebben wij verwerkt in voorliggende kadernota. Het ravijn is daarmee van landelijk € 3 miljard naar € 2,3 miljard gegaan. Er is nog steeds sprake van een forse opgave maar het oplossen van een dergelijk structureel bedrag zou van een nieuw Kabinet moeten komen. In hoeverre dat resultaat gaat opleveren is onvoorspelbaar.
- De ruimte onder het plafond BTW Compensatiefonds is € 214 miljoen hoger dan in de vorige circulaire. Deze extra ruimte mogen we structureel in onze begroting verwerken. Het gaat voor Emmen om een bedrag van € 1,39 miljoen aan extra ruimte. Dit bedrag hebben wij verwerkt in voorliggende kadernota. Er is al eerder een bedrag van € 2,175 miljoen begroot voor de jaren 2024 tot en met 2026 en € 2,075 miljoen vanaf 2027.
- Tot nu toe was er tot 2027 sprake van indexatie via een gewogen index van het Centraal Economisch Plan 2024 (hierna: CEP 2024) voor Lonen/Prijzen. In verband met lagere indices in het CEP 2024 is voor de perspectiefbrief doorgerekend wat het effect hiervan op ons perspectief zou zijn met de kennis van dat moment. De uitkomst was toen als volgt:

<i>(Bedragen in € miljoen)</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Mutatie indexatie volgens CEP 2024	-94	-286	-458	-557	-521	-521
<i>Gemeente Emmen - relatief aandeel 0,65%</i>	<i>-0,74</i>	<i>-1,86</i>	<i>-2,95</i>	<i>-3,62</i>	<i>-3,40</i>	<i>-3,40</i>

Dit effect is vóór de voorjaarsnota al verwerkt in ons financieel perspectief en is als nadeel meegenomen in Berap 2024-I en Kadernota 2025.

De nieuwe afspraak over indexatie is dat al met ingang van 2024 de indexatie volume en prijs via de index Bruto Binnenlands Product (hierna: BBP) gaat. Noot: wel is eerst de index-CEP 2024 aanpassing doorgevoerd zoals hiervoor beschreven en pas daarna het effect van de nieuwe afspraak BBP-index berekend. De nieuwe wijze van berekenen geeft op korte termijn aanvullend forse nadelige effecten en op lange termijn aanvullend beperkte nadelige effecten. De nadelige effecten worden door het Rijk gecompenseerd voor alle jaren met uitzondering van het jaar 2025: in dat jaar wordt € 675 miljoen niet gecompenseerd hetgeen voor Emmen een nadeel geeft in 2025 van +/- € 4,39 miljoen. Dit nadeel is verwerkt in voorliggende kadernota 2025.

<i>(Bedragen in € miljoen)</i>	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Mutaties indexatie op basis van BBP (met ingang van 2024 in plaats van 2027)	-719	-1.324	-136	-109	-88	-63
Af: compensatie door rijk	719	649	136	109	88	63
Netto mutatie indexatie volgens BBP	0	-675	0	0	0	0
<i>Gemeente Emmen - relatief aandeel 0,65%</i>	<i>0</i>	<i>-4,39</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

- De VNG heeft regelmatig bij het Rijk onder de aandacht gebracht dat de kosten WMO sterker stijgen dan de indexatie in het gemeentefonds. Er zijn nu afspraken gemaakt over de WMO, hetgeen een stap in de goede richting is. De rijksmiddelen WMO zullen in een aparte uitkering worden opgenomen met een afzonderlijke indexatie. Hierover is in juni nader overleg tussen Rijk en VNG. Vooruitlopend op nader te maken afspraken is door het rijk met ingang van 2025 een jaarlijkse cumulatieve reservering voor extra indexatie van € 75 miljoen per jaar verwerkt. In aanloop naar de begroting 2025 zullen we inzichtelijk maken wat wij nodig denken te hebben voor het beleidsterrein WMO aan extra indexatie (bovenop wat er reeds is begroot als indexatie van kosten voor stijgingen van lonen/prijzen én volume).

Financieel perspectief 2025-2028

Het financieel perspectief 2025-2028, inclusief een samenvatting van de in deze kadernota verwerkte voorstellen, is in paragraaf 3.2 opgenomen. Voor 2025 is een sluitende begroting gepresenteerd. In dit jaar hebben we de begrote storting in de algemene reserve van € 9,466 miljoen verlaagd naar € 4,288 miljoen. In de jaren erna is sprake van een nadelig begrotingssaldo.

Gezien het nadelige saldo vanaf 2026 en het onzekere perspectief in de komende jaren is ervoor gekozen terughoudend te zijn met het opnemen van nieuw beleid. Wel vinden we het belangrijk dat ambities kunnen worden gerealiseerd. Hiervoor wordt voorgesteld incidenteel geld in te zetten vanuit de vrij besteedbare ruimte in reserves.

Actualisatie kaders weerstandsvermogen en risicomanagement

Inmiddels is sprake van een sterk verbeterde financiële positie en de daarbij behorende kengetallen. Dit maakt dat wij de lat voor onze normstelling voor kengetallen financiële positie kunnen en willen verhogen, met het idee om niet terug te kunnen vallen naar de oude situatie. In deze kadernota 2025 geven we aan welke normen/kaders we willen aanpassen. Zie voor de details de hoofdstukken 3.3. tot en met 3.5. Belangrijk om nu alvast te noemen is het verhogen van de ondergrens van de algemene reserve van 3% naar 10% van de omvang van de begroting (van € 15 miljoen naar € 50 miljoen).

Daartegenover staat dat wij als gemeente ervoor zijn om maatschappelijke doelen te bereiken en dat het geen doel op zich is om onze reserves elk jaar te laten groeien. Voor het realiseren van ambities en maatschappelijke doelen kunnen we ook eenmalige middelen inzetten, juist in de situatie dat er geen structurele begrotingsruimte is voor structureel nieuw beleid (in verband met het ravijn). Dat betekent concreet dat we ook willen kijken welke vrije ruimte er in de reserves zit. Zie voor de details van de berekening van de vrije ruimte in de reserves de hoofdstukken 3.3. tot en met 3.5.

Deze vrije ruimte is als volgt:

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	standen per 1 januari van het jaar			
	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve grondexploitatie - vrije ruimte	2.201	3.132	3.776	4.164
Algemene reserve - vrije ruimte	13.787	18.075	12.713	10.642
Bestemmingsreserve calamiteitenfonds - vrije ruimte	25.357	24.730	24.500	24.380
Totaal - vrije ruimte	41.345	45.937	40.989	39.186

Voorstellen Nieuw Beleid c.q. vormen bestemmingsreserves

Bij het opstellen van de Kadernota 2025 hebben we in verband met de onzekere situatie over de financiën in principe geen rekening gehouden met nieuw beleid. We zetten in op het aanbrengen van versnelling om onze bestaande ambities te realiseren.

We vinden het wel belangrijk om ook in de komende jaren te blijven investeren in grote opgaven die belangrijk zijn voor de gemeente Emmen. Hierbij wordt gedacht aan de bereikbaarheid van Emmen, ambities op het gebied van wonen en ook de Greenwise Campus en Sport- en beweegcampus. Om deze ambities in de komende jaren te realiseren willen we voor een bedrag van € 24,0 miljoen aan bestemmingsreserves gaan instellen uit de vrije ruimte binnen bestaande (bestemmings-)reserves. Uit de te vormen bestemmingsreserves kunnen we incidenteel gelden aanwenden. Een nadere toelichting op de te vormen (bestemmings-)reserves is opgenomen in hoofdstuk 4.

Provinciaal toezicht

De provincie ziet erop toe dat de gemeentelijke begroting jaarschijf 2025 materieel in evenwicht is. Dat wil zeggen: de structurele lasten moeten gedekt zijn door de structurele baten. De vastgestelde begroting 2024 was materieel in evenwicht. Voorliggend actueel perspectief 2025-2028 is voor 2025 materieel in evenwicht. De jaarschijf 2025 is sluitend en daarbij is in dit saldo rekening gehouden met een storting van € 4,288 miljoen in de algemene reserve.

Voor de jaren 2026 en volgende is er (nog) niet sprake van materieel evenwicht. Op basis van het perspectief is verwachting dat wij voor 2025 ook weer repressief toezicht zullen krijgen.

3.2 Actueel financieel perspectief

In deze Kadernota 2025 zijn de voorstellen zoals deze verder zijn toegelicht bij de beleidsprogramma's in hoofdstuk 5 samengevat per categorie (zoals nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en gemeenschappelijke regelingen) opgenomen in het verloop van het financieel perspectief.

De opbouw van het actueel financieel perspectief is opgenomen in de tabel hieronder.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	5.597	-3.569	-1.569	-4.435
Wijzigingen t/m februari 2024	-532	-652	1.342	4.853
Startbegroting Kadernota 2025	5.065	-4.221	-227	418
Nieuw beleid	-2.513	-2.274	-2.215	-2.313
Autonome ontwikkelingen	5.876	2.784	2.736	1.315
MPG	0	0	0	0
Gemeentefonds	-6.437	655	436	1.764
Gemeenschappelijke regelingen	-2.718	-2.847	-3.092	-3.838
Kapitaallasten	1.000	750	500	500
Neutrale wijzigingen	0	0	0	0
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-274	-275	-276	-257
Mutaties Kadernota 2025	-5.065	-1.207	-1.911	-2.829
Totaal	0	-5.428	-2.137	-2.411

Het uitgangspunt voor het meerjarenperspectief is het begrotingsresultaat volgens de begroting 2024.

Het financieel perspectief sluit in 2025 met een bedrag van € 0. De begroting is voor 2025 sluitend gemaakt door de begrote storting in de algemene reserve van € 9,466 miljoen te verlagen naar € 4,288 miljoen. Vanaf 2026 wordt een nadelig saldo gepresenteerd.

Het zogenoemde Ravijn zoals dat eerder zichtbaar was vanaf 2026 is voor een deel opgeheven door het afschaffen van de opschalingskorting; voor Emmen betekent dit een extra baat van € 4,39 miljoen vanaf 2026. Hiermee heeft het Rijk in de voorjaarsnota 2024 een stap in de goede richting gezet. Er is echter nog wel steeds sprake van een forse opgave, maar op dit moment is hier nog onvoldoende duidelijkheid over.

Een nadere toelichting op de verschillende onderdelen is hieronder opgenomen.

Startbegroting kadernota 2025 (jaarschijf 2028)

Bij de kadernota wordt ieder jaar weer een nieuwe jaarschijf toegevoegd aan het financieel perspectief. In deze kadernota 2025 voegen we de jaarschijf 2028 toe. Het begrotingsresultaat voor deze jaarschijf is gebaseerd op bestaand beleid en het doortrekken van de structurele ontwikkelingen. De jaarschijf 2028 is qua uitgangspunt een saldo van € 418.000 voordelig. In 2027 is het nadelig saldo € 227.000. Dit betekent dat het saldo in 2028 in totaal met € 645.000 is verbeterd.

De belangrijkste oorzaken voor de verbetering van het begrote saldo in 2028 zijn in de onderstaande tabel samengevat.

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>			
Algemene uitkering		I	9.137
Treasury		U	-955
Stelpost loonsom		U	-3.400
Indexeren kosten sociaal domein		U	-3.330
Indexatie begroting 2028 met 3,5%		U	-870
Diverse kleinere posten		I	63
Analyse verschil 2028 ten opzichte van 2027			645

Nieuw beleid

Gezien het meerjarenperspectief is er terughoudend omgegaan met structureel nieuw beleid. De volgende nieuw beleidsvoorstellen zijn in deze kadernota opgenomen.

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>		2025	2026	2027	2028
1	Intensivering democratie dichterbij (participatie)	-170	-170	0	0
1	Strategische positionering Citymarketing	-250	-250	0	0
1	Strategische positionering Citymarketing (dekking SIOF)	250	250	0	0
2	Founded in the North	-50	-50	-50	-50
2	Integrale Ontwikkelvisie Emmen in relatie tot NederSaksenLijn	-250	0	0	0
2	Integrale Ontwikkelvisie Emmen in relatie tot NederSaksenLijn (dekking Emmen Vernieuwt)	250	0	0	0
2	Sport- en Beweegcampus	-250	0	0	0
2	Sport- en Beweegcampus (dekking Emmen Vernieuwt)	250	0	0	0
2	Vrijetijdseconomie	-30	0	0	0
3	Woonoverlast regisseur	-55	-55	-55	-55
5	Continueren programma Angelslo	-301	-31	-31	-31
5	Erfgoed en Archeologie	-20	-20	-20	-20
5	Extra budget strategische aankopen	-39	-39	-39	-39
5	Revitalisering Matissepassage	-300	0	0	0
5	Revitalisering Matissepassage (dekking Emmen Vernieuwt)	300	0	0	0
5	Toerekening kosten straatvegen aan de tarieven afvalstoffen- en rioolheffing	-853	-853	-853	-853
7	Gladheidsbestrijding	-53	-55	-58	-60
7	Investeringskrediet Dorpen en Wijken	-14	-41	-118	-180
7	Samenwerking Gemeente en Emco-groep in het beheer van openbare ruimte	-500	-515	-530	-545
8	Bestendigen Cultuurbudgetten	-397	-413	-429	-446
8	Continuering Drenthe Beweegt/Gezond en Sportgala	-32	-33	-34	-34
Saldo Nieuw beleid		-2.513	-2.274	-2.215	-2.313

In de reserves is sprake van vrije ruimte (zie ook paragraaf 3.4 Weerstandsvermogen). Het voorstel is deze vrije ruimte in te zetten voor het vormen van mogelijke bestemmingsreserves voor het realiseren van ambities.

In hoofdstuk 4 is inzicht gegeven in deze vrije ruimte en is een voorstel opgenomen voor mogelijke bestemmingsreserves, inclusief doelen en een indicatie van de benodigde financiële omvang.

Er zijn vier voorstellen in de bovenstaande tabel die gedekt worden uit deze te vormen bestemmingsreserves.

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen wordt getypeerd als ontwikkelingen met de volgende kenmerken:

- Gebaseerd zijn op bestaand eigen beleid, zoals:
 - o Uitvoering open einde regelingen.
 - o Bijstelling c.q. indexatie subsidies
 - o Het op het afgesproken niveau houden van het onderhoud van onze kapitaalgoederen, zodat er geen sprake is van kapitaalvernietiging met als gevolg hogere kosten in de toekomst.
- In het vorige boekjaar (2023) gebleken budgetafwijkingen met structurele doorwerking.
- Onontkoombaar zijn met voor ons (geheel of gedeeltelijk) beperkte keuzemogelijkheden, zoals:
 - o Eisen op basis van wet- en regelgeving
 - o Eisen op basis van externe subsidievoorwaarden
 - o Contractuele afspraken met externe partijen (bv. zorgaanbieders)
 - o Effecten als gevolg van invloeden van buitenaf
 - o Renteontwikkelingen
 - o Bezuinigingen/taakstellingen die niet haalbaar blijken te zijn.
- Voorstellen op basis van genomen collegebesluiten.

Gemeentefonds

Dit betreft uitkomsten van de raadsbrief bij de september en december circulaire 2023.

Gemeenschappelijke regelingen

Dit zijn voorstellen met betrekking tot de verhoging van bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen.

Kapitaallasten

Dit betreft de verwachte onderuitputting op kapitaallasten. Deze onderuitputting is deels het gevolg van het nieuwe activabeleid dat voorschrijft dat een jaar na ingebruikname wordt afgeschreven. Daarnaast is de onderuitputting het gevolg van een andere fasering van uitgaven.

Neutrale wijzigingen

De budgettair neutrale afwijkingen zijn in de bijlage bij de kadernota opgenomen. Deze voorstellen hebben geen effect op het financiële kader. Het betreft mutaties om de lasten en/of baten op het juiste programma te presenteren.

Mutaties kleiner dan € 70.000

De mutaties die kleiner zijn worden wel meegenomen in het financieel kader maar niet nader toegelicht bij de beleidsprogramma's in hoofdstuk 5.

Posten die op PM zijn gezet

Naast de posten zoals gepresenteerd in het meerjarig financieel perspectief zijn er een aantal posten die op PM zijn gezet omdat op dit moment nog niet duidelijk is wat de omvang is in geld. In aanloop naar de begroting 2025 worden de posten op geld gezet, voor zover dat mogelijk is.

De posten die op PM zijn gezet zijn in de tabel hieronder opgenomen.

		2025	2026	2027	2028
5/8/10	Onderhoudsbudget team Vastgoed	PM	PM	PM	PM
5	Onderhoudsgelden Woonwagens	PM	PM	PM	PM
5	Soorten Management Plan	PM	PM		
8	Meerjarenbegroting Facet gerelateerd aan huisvesting			PM	PM
8	Provinciale middelen bibliotheek	PM	PM	PM	PM
8	Vervangen verhuur- en kassasysteem zwembaden	PM	PM	PM	PM
8	Zorgplicht Bibliotheek	PM	PM	PM	PM
9	Aframen eigen bijdrage CAK (Wmo)		PM	PM	PM
9	Menso - Indexatie beleidsbudget Re-integratie	PM	PM	PM	PM
10	Herijking gemeentefonds	PM	PM	PM	PM
10	Rijksmiddelen dichten ravijn		PM	PM	PM
10	Stimuleren aantrekkelijk werkgeverschap	PM	PM	PM	PM

Beschikbaar te stellen investeringskredieten

In deze kadernota zijn voorstellen opgenomen waarvoor aan de Raad wordt gevraagd een investeringskrediet beschikbaar te stellen. De kapitaallasten die bij deze kredieten hoort zijn in deze kadernota verwerkt.

In de onderstaande tabel is een samenvatting opgenomen van de beschikbaar te stellen kredieten.

In de onderstaande tabel is het krediet inzake revitalisering bestuurslaag niet opgenomen, omdat de Raad hier al over heeft besloten in haar vergadering van 28 maart 2024.

Kredieten		Kapitaallasten				
Progr. Cat. (Bedragen x € 1.000)		2025	2026	2027	2028	
5	AO Uitvoeringskrediet Stedenbouwkundige Structuurvisie Angelslo	600	-31	-31	-31	-31
7	AO Investeringskrediet Dorpen en Wijken 2025-2026	5.000	-14	-41	-118	-180
7	AO Investeringskrediet in openbare verlichting 2025-2028	7.700	-75	-151	-226	-301
7	AO Halteplan 2025	150	-12	-12	-12	-12
7	AO Recreatief fietspad Nieuw-Schoonebeek - Bargerveen	210	-5	-8	-8	-8
8	AO Ledverlichting sportparken	89	-4	-4	-4	-4
8	AO Kunstgras Weiteveen	650	-72	-72	-72	-72
8	AO Extra krediet vervangen toegangsweg sportpark Drenthina	131	-7	-7	-7	-7
10	AO Vervanging vergaderapparatuur	360	0	-120	-120	-120
10	AO ICT apparatuur voor werkplekken	PM	-377	-537	-739	-952

3.3 Algemene reserve grondexploitaties

3.3.1. Actuele doorrekening

Bij de jaarrekening 2022 is door de raad besloten om een algemene reserve grondexploitaties te vormen. In deze algemene reserve worden de resultaten met betrekking tot de grondexploitaties gestort. De resultaten grondexploitaties voor de jaren 2024 tot en met 2028 uit het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024 (bijlage bij de Kadernota 2025) zijn in de onderstaande tabel opgenomen.

(Bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Verwachte resultaten grondexploitaties volgens MPG 2023	1.906	428	683	-53	-53
Bijstelling verwacht resultaat grondexploitaties volgens MPG 2024	317	503	-39	441	489
Verwachte resultaten grondexploitaties volgens MPG 2024	2.223	931	644	388	436

De prognose van de stand van de algemene reserve grondexploitaties is in de tabel hieronder opgenomen.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo per 1 januari	9.995	12.201	13.132	13.776	14.164
Mutaties	2.206	931	644	388	436
Saldo per 31 december	12.201	13.132	13.776	14.164	14.600

3.3.2. Actualisatie kaders uit de nota weerstandsvermogen en risicomanagement

Voor de algemene reserve grondexploitatie hebben we bij de kadernota 2024 een systematiek voor een onder- en bovengrens beschreven. Als ondergrens wordt de risicoberekening van grondexploitaties met een looptijd langer dan 10 jaar toegepast. Dit risico telt dan voor 100% mee. De berekening van de ondergrens is rond de € 4,7 miljoen. De bovengrens wordt jaarlijks berekend. Hierbij wordt de uitkomst van de risicoberekening grondexploitaties met een looptijd langer dan 10 jaar gebruikt. Daarbij wordt een opslag van 10% van de netto boekwaarde toegepast. Hierbij wordt onder netto boekwaarde verstaan: boekwaarde gronden in exploitatie minus de voorzieningen. Deze 10% heeft betrekking op alle grondexploitaties en alle looptijden. Deze opslag met 10% is ongeveer € 3 miljoen. De bovengrens van de (algemene) reserve grondexploitaties (basis jaarrekening 2023) is vervolgens € 4,7+€ 3,0 = € 7,7 miljoen.

In het kader van de actualisatie van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement hebben wij ook de systematiek van de onder- en bovengrens tegen het licht gehouden. Wij denken dat de systematiek op twee manieren kan worden verbeterd.

1. De ondergrens zou beter gerelateerd kunnen worden aan de systematiek die wij hanteren voor onze reguliere risico's. Dat betekent alle risico's met betrekking tot de grondexploitaties identificeren, de kans op dit risico inschatten en de financiële impact van risico inschatten. Het risico van de looptijd van langer dan 10 jaar telt dan ook mee maar niet meer voor 100%. De aanvullende risico's betreffen dan bijvoorbeeld rentestijgingen en kostenstijgingen. De uitkomst van deze systematiek hebben wij in onze risicoapplicatie Naris doorgerekend. De berekende ondergrens komt dan uit op € 4,9 miljoen.

2. De bovengrens is met de huidige systematiek ieder jaar verschillend. Dit vinden wij minder wenselijk. Het idee is om met een bovengrens van een vast bedrag van € 10 miljoen te werken. Het meerdere kan dan worden aangemerkt als vrije ruimte. De berekende vrije ruimte is dan als volgt:

	standen per 1 januari van het jaar			
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve grondexploitatie - vrije ruimte	2.201	3.132	3.776	4.164

3.4 Weerstandsvermogen

3.4.1. Actuele doorrekening op basis van geldende kaders

Zoals bekend is er een aantal jaren de lijn ingezet om het weerstandsvermogen (op basis van de kaders uit de vastgestelde nota weerstandsvermogen) weer op peil te brengen en onze financiële kengetallen te verbeteren. Dit gebeurt op de volgende manieren:

- Er wordt tot en met 2025 een bedrag van € 3,4 miljoen per jaar in de algemene reserve gestort.
- In 2024 en 2025 vinden extra stortingen in de algemene reserve plaats van respectievelijk € 3 miljoen en € 6 miljoen.
- Het hebben van positieve rekeningresultaten is de snelste manier om de reservepositie te versterken. Sinds 2019 is dat gelukt met respectievelijk positieve resultaten van € 6,9 miljoen (2019), € 2,3 miljoen (2020), € 17 miljoen (2021), € 25,3 miljoen (2022) en € 14,5 miljoen (2023).

Het weerstandsvermogen wordt getoetst aan de eerder door de raad vastgestelde kaders. De kaders uit de huidige nota weerstandsvermogen en risicomangement zijn:

- Als minimale stand van de algemene reserve geldt 3% van de begroting genoemd (een bedrag van ongeveer € 15 miljoen).
- De vrije ruimte in de bestemmingsreserves telt vanaf 2021 niet meer mee.
- De post onvoorzien wordt meegenomen als weerstandscapaciteit.
- Onbenutte belastingcapaciteit wordt meegenomen als weerstandscapaciteit;
- De stille reserves worden meegenomen als weerstandscapaciteit (aandelen Enexis nemen wij voor 50% mee).
- Het benodigde weerstandsvermogen wordt berekend op basis van inschatting van risico's met behulp van de module Naris en een gerichte inschatting voor de specifieke onderdelen (Wildlands en grondexploitaties).
- De norm is dat ons aanwezige weerstandsvermogen ruim voldoende moet zijn, dat is 140% van het berekende benodigde weerstandsvermogen.

Op basis van deze kaders is de prognose van de stand van het weerstandsvermogen in de onderstaande tabel opgenomen. Bij de prognose van de stand is rekening gehouden met:

- resultaat jaarrekening 2023 van € 14,5 miljoen
- resultaatbestemming jaarrekening Berap 2024-I van +/- € 6,9 miljoen
- prognose resultaat Berap 2024-I van +/- € 3,7 miljoen
- begrotingsresultaten 2025-2028

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	standen per 1 januari van het jaar					
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve	44.178	58.680	53.787	58.075	52.713	50.642
Rekeningresultaat 2023	14.502					
Af: resultaatbestemming Berap 2024-I		-6.900				
Resultaat Berap 2024-I		-3.741				
Begrote stortingen algemene reserve boekjaar t-1		6.466	4.288	66	66	66
Begrote onttrekking i.v.m. Koningsdag		-718				
Verwacht begrotingsresultaat boekjaar t-1			0	-5.428	-2.137	-2.411
Subtotaal algemene reserve	58.680	53.787	58.075	52.713	50.642	48.297
Algemene reserve grondexploitaties	9.995	12.201	13.132	13.776	14.164	14.600
Totaal algemene reserves	68.675	65.988	71.207	66.489	64.806	62.897
Onvoorzien	318	318	318	318	318	318
Stille reserve (aandelen Enexis, meegenomen voor	16.921	16.921	16.921	16.921	16.921	16.921
Onbenutte belastingcapaciteit	7.032	7.032	7.032	7.032	7.032	7.032
Beschikbare weerstandscapaciteit	92.946	90.259	95.478	90.760	89.077	87.168
Benodigde weerstandscapaciteit o.b.v.	24.371	24.371	24.371	24.371	24.371	24.371
Ratio weerstandsvermogen	3,81	3,70	3,92	3,72	3,66	3,58
Benodigde weerstandscapaciteit volgens de norm 140%	34.119	34.119	34.119	34.119	34.119	34.119

De benodigde weerstandscapaciteit van € 24.371.000 is gebaseerd op de risico-inschatting bij de jaarrekening 2023. In het genoemde bedrag is rekening gehouden met:

- Een bedrag voor risico Wildlands van € 9,3 miljoen.
- Een bedrag voor risico's grondexploitaties van € 4,8 miljoen.
- Een bedrag voor overige risico's van € 10,2 miljoen.

In de jaarrekening 2023 is al voldaan aan de gestelde normen:

- Algemene reserves minimaal groter dan 3% van de begroting (rond de € 13 miljoen).
- Beschikbare weerstandscapaciteit is groter dan 140% van de benodigde weerstandscapaciteit (€ 24.371.000 x 140% = € 34.119.000).

3.4.2. Actualisatie kaders uit nota weerstandsvermogen en risicomanagement

In verband met de actualisatie van de nota weerstandsvermogen en risicomanagement kunnen we de aanpassingen van de kaders daarin verwerken. Wij denken aan de volgende aanpassingen van de kaders:

1. Het idee is om de ondergrens vast te leggen op een hoger percentage dan 3% zodat we niet gaan interen op de algemene reserve. Als nieuwe ondergrens is het voorstel om 10% te hanteren voor de beide algemene reserves samen (algemene reserve en algemene reserve grondexploitatie). Het bedrag is dan circa € 50 miljoen. Het meerdere behoort dan tot de vrije ruimte. De berekende vrije ruimte is dan als volgt:

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	standen per 1 januari van het jaar			
	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve grondexploitatie - vrije ruimte	2.201	3.132	3.776	4.164
Algemene reserve - vrije ruimte	13.787	18.075	12.713	10.642

2. In noodsituaties kunnen we de algemene reserves inzetten om tekorten op te vangen en kunnen we daardoor onder de ondergrens zakken; in dat geval is de doelstelling om de reserves binnen 4 jaar weer aan te vullen tot aan de ondergrens.

3. In de huidige nota staan geen streefnormen voor kengetallen genoemd. We gaan nu vastleggen dat we willen voldoen aan de (landelijke) signaleringswaarden vanuit de provincie als toezichthouder:

- o Streefwaarde solvabiliteitsratio: minimaal 20%
- o Streefwaarde netto schuldquote na aftrek alle verstrekte leningen: maximaal 90%

4. Voor de algemene reserve grondexploitatie stellen we een nieuwe systematiek voor de berekening van een ondergrens en een bovengrens voor (zie ook paragraaf 3.3.2.). De bovengrens is € 10 miljoen. Het meerdere behoort tot de vrije ruimte.

5. Voor bestemmingsreserves is de bovengrens is het bedrag dat maximaal nodig is om het beoogde doel te bereiken. Het meerdere behoort tot de vrije ruimte. In paragraaf 3.5. zullen we een nadere beschouwing geven over specifiek de bestemmingsreserve calamiteitenfonds en de vrije ruimte die daar in zit.

3.5 Bestemmingsreserve calamiteitenfonds

3.5.1. Actuele doorrekening

In grote lijnen is de prognose van het verloop van het calamiteitenfonds hierna weergegeven. Dit verwachte verloop is gebaseerd op de reeds besloten Raads- en Collegebesluiten en de te verwachten besluiten van de Raad en het College.

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	2024	2025	2026	2027
Stand calamiteitenfonds 1 januari	23.318	32.357	31.730	31.500
Verwachte stortingen				
Verwachte toevoeging in 2024 (over op normvergoeding Oekraïne)	11.100			
Verwachte toevoeging in 2025 (over op normvergoeding Oekraïne)		PM		
Totaal verwachte stortingen	11.100	0	0	0
Claims op de reserve voor 2024 en verder				
Compensatie energiekosten inwoners/organisaties	-548			
Compensatie energiekosten Wildlands/Atlas	-144			
College besluiten Corona 2023				
* Cultuursteun	-199	-199		
* Kwetsbare groepen/ouderen	-50			
* Kapitaallasten vergaderapparatuur	-117	-58		
College besluiten Oekraïne 2023				
* Voorportaal huisartsenzorg Oekraïense ontheemden	-200	-200		
* Onttrekking reserve Oekraïne voor Asiel en Migratie	-110	-110	-110	
Openstaande claims Oekraïne, nog geen collegebesluit				
* Kosten huur tijdelijke huisvesting wijkcentrum Angelslo	-369			
* Maatschappelijk werk Sedna	PM			
Openstaande claims Oekraïne, verwerkt in Berap I '24				
* Deelnemersbijdrage GGD	-124			
Openstaande claims corona, verwerkt in Berap I '24 / KN 2025				
* CBK	-200			
* Vergaderapparatuur i.v.m. hybride werken (restant)			-120	-120
* Communicatieoplossing		-60		
Totaal claims op de reserve voor 2024 en verder (onttrekkingen)	-2.061	-627	-230	-120
Prognose stand calamiteitenfonds 31 december	32.357	31.730	31.500	31.380

3.5.2. Actualisatie kaders uit nota weerstandsvermogen en risicomanagement

Zoals in hoofdstuk 3.4. is benoemd wordt in de geactualiseerde nota weerstandsvermogen en risicomanagement een kader gesteld voor de bovengrens van bestemmingsreserves. De bovengrens is het bedrag dat nodig is om het beoogde doel te bereiken. Voor de bestemmingsreserve calamiteitenfonds denken wij aan de volgende uitwerking:

1. De reikwijdte van de bestemmingsreserve calamiteitenfonds betreft nu in grote lijnen steunmaatregelen en kosten in verband met Corona, kosten in verband met Oekraïne en steunmaatregelen energiearmoede. Wij willen de reikwijdte c.q. het bestedingsdoel van de bestemmingsreserve calamiteitenfonds graag verbreden:

De realisatie van huisvesting voor statushouders is een gemeentelijke opgave. Het huidige aanbod binnen de sociale woningbouw/sociale verhuur is echter te beperkt in Emmen. Daarnaast is er een tekort aan nieuwbouw, ook voor statushouders (er is een behoefte aan twee kamer appartementen, studio's en woningen voor grote gezinnen). Momenteel realiseren we als gemeente de wettelijke huisvestingstaakstelling niet. Zolang er niet passend wordt bijgebouwd binnen de gemeente Emmen zullen de achterstanden op de taakstelling in stand blijven of zelfs groeien. Het gevolg is dat er, zowel vanuit de Provincie als het Rijk, maatregelen aan Emmen opgelegd kunnen worden. Om als gemeente zelf het initiatief te houden, zal er een vergroting en versnelling van het aanbod moeten komen. Om dit te bewerkstelligen is het voorstel om de criteria voor het gebruik van de middelen in het calamiteitenfonds te verbreden met "het realiseren van passende woningbouw in Emmen in relatie tot taakstelling huisvesting statushouders". Hierbij is het uitgangspunt om de huisvesting voor statushouders te realiseren in relatie te blijven zien met onze andere huisvestingsplannen voor onder andere studenten, spoedzoekers, jongeren binnen de gemeente Emmen. Voor versnelling van de reguliere woningbouw worden ook plannen ontwikkeld en is het voorstel om een afzonderlijke bestemmingsreserve woningbouw te vormen (zie daarvoor Hoofdstuk 4).

2. De bovengrens stellen we op een half jaar aan uitgaven aan het beleidsterrein Oekraïne. Wij hebben dit bedrag becijferd op afgerond € 7 miljoen. De bovengrens gaat er vanuit dat de financiering van het rijk wordt voortgezet zolang er sprake is van opvang van Oekraïners in verband met de oorlog. Het meerdere betreft vrije ruimte. De berekende vrije ruimte is dan als volgt:

<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	standen per 1 januari van het jaar			
	2025	2026	2027	2028
Bestemmingsreserve calamiteitenfonds - vrije ruimte	25.357	24.730	24.500	24.380

3.6 Stelposten/taakstellingen

In de huidige begroting 2024-2028 is een aantal taakstellingen en stelposten verwerkt. De belangrijkste posten zijn in de volgende tabel opgenomen. Een negatief bedrag is een veronderstelde kostenpost en een positief bedrag een veronderstelde opbrengst.

<i>Stand huidige begroting (bedragen x € 1.000)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Stelpost lonen (CAO, schalen, pensioenpremie)	-2.949	-6.309	-9.649	-12.989	-16.389
Stelpost kosten/prijsstijging	-2.780	-2.442	-2.224	-2.298	-2.292
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp	0	3.500	3.500	3.500	3.500
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda	PM	PM	PM	PM	PM
Stelpost autonome ontwikkelingen	0	-3.000	-6.000	-6.000	-6.000
Stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten	-255	-247	-247	-247	-247
Stelpost onderuitputting kapitaallasten	1.310	1.032	937	1.031	431
Stelpost dekking personele knelpunten	500	500	500	500	500
Taakstelling efficiency samenwerking Menso/EMCO	385	0	0	0	0
Hervormingsagenda jeugd - extra rijksmiddelen	0	0	2.360	1.751	1.751
Indexatie inkomsten Beschermd Wonen	572	1.201	2.260	3.110	3.960
Stelpost ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds	2.175	2.175	2.175	2.075	2.075
Middelen voor Omgevingwet en Wet Kwaliteitsborging Bouw	453	518	0	0	0
Totaal taakstellingen en stelposten (stand huidige begroting)	-589	-3.072	-6.388	-9.567	-12.711

In de Berap 2024-I en de Kadernota 2025 is een aantal voorstellen verwerkt die leiden tot aanpassingen van deze stelposten en taakstellingen. Ook zijn inmiddels enkele collegebesluiten genomen met een beroep op deze stelposten.

<i>Mutaties Berap 2024-I/Kadernota 2025 (bedragen x € 1.000)</i>	2024	2025	2026	2027	2028
Stelpost lonen (CAO, schalen, pensioenpremie)	-595	-745	-1.115	-1.633	-2.247
Inzet stelpost prijsstijgingen	2.780	2.442	2.224	2.298	2.292
Verhoging stelpost Kostenbesparing hervormingsagenda	0	700	700	700	700
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda (met 40% afslag)	0	626	3.358	3.712	3.770
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda (10% lagere afslag)	0	310	798	844	844
Inzet Stelpost autonome ontwikkelingen	0	3.000	3.000	3.000	3.000
Verhoging stelpost Onderuitputting kapitaallasten	1.366	1.000	750	500	500
Verhoging ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds	1.390	1.390	1.390	1.490	1.490
Totaal aanpassingen taakstellingen en stelposten	4.941	8.723	11.105	10.911	10.349

In de tabel hieronder zijn de stelposten en taakstellingen na verwerking van deze voorstellen/besluiten opgenomen.

Na verwerking Berap 2024-I/Kadernota 2025 (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Stelpost lonen (CAO, schalen, pensioenpremie)	-3.544	-	-	-	-18.636
Stelpost kosten/prijsstijging	0	0	0	0	0
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp	0	4.200	4.200	4.200	4.200
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda (met 40% afslag)	0	626	3.358	3.712	3.770
Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda (10% lagere afslag)	0	310	798	844	844
Stelpost autonome ontwikkelingen	0	0	-	-3.000	-3.000
Stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten	-255	-247	-247	-247	-247
Stelpost onderuitputting kapitaallasten	2.676	2.032	1.687	1.531	931
Stelpost dekking personele knelpunten	500	500	500	500	500
Taakstelling efficiency samenwerking Menso/EMCO	385	0	0	0	0
Hervormingsagenda jeugd - extra rijksmiddelen	0	0	2.360	1.751	1.751
Indexatie inkomsten Beschermd Wonen	572	1.201	2.260	3.110	3.960
Stelpost ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds	3.565	3.565	3.565	3.565	3.565
Middelen voor Omgevingwet en Wet Kwaliteitsborging Bouw	453	518	0	0	0
Totaal taakstellingen en stelposten (stand Berap 2024-I/Kadernota 2025)	4.352	5.651	4.717	1.344	-2.362

Stelpost lonen

De stelpost loonstijging is voor 2024 en verder is gebaseerd op ongeveer 4% verhoging per jaar. Er is ook rekening gehouden jaarlijkse stappen binnen de loonschaal.

Stelpost kosten/prijsstijgingen

Dit is een stelpost voor kosten- en prijsstijgingen. De stelpost wordt in deze Kadernota 2025 meerjarig ingezet om loon- en prijsstijgingen op te vangen.

Stelpost kostenbesparing jeugdhulp

Het Rijk heeft de extra middelen in het gemeentefonds voor jeugdhulp gekort met een extra kostenbesparing. Het Rijk heeft zich voor het realiseren hiervan garant gesteld. Daarom mogen wij in onze begroting rekening houden met deze extra besparing.

Een geactualiseerde inschatting van de stelpost kostenbesparing van € 511 miljoen maal 0,83% = € 4,2 miljoen, een bedrag van € 0,7 miljoen hoger dan een eerdere (te behoedzame) inschatting.

Stelpost kostenbesparing jeugdhulp hervormingsagenda

In het kader van de hervormingsagenda Jeugd is tussen de VNG en het Rijk de afspraak gemaakt dat er een kosten besparing mogelijk is van landelijk € 1 miljard. De kostenbesparing van € 1 miljard is nog wel afhankelijk van inspanningen van gemeenten én door te voeren wetwijzigingen. Recent is bekend geworden dat gemeenten verplicht zijn het besparingspotentieel in de begroting te verwerken als lagere kosten. In de kadernota is deze kostenbesparing verwerkt met :

- een afslag van 40% voor reeds gehaalde of niet te halen ombuigingen
- een bijstelling van deze afslag met 10% (dus van 40% naar 30%) levert een structureel bedrag op van circa € 800.000.

Aangetekend moet worden dat er onzekerheden zijn ten aanzien van de realisatie van deze stelpost. Om deze stelpost te kunnen realiseren zijn er wetwijzigingen nodig.

Stelpost autonome ontwikkelingen

In de begroting 2023 is vanaf 2024 een stelpost autonome ontwikkelingen van € 3 miljoen cumulatief verwerkt. Dit is gedaan omdat het volumeaccres is bevroren waardoor binnen de begrotingsruimte de autonome ontwikkelingen moeten worden opgevangen. De stelpost 2025 valt structureel vrij. Er resteert nog een structureel bedrag van € 3 miljoen voor autonome ontwikkelingen in 2026.

Stelpost exceptionele prijsstijgingen kredieten

Voor exceptionele prijsstijgingen kredieten is voor 2024 en verder een stelpost verwerkt.

Stelpost onderuitputting kapitaallasten/volumes

In het saldo van de autonome ontwikkelingen is rekening gehouden met een extra onderuitputting op de kapitaallasten. Deze onderuitputting wordt veroorzaakt door een combinatie van het gewijzigde activabeleid en een andere fasering van de uitgaven.

In het nieuwe activabeleid is opgenomen dat de afschrijving niet meer start in de maand na ingebruikname, maar in het jaar erop volgend. Dit leidt ertoe dat de eerste afschrijving pas later wordt gerealiseerd dan begroot.

Verder blijkt in de praktijk dat de geplande investeringen vaak de jaargrenzen overschrijden. Dit het gevolg van de verschillende fases die doorlopen worden. Eerst vindt veelal voorbereiding (planvorming en eventuele aanbesteding) plaats, waarna het krediet daadwerkelijk tot uitvoering komt. Dit gecombineerd met het nieuwe activabeleid leidt er soms toe dat een afschrijving pas 2 jaar later dan begroot start.

Stelpost dekking personele knelpunten

Bij de begroting is een stelpost dekking personele knelpunten opgevoerd. Dit betreft een taakstelling op de bedrijfsvoering om in de begroting opgeloste personele knelpunten te dekken.

Hervormingsagenda jeugd - extra rijksmiddelen

Deze stelpost is gebaseerd op de uitspraak van de commissie van wijzen (arbitrage). De berekende middelen zijn gebaseerd op ons relatief aandeel in de rijksmiddelen zoals die in het regeerakkoord zijn verwerkt. Er is rekening gehouden met de door het kabinet doorgevoerde extra korting op de rijksmiddelen van € 500 miljoen structureel vanaf 2025.

Indexatie inkomsten Beschermd Wonen

De integratieuitkering voor Beschermd Wonen wordt ieder jaar door het Rijk geïndexeerd voor volume en prijs. Wij houden rekening met toekomstige indexatie. Dit is ook doorvertaald naar de kostenkant.

Ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds

De stelpost is het Emmense aandeel in de ruimte onder het plafond BTW-compensatiefonds op basis van de voorjaarsnota 2024.

Middelen voor Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw

Op basis van eerdere landelijke berichtgeving houden wij rekening met nog te ontvangen rijksmiddelen voor de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouw. Dit is ook doorvertaald naar de kostenkant.

4 Vorming en voeding bestemmingsreserves voor ambities

Als gemeente zijn wij ervoor om maatschappelijke doelen te bereiken. Nu er geen structurele begrotingsruimte is voor structureel nieuw beleid, willen we vanuit de vrije ruimte in de reserves éénmalige middelen inzetten voor het realiseren van ambities en maatschappelijke doelen. In onderstaande tabel is een samenvatting van deze vrije ruimte opgenomen. In hoofdstuk 3 is aangegeven hoe deze bedragen tot stand zijn gekomen.

Deze vrije ruimte is het surplus bovenop:

- de bovengrens van de algemene reserve grondexploitatie van € 10 miljoen
- de bovengrens van de algemene reserve van € 40 miljoen
- de gezamenlijke bovengrens van de twee algemene reserves van € 50 miljoen
- de bovengrens van de reserve calamiteitenfonds van € 7 miljoen.

	standen per 1 januari van het jaar			
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve grondexploitatie - vrije ruimte	2.201	3.132	3.776	4.164
Algemene reserve - vrije ruimte	13.787	18.075	12.713	10.642
Bestemmingsreserve calamiteitenfonds - vrije ruimte	25.357	24.730	24.500	24.380
Totaal - vrije ruimte	41.345	45.937	40.989	39.186

Voor de groei en ontwikkeling van Emmen, vormen:

- wonen,
- werkgelegenheid en economie,
- (regionale) voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs, winkelen, sport, cultuur en vrijetijdseconomie,
- bereikbaarheid en mobiliteit

belangrijke speerpunten/ambities, die een nauwe samenhang en verbondenheid kennen.

Om ook komende jaren invulling te kunnen geven aan de uitwerking en realisatie van onze ambities, flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en om voortgang te kunnen maken in de realisatie van onze ambities en kansen en mogelijkheden die zich voordoen te kunnen benutten (bijvoorbeeld door cofinanciering vanuit de gemeente, externe bijdragen te kunnen verkrijgen en een 'vliegwieleffect' te realiseren), willen we een aantal bestemmingsreserves vormen en deze éénmalig voeden vanuit de vrije ruimte in bovenstaande reserves.

De stortingen in de bestemmingsreserves zijn niet voldoende om daarmee onze ambities daadwerkelijk te kunnen realiseren, maar moeten er wel voor zorgen dat we de komende jaren in staat zijn om actief aan de slag te kunnen gaan en blijven en in te kunnen blijven zetten op de verwezenlijking van onze ambities.

De stortingen in de bestemmingsreserves zijn op basis van een inventarisatie van dit moment. We zetten ook bewust niet alle vrije ruimte in. Dit ook gezien de landelijke onzekerheid over de gemeentefinanciën. De ruimte die we in eerste instantie inzetten is de vrije ruimte in de reserve calamiteitenfonds. Op een later moment kunnen wij nog met aanvullende voorstellen komen indien er sprake is van meer uitgewerkte plannen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Sport- en Bewegingscampus en Wonen waarvoor nu nog niet te duiden is hoeveel middelen benodigd zijn.

De te vormen bestemmingsreserves zijn breed inzetbaar en zowel bedoeld voor onder andere onderzoek, voorbereiding, realisatie, verwervingen van grond en vastgoed, investeringen, als ook voor de benodigde personele inzet en bedrijfsvoering in relatie tot de realisatie van de betreffende ambities. De inzet van deze specifieke bestemmingsreserves kan in een aantal situaties te maken hebben met kosten die geactiveerd moeten worden in verband met meerjarig nut van de investering. In deze gevallen zal dan de dekking uit de specifieke bestemmingsreserve om worden gezet naar een amortisatiereserve. Deze amortisatiereserve valt dan vrij naar rato van de afschrijving van het actief.

Indien het financieel perspectief het toelaat is het ook een optie om een budget voor kapitaallasten te verwerken voor activeerbare kosten (ten laste van het financieel perspectief). Dit kan het beroep op de vrije ruimte reserves én het aantal amortisatiereserves beperken. In aanloop naar de begroting 2025 zullen wij dat nader bekijken (inclusief de kaders die bij een dergelijk budget horen), afhankelijk van het alsdan berekende actueel perspectief.

De huidige, door de raad vastgestelde, regels rondom reserves gelden ook voor de hierna genoemde reserves. De raad heeft de bevoegdheid om over reservemutaties besluiten te nemen. Tot een grens van € 400.000 heeft de raad

het college de bevoegdheid gegeven, met daarbij de voorwaarde tot verantwoording over deze collegebesluiten in de P&C documenten.

De te vormen bestemmingsreserves zullen in het boekjaar 2024 worden gevormd. Dit om als college en raad zo snel mogelijk aan de slag te kunnen op de genoemde onderwerpen en dus al na vaststelling van de kadernota 2025 te kunnen beschikken over deze middelen.

In onderstaande tabel zijn de bedragen opgenomen die in elk geval nodig zijn en onder de tabel is per onderwerp een toelichting gegeven op het bestedingsdoel van de bestemmingsreserves.

(bedrag x € 1 miljoen)

Nr	Onderwerp / Ambitie	Bedrag incidentele storting	Jaar	Vanuit Calamiteitenfonds	Vanuit algemene reserve	Vanuit algemene reserve grond-exploitatie
1	Wonen	5,0	2024	5,0		
2	Emmen Vernieuwt	6,0	2024	6,0		
3	Greenwise Campus Emmen	5,0	2024	5,0		
4	Binnenstadfonds 2.0	1,0	2024	1,0		
5	SIOF	5,5	2024	5,5		
6	Bedrijfsvoering	1,5	2024	1,5		
Totaal		24,0		24,0	0,0	0,0

Toelichting bestedingsdoel op hoofdlijnen

1. Wonen

We stellen voor een bestemmingsreserve 'Wonen' in te stellen en deze te voeden met een éénmalige storting van € 5,0 miljoen vanuit het calamiteitenfonds.

Deze te vormen bestemmingsreserve 'wonen' zal met name worden ingezet voor een te vormen 'subsidiefonds versnelde woningbouw'. Dit fonds is bedoeld om voldoende betaalbare woningen van goede kwaliteit te kunnen realiseren richting 2030 en een bijdrage te kunnen leveren aan de huidige ambitie om 4.000 woningen toe te voegen voor de korte termijn (2030). Dit ter invulling en uitvoering van hetgeen in de Uitvoeringsagenda van de Woonvisie is opgenomen met betrekking tot het instellen van een subsidiefonds voor versnelde woningbouw binnen de gemeente Emmen. Het voorstel is om het subsidiefonds in ieder geval in te zetten voor projecten die bijdragen aan meer sociale- en midden huurwoningen en betaalbare koopwoningen (< € 300.000).

De bestemmingsreserve 'Wonen' is ook bedoeld om de verdere groei in woningen mogelijk te maken en te stimuleren in relatie tot de verdere groei en ontwikkeling van Emmen. Bovendien kan deze bestemmingsreserve ook worden ingezet voor kosten van onderzoek, voorbereiding, processen, personele inzet en bedrijfsvoering in relatie tot de realisatie van de betreffende ambities.

2. Emmen Vernieuwt

We stellen voor een incidentele storting van € 6,0 miljoen vanuit het calamiteitenfonds te doen in de bestemmingsreserve 'Emmen Vernieuwt' voor diverse ontwikkelingen en initiatieven in de komende jaren. We zetten bewust geen schotten tussen de hierna genoemde ontwikkelingen. De bestedingsdoeleinden van de reserve Emmen Vernieuwt worden hiermee verbreed.

2a. Bereikbaarheid en Mobiliteit

Er vindt een mobiliteitstransitie plaats waarbij de overgang naar duurzame en actieve mobiliteit vraagt om een nieuwe verdeling van de ruimte over voetgangers, fietsers, openbaar vervoer en auto's. Tegelijkertijd willen we de bereikbaarheid van Emmen en de regio verbeteren om daarmee de stedelijke en economische groei te faciliteren en Emmen als regiostad maatschappelijk en economisch optimaal te laten functioneren.

Om kansen te kunnen benutten (onder andere subsidiemogelijkheden), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en om voortgang te kunnen maken op het gebied van Bereikbaarheid en mobiliteit, is het nodig middelen vrij te maken voor deze ontwikkelingen.

Middelen zijn benodigd voor en kunnen worden ingezet voor onder meer (cofinanciering van) veelal omvangrijke ontwikkelingen op het gebied van Bereikbaarheid binnen programma Bereikbaarheid Emmen en Duurzame Mobiliteit binnen het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat. Ook maatregelen op basis van het nog op te stellen en vast te stellen Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP) kunnen hier onderdeel van zijn.

Voor een bredere en ruimere insteek zijn meer middelen nodig. Bovendien kunnen de extra middelen ook worden ingezet voor kosten van onderzoek, voorbereiding, processen, personele inzet en bedrijfsvoering in relatie tot de realisatie van de betreffende ambities.

Het bij de begroting 2024 reeds gevormde volume Bereikbaarheid Emmen Centrum, met de daaraan gekoppelde bestemmingsreserve Bereikbaarheid Emmen Centrum is met name bedoeld voor de volgende ontwikkelingen:

- Reconstructie Boermarkeweg
- Aanpassingen van Schaikweg
- Ontwikkeling stationsgebied Emmen Centrum en omgeving (inclusief aanpassing aanpalende infrastructuur)
- Ontwikkelingen spoor en spoorwegovergangen Emmen Centrum
- Doorfietsroute(s) Emmen (F34)

2b. Emmen Centrum

Emmen Centrum heeft een belangrijke regionale functie en vormt een belangrijke bijdrage in de aantrekkingskracht van de gemeente Emmen voor inwoners en bezoekers.

Om kansen te kunnen benutten (onder andere subsidiemogelijkheden), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en om voortgang te kunnen maken in de realisatie van programma Emmen Centrum, is het nodig middelen vrij te maken voor deze ontwikkelingen.

Deze middelen zijn benodigd voor en kunnen worden ingezet voor onder meer inrichting openbaar gebied parkeeroplossingen, bijdragen in onrendabele top van ontwikkelingen, cofinanciering van subsidies en bijdragen, aankopen/verwervingen van gronden en panden, etc. Maar ook voor kosten van onderzoek, voorbereiding, processen, personele inzet en bedrijfsvoering in relatie tot de realisatie van de betreffende ambities.

2c. Proces- en voorbereidingskosten

Het reguliere exploitatiebudget voor Emmen Vernieuwt is onvoldoende om de proces- en voorbereidingskosten van grote ontwikkelingen en initiatieven binnen Emmen Vernieuwt te kunnen dekken. De laatste jaren is daarom steeds incidenteel geld benodigd geweest. Door de bestemmingsreserve te verhogen kunnen deze kosten uit de bestemmingsreserve bekostigd worden.

2d. Sport- en Beweegcampus

De ontwikkeling van de Sport- en Beweegcampus Emmen op businesspark Meerdijk vormt voor Emmen, de regio en de provincie Drenthe een grote en belangrijke ontwikkeling en heeft de potentie om regionale trekkracht te ontwikkelen.

Bij gebleken haalbaarheid en positieve besluitvorming zal er krediet nodig zijn voor diverse gemeentelijke investeringen in deze ontwikkeling. Het eventuele aandeel van de gemeente in deze investering is op dit moment nog niet goed te bepalen, maar zal met name betrekking hebben op sportvoorzieningen (sporthal), onderwijshuisvesting, infrastructuur en bereikbaarheid en inrichting openbaar gebied. Maar ook onderzoeken, voorbereiding, planvorming, processen, personele inzet en bedrijfsvoering in relatie tot de realisatie van de betreffende ambities zullen de nodige kosten met zich meebrengen.

Op dit moment is er echter nog onvoldoende duidelijkheid over de haalbaarheid en realiseerbaarheid van deze ontwikkeling (deels, of in geheel), de daarmee verband houdende kosten, investeringen, bijdragen en de dekking hiervan.

3. Greenwise Campus Emmen

We stellen voor een bestemmingsreserve ‘Greenwise Campus Emmen’ in te stellen en deze te voeden met een éénmalige storting van € 5,0 miljoen vanuit het calamiteitenfonds.

De realisatie van de Greenwise Campus Emmen vormt een van de belangrijkste economische ontwikkelingen binnen de gemeente Emmen, met een belangrijke (boven)regionale functie.

Om kansen te kunnen benutten (onder andere subsidiemogelijkheden), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen, ontwikkelingen te stimuleren en aan te jagen en om voortgang te kunnen maken in de realisatie van de Greenwise Campus Emmen, is het nodig middelen vrij te maken voor de ontwikkeling van de Greenwise Campus Emmen.

Deze middelen zijn benodigd voor en kunnen worden ingezet voor onder meer infrastructurele ontsluitingen, inrichting openbaar gebied (waaronder de realisatie van de zogenoemde sjerp), parkeren, bijdragen in onrendabele top van ontwikkelingen, cofinanciering van subsidies en bijdragen, aankopen/ verwervingen van gronden en panden, et cetera. Maar ook voor kosten van onderzoek, voorbereiding, processen, personele inzet en bedrijfsvoering in relatie tot de realisatie van de betreffende ambities.

4. Binnenstadfonds Emmen Centrum 2.0

Wij stellen voor een Binnenstadfonds Emmen Centrum 2.0 in te stellen, gericht op planvorming, gevelverbetering, verplaatsingen en transformaties. Vergelijkbaar met de regeling uit 2017 (stimuleringsfonds detailhandel kernwinkelgebied). Hierbij de beleidsregel, met hardheidsclausule en met plafondbedrag voortzetten.

We stellen voor een éénmalige storting van € 1,0 miljoen te doen in dit fonds vanuit het calamiteitenfonds.

5. Storting in SIOF

We stellen voor de bestemmingsreserve ‘Strategische Innovatie en Ontwikkeling’ (SIOF) éénmalig op te hogen met een bedrag van € 5,5 miljoen ten behoeve van toekomstige gewenste maatschappelijke ontwikkelingen die van groot belang zijn voor de gemeente Emmen (onder andere voor stimulering en cofinanciering). Het lijkt verstandig om te kijken naar een verbreding van de inzet van de SIOF voor economische en maatschappelijke ontwikkelingen, die bijdragen aan de groei en ontwikkeling van Emmen.

De huidige stand van de reserve bedraagt per 31 december 2023 ruim € 9 miljoen.

Voor de gebiedsontwikkeling Tussen Markt & Weiert - huisvesting Facet, is een beroep op het SIOF gedaan van € 3,5 miljoen. Op dit moment is de financiële ruimte binnen het SIOF voldoende voor de dekking van de gebiedsontwikkeling Tussen Markt & Weiert- ontwikkeling paviljoen Mondriaanplein voor huisvesting Facet.

Als gemeente hebben we echter ook nog andere ambities, die we na toekenning van dit krediet niet meer (volledig) kunnen dekken uit het SIOF. Daarom wordt een voorstel gedaan om het SIOF weer aan te vullen met een incidentele storting van € 5,5 miljoen (€ 3,5 miljoen aanvulling in verband met de inzet voor de gebiedsontwikkeling Tussen Markt & Weiert – ontwikkeling paviljoen Mondriaanplein voor huisvesting Facet en € 2,0 miljoen extra storting voor nieuwe ontwikkelingen). Dit om toekomstige ontwikkelingen mogelijk te maken.

De actuele prognose van de stand van het SIOF is als volgt (zonder de extra storting van € 5,5 miljoen):

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Stand SIOF 1-1	9.174.905	3.569.779	1.464.65	-275.162	-
Onttrekkingen					
NB 2023: Vervolg Regiodeal ZOD	-939.814	-939.814	-939.814	-939.814	
NB 2023: Recr. Ontwikkelingen Bargerveen	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
NB 2023: Ontwikkelfonds Emmen Centrum dekking SIOF	-250.000	-250.000	-250.000	-	
NB 2023: Circulaire economie	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
NB 2023: Aankoop CIS Campus					
NB 2023: Bijdrage Cure Technology BV	-365.312	-365.313			
NB: Hart van de Binnenstad	PM	PM	PM	PM	
Gebiedsontwikkeling tussen Markt&Weiart (Facet)	-3.500.000				
Stopzetting onttrekking SIOF vanaf 2028 (kadernota 2025)					550.000
Totaal onttrekkingen	-5.605.126	-2.105.127	-1.739.814	-	-
Stand SIOF 31-12	3.569.779	1.464.652	-275.162	-	-

6. Bedrijfsvoering

Met het beschikbare stellen van een incidenteel bedrag van in totaal € 1,5 miljoen dat wordt toegevoegd aan de reserve bedrijfsvoering (voor de jaren 2024 tot en met 2026 € 0,5 miljoen per jaar) maken we het mogelijk om een versnelling aan te brengen in de uitvoering van bestaand beleid. Met deze middelen kunnen we extra capaciteit vrijmaken om onze doelstellingen te bereiken in ieder geval in het openbaar gebied, vastgoed en versterking van personele processen. Hiermee kan de maximale stand van de reserve oplopen naar € 1,5 miljoen.

Voorstellen ten laste van de bestemmingsreserves

Wij doen bij de Kadernota 2025 enkele voorstellen om ten laste van de gevormde en/of gevoede bestemmingsreserves bestedingen te doen. Deze bestedingen en de dekking uit de bestemmingsreserves zijn verwerkt op de beleidsprogramma's en daar ook toegelicht.

Omschrijving	Reserve	2025	2026	2027	2028
Strategische positionering Citymarketing	SIOF	-250.000	-250.000	-	-
Sport- en beweegcampus	Emmen Vernieuwt	-250.000	-	-	-
Integrale ontwikkelvisie Emmen irt NederSaksenLijn Emmen Vernieuwt	Emmen Vernieuwt	-250.000	-	-	-
Revitalisering Matissepassage	Emmen Vernieuwt	-300.000	-	-	-
Totaal voorstellen		-1.050.000	-250.000	-	-

5 Beleidsprogramma's

5.1 Inwoners en Bestuur

Trends en ontwikkelingen

Algemeen

Op het thema Inwoners en Bestuur zien we een aantal ontwikkelingen die van groot belang zijn voor de gemeente Emmen de komende jaren.

Er verschijnen steeds meer onderzoeken, verslagen, rapporten en kabinetsreacties over dit onderwerp. Ze gaan over samenwerking tussen overheid en inwoners bij het aangaan van grote opgaven zoals klimaat, energie, duurzaamheid, bestaanszekerheid en leefbaarheid. Vaak leggen die rapporten ook een relatie met het onderwerp vertrouwen en betrokkenheid in het openbaar bestuur. In de jaren hiervoor ging het vaak over het 'wat' en het 'hoe', dus de methoden en technieken van participatie en de focus lag op instrumenten zoals Uitdaagrecht, Burgerbegroting en Inwonersinitiatieven (zie bijvoorbeeld het programma 'Democratie in Actie' (2017-2021) BZK-VNG).

We merken dat het gesprek nu verschuift naar het 'waarom' van participatie (zie bijvoorbeeld rapport 'Staat van de Ambtelijke Dienst (STAD) 2023: bouwen aan vertrouwen' (2023) CAOP, of jaarverslagen Nationale Ombudsman 2020-2022). Wij concluderen daaruit dat samenwerking en participatie tussen inwoners en bestuur geen *kunstje* is, maar dat het een essentiële *kunde* is om de opgaven waar we voor staan aan te kunnen. Afstemming met inwoners komt er dus niet bij, of doen we niet aan het einde van het proces, maar het wordt een nieuwe houding, een nieuwe aanpak en een nieuwe natuur voor de overheid om opgaven vanaf de start met inwoners samen op te pakken.

Onderzoek en ontwikkelingen in de samenleving laten ook zien dat betrokkenheid van inwoners direct samenhangt met vertrouwen van inwoners in de overheid. Een van de laatste relevante rapporten dat verscheen in dit kader is het rapport 'Grip. Het maatschappelijk belang van persoonlijke controle' (30-11-2023) WRR: 'In dit rapport laat de WRR op basis van gedragswetenschappelijk onderzoek zien dat de combinatie van onzekerheid en een gebrek aan grip kan leiden tot een slechtere gezondheid, een bron is van maatschappelijk onbehagen en samenhangt met beelden en overtuigingen die op gespannen voet kunnen staan met de democratische rechtsstaat.'

We zien dit terug in bijvoorbeeld verkiezingsopkomsten, en hierin zien we weer een samenhang met gezondheid, financiële zelfredzaamheid en opleidingsniveau van inwoners (zie bijvoorbeeld 'Atlas van Afgehaakt Nederland' (2022) Couperus & De Voogd). Met andere woorden: hoe beter het met je gaat, hoe beter je de weg weet in overheidsland en hoe meer vertrouwen je hebt in de overheid. Maar andersom werkt het dus ook: als je het moeilijker hebt als inwoner en je ervaart minder grip op je leven, dan wordt je stem minder gehoord en heb je ook minder vertrouwen in de overheid.

De kabinetsreacties op dit laatste rapport (Kamerbrief 'Kabinetsreactie op de Atlas van afgehaakt Nederland' (10-10-2022) BZK) en op de verkiezingsopkomst van de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 (Kamerbrief 'Uitkomsten onderzoek opkomst verkiezingen gemeenteraad 2022' (10-10-2022) BZK) nemen deze verbanden expliciet over en kondigen aan dat hier werk aan de winkel is voor politici en ambtsdragers in het openbaar bestuur.

Deze landelijke ontwikkelingen laten zien dat verbetering van samenwerking en participatie urgent is omdat het gaat om de kwaliteit van het openbaar bestuur, over de behoorlijkheid van bestuur en over de opdracht die het openbaar bestuur heeft in onze samenleving in het licht van de democratische rechtstaat.

Dichterbij inwoners staan

In de cijfers van de gemeente Emmen zien we de landelijke verbanden terug tussen betrokkenheid en vertrouwen, uitgedrukt in opkomstcijfers aan de ene kant en gezondheid, financiële zelfredzaamheid en opleidingsniveau van inwoners aan de andere kant.

De gemeente Emmen volgt deze ontwikkelingen dan ook op de voet en ziet vier sporen waarop we in onze gemeente hiermee bezig zijn: het college, de gemeenteraad de gemeentelijke organisatie en de inwoners zelf, vaak vertegenwoordigd in de Erkende Overleg Partners.

Het college vertaalt deze ontwikkeling in zijn rol als gebiedswethouder en daarmee laat het college zien dat gebiedsgericht werken een manier is om verschillen te (h)erkennen tussen wijken en dorpen: sommige wijken en dorpen zijn zeer actief en andere wijken helemaal niet. Experimenten met participatie en samenwerking vinden vaak plaats in specifieke wijken en dorpen onder groepen vaak al gemotiveerde en betrokken groepen mensen: the

usual suspects. Dit zijn de wijken en dorpen waar de verkiezingsopkomst hoog is, inwoners het gemiddeld gezien goed hebben en veel grip ervaren op hun leven.

In andere wijken en buurten is dat andersom. Daar wonen vaker mensen die minder grip ervaren op hun leven en de overheid vaak harder nodig hebben om bijvoorbeeld de sociale basis voor kinderen, de gezondheidszorg en het welzijn van ouderen en de bestaanszekerheid in het algemeen op peil te houden. Wanneer we dus kijken naar de impact en het resultaat van de inspanningen van de gemeente Emmen op het gebied van participatie, dan zien we nu dat het nodig is om onze aandacht en betrokkenheid meer te richten op de wijken en buurten die dit meer nodig hebben. Daarvoor is het essentieel dat we die verschillen in wijken en dorpen ook in beeld hebben, en we dus op basis van kennis en data van de gebieden onze aanpak beter laten aansluiten.

Voor de gemeenteraad is dit ook een belangrijk thema. De raad heeft verschillende instrumenten en rollen in het vertegenwoordigen van inwoners bij beleid. Naast de representatiefunctie die vraagt dat volksvertegenwoordigers zichtbaar en betrokken zijn, zijn er ook de kaderstellende en toezichhoudende rollen. In dit verband anticiperen we op de nieuwe Wet versterking participatie op decentraal niveau, die naar verwachting begin 2026 in werking treedt. In 2024 start de raad met het formuleren van de uitgangspunten voor participatie in de gemeente Emmen. De ervaringen in de experimenten en met de EOP's in de afgelopen jaren vormt dit de basis voor de participatieverordening waar we in 2025 naartoe werken. Zo komen de verordening en het kader voort uit de praktische ervaringen van inwoners/EOP's, bestuur, ambtenaren en gemeenteraad en volgt dit de uitvoering in plaats van andersom.

In het kader van jong geleerd is oud gedaan verwijzen we voor de inspanningen op het gebied van de participatie van jongeren naar programma 4.

Democratie Dichterbij: samenwerken met inwoners

Begin 2024 verscheen het rapport 'Kansen voor samenwerking tussen de Erkende Overlegpartners en de gemeente Emmen' van de werkgroep Participatie van de EOP's. Dit kwam tot stand door een gespreksronde met alle EOP's en leverde een aantal waardevolle aanbevelingen op voor alle vier de sporen hierboven genoemd. De kern van het rapport is dat al die sporen zich bewust worden van hun rol en verantwoordelijkheid en daadwerkelijk gaan samenwerken aan en werk maken van inwonersparticipatie.

We komen daarmee in de fase waarin we willen verbreden wat we de afgelopen jaren hebben geleerd, onder andere in diverse experimenten. We zullen deze experimenten afsluiten en dat wat goed werkt opnemen in een gemeente brede aanpak. Dat betekent onder andere dat we de burgerbegroting in de huidige vorm als instrument afronden, omdat die maar op twee plaatsen is uitgevoerd. Wel zijn er belangrijke positieve effecten van uitgegaan zoals betrokkenheid van inwoners en ambtenaren die hebben ervaren hoe je samen keuzes kunt maken en uitvoeren in een wijk of dorp. Die effecten willen we breder in de gemeente verspreiden en daarbij steeds kijken naar welke methode het beste past in een wijk of dorp. Soms vraagt dat meer of andere inspanning van de gemeente en inwoners. De vraag is niet óf we beter en meer gaan samenwerken, maar op elke plaats en per onderwerp kijken en bepalen we op basis van de kennis van dat gebied, hóe we het beste kunnen samenwerken en inwonerparticipatie vormgeven.

Om deze daad bij het woord te kunnen voegen, voorzien we in 2025 en 2026 een intensivering van de inspanning van alle actoren. Het gezamenlijk werken aan een nieuwe participatieverordening op basis van uitvoeringspraktijk in Emmen, maar vooral ook het ontwikkelen van de gemeentelijke organisatie die inwoners betreft bij beleid en uitvoering, vragen extra aandacht, tijd en expertise. Dit gaat namelijk over een nieuwe houding, nieuw gedrag, het opdoen van kennis van gebieden en nieuwe methoden en technieken van alle actoren en dat gaat niet vanzelf. Inwonersparticipatie hebben we nu op veel manieren beschreven en uitgetoetst en in 2025 en 2026 willen we dat inwoners het ook echt gaan ervaren dat haar gemeente alle stemmen wil horen en dat dit ook leidt tot beter beleid, betere uitvoering en betere samenwerking. Voor deze impuls maken we incidenteel middelen hiervoor vrij.

Deze ontwikkeling kan niet zonder een sterke en duurzame EOP-structuur in de gemeente Emmen. Dit verdient blijvende aandacht en begeleiding. Die intensivering is dan ook in 2024 in gang gezet en die zetten we in 2025 verder voort.

Regionaal samenwerken in netwerken

De opgaven waarvoor we staan, houden zich niet aan gemeentegrenzen. Voor de aanpak ervan hebben we dus onze collega-overheden nodig, maar ook bovenlokaal opererende partners in het maatschappelijke middenveld en de markt, zoals grote bedrijven en zorg- en/of onderwijsinstellingen. Als het gaat om de meest prangende opgaven én

kansen, dan zien we dat we die in veel gevallen het beste op regionale schaal kunnen oppakken. Lokaal is te klein, provinciaal is te groot, maar de regionale schaal – die per opgave wisselende vormen kan aannemen – past goed. Onze partners in het veld en in de markt werken op die schaal en qua cultuur en mentaliteit is de gemeente Emmen in veel opzichten verwant aan de haar omringende gemeenten. Hierin is het wel van groot belang dat de overheid hierin de regierol pakt omdat zij het algemeen belang dient en bewaakt.

Het rapport Elke Regio Telt! (maart 2023) en de kabinetsreacties daarop bevestigen dat regionalisering en regionaal denken en doen essentieel zal zijn om ambities voor de inwoners van Emmen te realiseren. Zeker nu in maart 2024 de regio Zuid en Oost-Drenthe is genoemd als een van de 10 dialooggebieden waar het ministerie van BZK mee in gesprek wil. Het doel hiervan is de achterstelling van regio's zoals Zuid en Oost-Drenthe door actief rijksbeleid en de onrechtvaardige ongelijkheid als gevolg daarvan, te keren. We verwachten dat dit een jarenlange inspanning is en in BOCE verband hebben we al een voorschot hierop genomen met de Kansagenda en het ontwikkelperspectief dat we op basis daarvan in gang hebben gezet. Wat we daarin merken, en ook in de andere verbanden waarin we opereren is dat het helder moet zijn voor ons allemaal vanuit welk zelfbeeld we dat doen als gemeente: dus een zelfbewust beeld van welke rol en positie we als Emmen willen nemen in dat geheel van samenwerkingen en ontwikkelingen.

Om dat te ontwikkelen en zo onze ambities te kunnen realiseren, is het nodig om de positie van Emmen als 100.000+ gemeente te versterken. Citymarketing kan daarbij een belangrijke rol spelen. Er is geen citymarketing organisatie (meer) in de gemeente Emmen. Binnen de gemeente ontbreekt expertise op dit terrein. Ook zit er geen coördinatie en samenwerking op initiatieven op het gebied van profilering, marketing en lobby. Hierdoor ontbreekt een duidelijk profiel van de gemeente en laten we kansen liggen om ons goed te positioneren. We willen de resterende collegeperiode benutten om de strategische positionering van Emmen gecoördineerd op te pakken en citymarketing nieuw leven in te blazen.

Dienstverlening die meegroeit met de samenleving en de tijd

We zijn als organisatie continu in ontwikkeling en passen ons steeds weer aan om aan de veranderende wensen van inwoners en bestuur te kunnen blijven voldoen. We richten onze organisatie zo in dat we gezamenlijk van waarde kunnen zijn voor inwoners, partners en bestuur. Inwoners willen en verdienen een laagdrempelig en makkelijk contact met hun lokale overheid en waar dat kan realiseren wij dit bijvoorbeeld door ons werk logischer in te richten én door de inzet van technologie.

Zo wordt AI een grote factor de komende jaren. Er zijn toepassingen die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan onze dienstverlening. We verkennen die mogelijkheden met een scherpe blik op nut en noodzaak en op de veiligheid voor inwoners. Zo experimenteren we met beantwoording van eenvoudige vragen van inwoners door AI, maar blijven we dit nauwgezet monitoren op zowel gewenste als ongewenste effecten. Zo moet blijken of het ons helpt bij de uitvoering en bewaken we zowel de kwaliteit als de veiligheid van inwoners.

Dit is nodig omdat we in Emmen relatief veel inwoners die moeite hebben met lezen en schrijven en met digitalisering. Toegankelijkheid en begrijpelijkheid staan dus altijd voorop in onze dienstverlening. Een andere reden is dat het voor iedereen fijn is als de gemeente gemakkelijke teksten maakt, die meteen te begrijpen zijn. Dat voorkomt ergernis en misverstanden. In de afgelopen jaren hebben we hier al werk van gemaakt, bijvoorbeeld door teksten van brieven aan te passen. Ook gebruiken we eenvoudig taalgebruik (B1) en ondersteunend beeldmateriaal in bijvoorbeeld nieuwsbrieven en op onze gemeentepagina, website en social mediakanalen. Het kan altijd beter en in 2025 zullen we weer extra aandacht hieraan geven in onze organisatie. We zetten dit kracht bij door in 2025 de Direct Duidelijk Deal van de rijksoverheid te ondertekenen.

Het programma Emmen werkt is afgerond in 2024. Daarmee zijn afspraken en faciliteiten rondom hybride (online en off-line) (samen)werken en dienstverlening inclusief een plan voor herinrichting van het kantoor afgerond.

Rondom dienstverlening blijft er projectmatig extra sturing om de doorontwikkeling van dienstverlening vorm te geven. Het gaat dan om de veranderende verhouding tussen de lokale overheid en inwoners en het vorm geven van meer en betere participatie in de manier waarop we diensten verlenen. Daarbij blijft aandacht voor de inzet van (nieuwe) technologie om mee te groeien met de eisen van deze tijd.

Ten slotte, op papier is 2025 een verkiezingsvrij jaar waardoor we onze reserves daar weer wat kunnen laten groeien. Maar in deze tijd is dat ook niet zeker, dus blijven we altijd op onverwachte ontwikkelingen voorbereid.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Democratie Dichterbij: Dichter bij inwoners staan	In beeld brengen van de verschillende leefwerelden in de verschillende wijken en dorpen van de gemeente Emmen.
	Gebiedswethouderschap verder versterken naar aanleiding van evaluatie (2024).
	Het bevorderen van participatie van kinderen en jeugd door dit te integreren in het beleid van de gemeente op het gebied van onderwijs en jeugd.
	De gemeenteraad vormt samen met en geïnspireerd op de uitvoeringspraktijk de uitgangspunten voor participatie in de gemeente Emmen als basis voor de participatieverordening.
Democratie Dichterbij: samenwerken met inwoners	Uitvoeren eerste en tweede aanbeveling EOP-rapport en lessen uit experimenten: inwoners/EOP's en gemeente leren beter samen te werken door betere afstemming verwachtingen en rollen bij projecten en processen in dorpen en wijken.
	EOP's ondersteunen bij het vinden en behouden van vrijwilligers met als doel het unieke EOP-model in de gemeente Emmen toekomstbestendig te maken.
	Verdiepen, verbreden en opschalen van succesvolle methoden van samenwerking met inwoners in de gemeentelijke organisatie.
Regionaal samenwerken	Actief aanwezig zijn in bestuurlijke netwerken en regionale samenwerkingen.
	Ontwikkelen en uitvoeren van een zelfbewust en toekomstgericht profiel van de gemeente in het licht van regionale en bredere samenwerkingen.
Dienstverlening die meegroeit met de samenleving en de tijd.	Experimenteren met de mogelijkheden van digitalisering en AI bij de dienstverlening aan inwoners.
	Uitvoeren van de aanpak Direct Duidelijk in de gehele organisatie.
	Inwoners zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente zoals blijkt uit de cijfers over de dienstverlening: Prestatie indicatoren: samenwerking, informatievoorziening balie en website, telefonie en afhandeling van contacten en zaken.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-7.764	-7.760	-7.846	-7.851
Wijzigingen t/m februari 2024	-231	-231	-231	-231
Startbegroting Kadernota 2025	-7.995	-7.991	-8.077	-8.082
Nieuw beleid	-170	-170	0	0
Autonome ontwikkelingen	-157	-157	-81	-81
Mutaties Kadernota 2025	-327	-327	-81	-81
Totaal	-8.323	-8.318	-8.158	-8.163

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	-170	-170	0	0
<u>Intensivering democratie dichterbij (participatie)</u>	-170	-170	0	0

De relatie tussen inwoners en bestuur is een belangrijke voorwaarde voor goed bestuur. Verbetering van de samenwerking en participatie wordt steeds urgenter. Als lokale overheid staan wij het meest nabij en merken wij de betrokkenheid van inwoners direct in het uitvoeren van onze taken. Mensen willen beter op de hoogte zijn, meer meedenken en -doen in nieuwe plannen en sneller geholpen worden bij hun vragen. Een goede relatie betekent dat we aan twee kanten investeren: in de betrokkenheid bij en samenwerking met inwoners aan de ene kant en in de verbetering van onze dienstverlening en uitvoering aan de andere kant.

In 2023 ontwikkelden we op basis van het coalitieakkoord een aantal meerjarige doelen en in 2024 brengen deze verder in concrete uitvoering. Hiervoor is bij de begroting werkbudget voor de jaren 2024 en 2025 € 50.000 beschikbaar gesteld. De ontwikkelingen vragen om een intensivering en voortzetten van dit beleid. Het is daarom nodig om de organisatiekracht te vergroten en extra formatie in te zetten op dit thema. Ook is het gewenst een expert op het gebied van participatie in te huren.

Om de activiteiten onder Democratie Dichterbij voort te kunnen zetten, is voor de jaren 2025 en 2026 een bedrag nodig van € 170.000 per jaar: voor extra capaciteit, inhuur van expertise en het uitvoeren van acties.

Strategische positionering Citymarketing

	2025	2026	2027	2028
	-250	-250	0	0

Om onze ambities te kunnen realiseren, is het nodig om de positie van Emmen als 100.000+ gemeente te versterken. Citymarketing kan daarbij een belangrijke rol spelen. Er is geen citymarketing organisatie (meer) in de gemeente Emmen. Binnen de gemeente ontbreekt expertise op dit terrein. Ook zit er geen coördinatie en samenwerking op initiatieven op het gebied van profilering, marketing en lobby. Hierdoor ontbreekt een duidelijk profiel van de gemeente en laten we kansen liggen om ons goed te positioneren. Door citymarketing expertise en budget toe te voegen aan het team communicatie, kunnen we de resterende collegeperiode benutten om de strategische positionering van Emmen gecoördineerd op te pakken en citymarketing nieuw leven in te blazen, de kosten worden gedekt uit de bestemmingsreserve SIOF.

Strategische positionering Citymarketing (dekking SIOF)

	2025	2026	2027	2028
	250	250	0	0

Voorgesteld wordt om de lasten voor de strategische positionering Citymarketing te dekken door een bijdrage uit de reserve SIOF.

Autonome ontwikkelingen

	2025	2026	2027	2028
	-157	-157	-81	-81

Herinrichting egalisereserve verkiezingen

	2025	2026	2027	2028
	-78	-78	-1	-1

In verband met het teruglopende saldo van de egalisereserve verkiezingen onnodige begrote stortingen en onttrekkingen te laten vervallen.

Medewerker Verkiezingen

	2025	2026	2027	2028
	-68	-68	-68	-68

Om ervoor te zorgen dat de specialistische medewerkers (en de teamleider KVB) zoveel als mogelijk ontlast aan de verkiezingsklus kunnen beginnen en een zo klein als mogelijke achterstand krijgen tijdens de voorbereiding en afhandeling van de verkiezingen, wordt gevraagd om 1 FTE medewerker beleidsuitvoering om de werkzaamheden als medewerker verkiezingen op te pakken.

Vaststellen Regeling rechtspositie burgemeester en wethouders gemeente Emmen 2024

	2025	2026	2027	2028
	-12	-12	-12	-12

Onze lokale regelingen op het gebied van reiskosten voor woon-werkverkeer voor collegeleden wijken af van de landelijke regelingen. Het gaat om het landelijke Rechtspositiebesluit en de landelijke Regeling Rechtspositie. Daarom heeft het college in februari 2024 een nieuwe regeling vastgesteld. Dit geldt met terugwerkende kracht tot 1 januari 2019. Dit wordt nu gecorrigeerd.

5.2 Economie en Werkgelegenheid

Trends en ontwikkelingen

De verschillende (Europese) fondsen en programma's (waar onder JTF, EFRO, Interreg) en landelijke fondsen en ontwikkelingen (zoals de Regiodeals, het Groeifonds) bieden mooie kansen. Zij kunnen ons helpen om onze doelen op gebied van verslimmen en verduurzamen in brede zin te bereiken. Dit vraagt om een gezamenlijke, thema-overstijgende aanpak. De Greenwise Campus, gestart als een samenwerking tussen gemeente Emmen, Rijksuniversiteit Groningen, NHL Stenden, Drenthe College en de provincie Drenthe, zal stapsgewijs meer en meer deze thema-overstijgende rol gaan pakken als een regionale motor voor kennisontwikkeling en innovatie, samen met het bedrijfsleven. Daarnaast zijn wij als strategisch partner aangesloten bij verscheidene netwerken en samenwerkingsverbanden gericht op het versterken, innoveren en bestendigen van de regionale economie.

Circulaire Economie

Circulaire Economie (CE) is binnen de gemeente één van de drie pijlers van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat (DEK). Het Actieplan Circulaire Economie is in 2023 opgeleverd en operationeel gemaakt. Onderdeel van het programma is een Emmense visie waarop wij het nationale doel van een volledig circulaire economie gaan halen, op een manier waarbij Emmen er economisch en maatschappelijk zo optimaal mogelijk van profiteert. Binnen het programma richten wij ons op de vier sectoren: Chemisch, Maakindustrie, Bouw en Infra en Consumptiegoederen.

Circulaire economie is bij uitstek een integraal thema dat ook andere beleidsterreinen raakt. Denk aan inkoop en aanbesteding, waarmee wij (als launching customer) de transitie positief kunnen stimuleren en een voorbeeldfunctie kunnen vervullen. Maar denk ook aan ons vestigings- en acquisitiebeleid, afvalbeleid, woonvisie, innovatie- en onderwijsaanpak, et cetera. De dynamiek is groot en er is een grote behoefte aan versnelling(sagenda's) op dit thema, mede gezien het tempo dat vanuit de EU en het Rijk worden gevraagd. Dit vraagt om een procesmatige aanpak, zoals ook beoogd is met het Actieplan Circulaire Economie. Dan wordt duidelijk waar we op gaan inzetten en wat we daarvoor nodig hebben. Voor dit vraagstuk zijn de komende jaren extra middelen en capaciteit nodig. Echter zullen ook veel van deze opgaven met gezamenlijke inzet vanuit de regio worden opgepakt, vanuit de Greenwise Campus en Chemport Europe. Onderdeel daarvan is bedrijven en instellingen te bewegen en te stimuleren om meer circulair te worden in hun productieprocessen of activiteiten en om partijen actief te verbinden en samen doelen te stellen en te realiseren.

EnergieHub GZI Next

In de afgelopen periode is het gebied van de voormalige gaszuiveringsinstallatie van de NAM klaargemaakt om de locatie om te vormen tot een energiehub; GZI Next. Een consortium van energiebedrijven, overheden en kennisinstellingen werkt er aan de energiemix van de toekomst. Ook het Getec-industriepark is onderdeel van het consortium. Getec heeft een grote en urgente opgave in de transitie van fossiel naar duurzaam. GZI Next helpt Getec om die transitie door te maken en vormt onderdeel van de aanpak om de industrie in Emmen te verduurzamen. In de afgelopen periode zijn er mooie successen behaald. Zo zijn in Emmen tussen het GZI-terrein en Getec de eerste meters van de waterstofbackbone in Nederland aangelegd, is er een zonnepark aangelegd en een waterstofvulpunt geopend, een belangrijke stap in het verduurzamen van bus- en vrachtvervoer. Deze goede ontwikkelingen krijgen een vervolg in de realisatie van een biovergister en een elektrolyzer.

Digitalisering

We willen de mogelijkheden verkennen die digitale innovaties en ontwikkelingen ons kunnen brengen, de (kennis)vraag ophalen bij ondernemers en aansluiten bij de digitaliseringsagenda Noord-Nederland op het onderdeel digitale economie. Daarnaast vragen we tegelijkertijd op wat er al is, welke partijen al met digitalisering bezig zijn. Op basis van een procesmatige verkenning willen we komen tot een gemeentelijke visie op digitalisering. Dit moet leiden tot een aanpak gericht op het (economische) digitaliseringsvraagstuk om de concurrentiepositie van bedrijven in onze topsectoren, waaronder de maakindustrie, te versterken. Hierbij is de insteek het versterken, versnellen en verbreden van de bestaande digitale ecosystemen en bewustwording en kennis over digitalisering bij ondernemers te vergroten.

Greenwise Campus Emmen

Een van de belangrijkste economische ontwikkelingen binnen de gemeente Emmen vormt de realisatie van de Greenwise Campus.

De Greenwise Campus vormt door de duurzame samenwerking het strategisch en stuwende knooppunt voor ontwikkeling van onderzoek, kennis, innovatie, onderwijs en ondernemerschap. Bedrijven, onderwijsorganisaties en overheden bundelen binnen Greenwise Campus hun de krachten. Medio 2023 is de Stichting Greenwise Campus opgericht. De Greenwise Campus richt zich inhoudelijk op de regionale thema's: groene chemie/circulaire economie, HTSM/Maakindustrie, energie(transitie) en Welzijn/Zorg & Technologie. Het Innovatienetwerk Welzijn en Zorg (IWZ) wordt verbonden met de campus en de agenda voor Welzijn, Zorg en Technologie. Ook komen ontwikkelingen rondom Universiteit van het Noorden samen in de Greenwise Campus en sluit tenslotte een groot aantal gemeentelijke ambities goed aan op de doelen van Greenwise Campus.

Het doel van de campusontwikkeling is om de regio vitaler, weerbaarder en aantrekkelijker te maken en vanuit een krachtige en duurzame samenwerking van publieke en private partijen maatschappelijke impact te maken.

Als gemeente faciliteren en stimuleren we deze ontwikkelingen en de verbindingen met onder andere de Beroepsonderwijs-campus van NHL Stenden en Drenthe College. Deze ontwikkelingen krijgen een plek in het zogeheten integraal ontwikkelperspectief Campus Emmen: een brede en integrale gebiedsontwikkeling in het gebied vanaf het Scheper Ziekenhuis tot aan het Getec-park en tussen de wijk Angelslo en het centrum van Emmen. Dit gebied biedt vestigingsmogelijkheden voor zorginstellingen, onderwijsinstellingen en bedrijven. Uitgangspunt is een herkenbaar campusgebied, waar ruimte is voor en men verleid wordt tot ontmoeten en samenwerken. Er ligt vanuit Emmen Studiestad een link met Greenwise Campus qua profilering van Emmen als een aantrekkelijke stad om te studeren en te wonen.

Om kansen te kunnen benutten (o.a. subsidiemogelijkheden), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en om voortgang te kunnen maken in de realisatie van de Greenwise Campus Emmen, is het nodig middelen vrij te maken voor de ontwikkeling van de Greenwise Campus Emmen en hiervoor een bestemmingsreserve Greenwise Campus Emmen te vormen.

Sport- en Bewegcampus Emmen

De mogelijke ontwikkeling van een Sport- en Bewegcampus Emmen op businesspark Meerdijk vormt voor Emmen een grote en belangrijke ontwikkeling. De integrale gebiedsontwikkeling van businesspark Meerdijk, in combinatie met nieuwbouw van Carmel College, een nieuwe (top)sporthal, commerciële functies en de stadionontwikkeling van FC Emmen tot een Sport- en Bewegcampus Emmen is van toegevoegde waarde voor zowel de gemeente Emmen, als voor de provincie Drenthe. Deze gezamenlijke gebiedsontwikkeling heeft de potentie om sport en beweging in brede zin te stimuleren, een goed voorzieningsniveau te waarborgen en daardoor regionale trekkracht te ontwikkelen met FC Emmen als stabiele eredivisieclub, omgeven met diverse functies rondom sport en beweging. De Sport- en Bewegcampus draagt in belangrijke mate bij aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen uit de Strategienota door onder meer het bieden van goede onderwijsvoorzieningen, versterking van (de kwaliteit van) faciliteiten voor sportief bewegen en versterking van onze positie als regiokern. Afgezien van het belang voor de ontwikkeling van businesspark Meerdijk speelt voor de gemeente ook de eventuele huisvesting van onderwijs een rol. Het biedt ook kansen bij vervangingsvraagstukken voor enkele sportaccommodaties (IHP Binnensport). Door de combinatie van functies rondom dit thema ontstaat een versterkend effect op de aantrekkingskracht, haalbaarheid en ontwikkelpotentie van het programma als geheel.

De eerste fase van verkenning, onderzoek en voorbereiding loopt en moet medio 2024 leiden tot een integrale businesscase op hoofdlijnen, op basis waarvan na de zomer een raadsbesluit wordt voorgelegd om de programmatische mogelijkheden vast te stellen die de aanzet vormen voor de verdere uitwerking, in samenspraak met de verschillende stakeholders en betrokkenen. Uiteindelijk zal op basis van het eventuele vervolgonderzoek (2e fase), en indien nodig de verkenning en het onderzoeken van alternatieven, naar verwachting in 2025 een definitief besluit genomen kunnen worden door gemeente, stakeholders en andere betrokkenen over de eventuele daadwerkelijke realisatie van de Sport- en Bewegcampus Emmen.

Bij positieve definitieve besluitvorming zal er krediet nodig zijn voor diverse gemeentelijke investeringen in deze ontwikkeling. Het eventuele aandeel van de gemeente in deze investering is op dit moment nog niet goed te bepalen, maar zal met name betrekking hebben op sportvoorzieningen (sporthal), onderwijshuisvesting, infrastructuur en bereikbaarheid en inrichting openbaar gebied. Dan zal ook bekeken moeten worden hoe deze gemeentelijke investeringen en bijdragen gedekt kunnen worden (bijvoorbeeld uit middelen vervanging sporthal Angelslo - IHP Binnensport, middelen IHP Onderwijs).

Op dit moment is er echter nog onvoldoende duidelijkheid over de haalbaarheid/realiseerbaarheid van deze ontwikkeling (deels, of in geheel), de daarmee verband houdende kosten, investeringen, bijdragen en de dekking hiervan.

Emmen Centrum

Vanuit het programma Emmen Centrum wordt gewerkt aan een gastvrij, levendig en toekomstgericht centrum van Emmen van hoge kwaliteit, waar het goed wonen, werken en recreëren is. Het programmaplan Emmen Centrum en de omgevingsvisie Emmen centrum uit 2017, aangevuld met het Integraal Uitvoeringplan Regiostad Emmen uit 2022, vormen de basis voor de uitvoering van dit programma. In 2025 zullen enkele grote ontwikkelingen, zoals onder meer de gebiedsontwikkeling tussen Markt en Weiert en het opstellen van een integrale gebiedsvisie Weerdingerstraat en omgeving (van Hondsrugweg tot en met Wolfsbergenweg), inclusief stationsgebied worden voortgezet. In 2024 zijn we nog bezig met de marktvisie welke in 2025 tot uitvoering zal worden gebracht.

Rensenspark Emmen

Met het vaststellen van de visie op het Rensenspark (juni 2023) is besloten het Rensenspark een kwaliteitsimpuls te geven. Het Rensenspark wordt door velen gezien als een belangrijk stadspark dat bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van het centrum van Emmen. Bij de begroting 2024 stelde de raad middelen beschikbaar voor het verder ontwikkelen van de openbare ruimte, het renoveren (of vervangen door nieuwbouw) van het Safarirestaurant en het verduurzamen van vastgoed. Deze projecten zijn in 2024 opgestart en zullen in 2025 worden uitgevoerd.

Bij het ontwikkelen van de openbare ruimte gaat het specifiek om de savanne, het olifanteneiland en de centrale zone waarin het Safarirestaurant ligt én de paden in het park.

Duurzaamheid, Energie en Klimaat

In het vastgestelde programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat wordt gestuurd op de doelen van de hoofdthema's Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire economie. De werkzaamheden zijn belegd bij meerdere teams uit de organisatie en in de begroting zijn de thema's onder verschillende beleidsprogramma's opgenomen.

Just Transition Fund (JTF)

De verschillende (Europese) fondsen en programma's (waaronder JTF en Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)) en landelijke fondsen en ontwikkelingen (zoals de Regiodeals, het Groeifonds) bieden mooie kansen waar we doorlopend op inzetten. Dergelijke fondsen kunnen ons helpen om onze doelen op gebied van verslimmen en verduurzamen te bereiken. In 2023 zijn de subsidieregelingen vanuit het JTF opgesteld, naast die van EFRO. De regelingen hebben betrekking op het digitaliseren en vergroenen van bedrijven (circulair maken), versterken van de sociaal-economische structuur en de benodigde (bij)scholing van (toekomstig) personeel. Deze sluiten goed aan bij projecten en investeringen die Emmense bedrijven en kennisinstellingen willen uitvoeren. Dit heeft Emmen in 2023 geen windeieren gelegd: er is ruim €36 miljoen subsidie toegekend aan Emmense projecten. Ondertussen zijn er meer dan 10 regelingen opengegaan waar ook Emmen gebruik van kan maken. Wij verwachten dat in 2024 het toegekende budget voor Emmense initiatieven richting de €50 miljoen zal gaan bedragen. De inzet is ook in 2024 om vanuit het programma JTF het gebruik van de regelingen te stimuleren en de kansen voor de regio maximaal te benutten.

Het realiseren van onze doelen op gebied van verslimmen en verduurzamen vraagt om gerichte samenwerking en een thema-overstijgende aanpak. We zijn als strategisch partner aangesloten bij verschillende netwerken en samenwerkingsverbanden gericht op het versterken, innoveren en bestendigen van de regionale economie. Vanwege onze positie als grensgemeente nemen we ook deel in grensoverschrijdende netwerken voor samenwerking met Duitse partners in de grensregio.

SIOF

Het Strategisch Innovatie en Ontwikkelfonds (SIOF) wordt ingezet voor het behalen van beleidsdoelen uit het Collegeprogramma 2002-2026 'Vooruit en betrokken' en de doelstellingen van het (economisch) beleid, zoals vastgelegd in de Strategienota en de Kadernota Economie. Zo kan het SIOF bijdragen aan economische innovatie en/of groei, aan economische structuurversterking en/of het aantrekkelijk zijn als vestigingsplaats. Daarnaast moet er vanuit verschillende beleidsdoeleinden een beroep kunnen worden gedaan op dit geld. Bijvoorbeeld voor het kunnen optreden als co-financier van gewenste maatschappelijke ontwikkelingen. Het college besluit over

onttrekkingen aan het SIOF waarbij per voorstel een integrale afweging van de kosten versus de baten wordt gemaakt. Het SIOF moet enigszins structureel gevoed worden om ook in de komende jaren ingezet te kunnen worden. Zonder deze voeding blijven er onvoldoende middelen over om projecten en mogelijkheden die kansrijk zijn voor de gemeente te kunnen bekostigen.

Emmen als onderdeel van het Stedelijk Netwerk Nederland

De A37 en de spoorlijn Zwolle-Emmen worden onderdeel van het TEN-T netwerk (Trans European Network – Transport) van de Europese Unie. Dit zijn de belangrijkste transport verbindingen van de Europese Unie. Hierdoor wordt Emmen als 100.000+ gemeente door Europa aangemerkt als een belangrijk knooppunt ('Urban Node') en onderdeel van het 'Urban Mobility Framework'. Het is daarom passend om Emmen/Zuidoost-Drenthe ook op te nemen in het Stedelijk Netwerk Nederland. Dit zorgt ervoor dat Emmen haar centrum- en regiofunctie kan vergroten en draagt bij aan de zelfstandigheid en het groeipotentieel van een sterke en innovatieve regio. Met Emmen in het Stedelijk Netwerk wordt in Noord-Nederland een belangrijke regiofunctie toegevoegd als stedelijk gebied met een industrieel cluster en goede verbindingen met Duitsland. In combinatie met het arbeidsethos in het gebied, de ligging en de prettige woon- en werkomgeving is Zuidoost-Drenthe hiermee een aantrekkelijke vestigingsplaats voor nieuwe bedrijven.

De provincie Drenthe ondersteunt de opname van Emmen in het Stedelijk Netwerk Nederland en heeft in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte het belang hiervan ook opgenomen in het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel Drenthe dat op 8 februari 2024 is aangeboden aan het Rijk.

In de Contourennotitie Nota Ruimte die eind 2023 door het Rijk in aanloop naar de nieuwe Nota Ruimte is opgesteld, is aangegeven dat het Rijk een verschuiving voorziet van de balans in het Stedelijk Netwerk Nederland om aan de groeiopgave in Nederland te kunnen voldoen. Hierbij wordt gekeken naar regio's waar het Rijk kansen ziet voor een schaa sprong. Emmen wordt hierbij aangeduid als een regio die in aanmerking zou kunnen komen voor een brede schaa sprong. Op basis van de al aanwezige krachten kan in deze regio economische ontwikkeling gecombineerd worden met grootschalige woningbouw en gebiedsontwikkeling en daarbij behorende voorzieningen, versterking van het mobiliteitsnetwerk en groen in en om de stad.

Public Affairs

Lobby vanuit de regio is momenteel zeer kansrijk gezien de verschuiving in het politieke landschap en het belang van de regio voor Nederland. Lobby draagt bij aan het realiseren van onze ambities en doelen, zoals verwoord in de strategienota en coalitieakkoord. In onze lobbystrategie kiezen we voor thema's die bijdragen aan onze economisch-maatschappelijke structuurversterking en op de profilering en positionering van de gemeente Emmen als 100.000+ gemeente en het versterken van onze economische positie regionaal, nationaal en internationaal.

Onze Europastrategie is primair gericht op het bestendigen en verbeteren van de positionering van ons als gemeente, met name gericht op de positionering van groene chemie en circulaire economie. Het doel van onze Europastrategie is erop gericht om deze koppositie te bestendigen en verder uit te breiden. Naast groene chemie en circulaire economie richten we ons in Europa op de duurzame economie, stedelijke vernieuwing en economische bereikbaarheid, met als doorsnijdende thema's digitalisering en ontwikkeling van vaardigheden.

We onderhouden actief onze (inter)nationale, grensoverschrijdende en regionale netwerken en relaties. Door een intensievere samenwerking met medeoverheden kunnen we in ons economisch beleid beter inspelen op en profiteren van Europese, Rijks- en regionale ontwikkelingen, beleid en programma's. We nemen actief deel aan samenwerkingsverbanden als NG4, Economic Board Noord Nederland, Chemport Europe, Greenwise Circular Plastics, EU Office Brussel, Sterk Noord Nederland (SNN), EDR, Rijnland Instituut, IBDO, Founded in the North., Dutch Techzone. We verkennen verdere economische samenwerking met Enschede en regio Zwolle.

Recreatie en Toerisme

Recreatie en Toerisme (R&T) is geen doel op zich, maar een middel om bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op onze brede welvaart en welzijn. Denk hierbij aan het creëren van werkgelegenheid, verzorgen van inkomsten voor ondernemers, het in stand houden van voorzieningen (leefbaarheid, levendigheid) en het bevorderen van een aantrekkelijke woonomgeving (cultuur/erfgoed, natuur en landschap). Om een aantrekkelijke omgeving te behouden en te versterken wordt het steeds belangrijker recreatie op te pakken in combinatie met andere opgaven. Een bezoeker komt niet vanwege één product, maar vanwege het samenspel tussen verblijf, horeca, vermaak, landschap, winkels en vervoer met de natuurlijke en/of culturele omgeving.

In het kader van bestemmingsontwikkeling (Emmen als aantrekkelijke gemeente voor bewoners, bezoekers en ondernemers) wordt ingezet op het vergroten van het dagrecreatief aanbod van de gemeente Emmen. Ook zijn wij voornemens de professionalisering van het Veenpark en de doorontwikkeling van het Van Gogh Huis Drenthe inclusief omgeving (na Wildlands grote trekkers van bezoekers) in 2025 te continueren om daarmee het verhaal van het veen en Van Gogh blijvend zichtbaar en beleefbaar te maken voor zowel inwoner als bezoeker.

De natuurwetgeving heeft grote invloed op de toeristisch-recreatieve sector. Het is zoeken naar wat kan als het gaat om evenementen, routenetwerken en nieuwe initiatieven op het gebied van dag- en verblijfsrecreatie gelet op de complexe eisen vanuit (stikstof) wet- en regelgeving. Bovendien is het Bargerveen een Natura-2000 gebied. Tegelijkertijd is er meer dan ooit behoefte aan groen en recreatiemogelijkheden dichtbij huis. De ontwikkeling van het Bargerveen, maar ook de bossen bieden mogelijkheden voor (nieuwe)recreatieve voorzieningen. Na de inzet op routenetwerken zoals het fiets- en wandelknooppuntennetwerk en kwaliteitsverbetering van de MTB-routes wordt onderzocht hoe deze extra te benutten. Er liggen tevens kansen om de hippische sector een impuls te geven.

De actualisering van onze toeristische promotie is in 2023 ingezet en wordt in 2025 voortgezet. Tegelijkertijd blijven we initiatieven uit het veld stimuleren die bijdragen aan de beleefbaarheid van het toeristisch profiel en wordt ingezet op kwaliteitsverbetering van onze dag- en verblijfsrecreatie middels (kennis)programma's voor actuele thema's zoals personeel, innovatie en duurzaamheid. Hiervoor wordt gebruikt gemaakt van Europese-/provinciale- en (lokale)subsidiereregelingen.

Om aan bovenstaande op een goede manier uitvoering te geven is het van belang dat er in 2025 een geactualiseerd beleidskader Vrijtijdseconomie wordt opgesteld.

Evenementen en horeca

Evenementen zijn van groot economisch en maatschappelijk belang voor bezoekers, bewoners en ondernemers. (Terugkerende) evenementen dragen bij aan de leefbaarheid én het beeld van een attractieve, sfeervolle en gezellige gemeente, waar regelmatig iets te beleven valt. Na evaluatie in 2023 is het Bevrijdingsfestival sinds 2024 nu een structureel onderdeel van het evenementenprogramma. Het belangrijkste evenement van 2024 is Koningsdag. De verwachting is dat dit evenement een positieve impuls aan de lokale economie gaat geven. We streven er naar om in het najaar van 2024 het nieuwe evenementenbeleid gereed te hebben, zodat de implementatie van dit beleid in 2025 kan plaatsvinden. In 2024 zal ook de geactualiseerde Horecavisie gereed zijn

Land- en tuinbouw

De noodzaak en urgentie om te vergroenen en te verduurzamen neemt alsmaar toe, wat een enorme impact heeft op de sector. Door de vorming van een nieuw kabinet ontbreekt het op onderdelen aan de gewenste inhoudelijke duidelijkheid. Ook is er onduidelijkheid over beschikbare landelijke budgetten. Ondanks deze onzekerheden wordt de komende periode verder gewerkt aan het gebiedsprogramma Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG). In het gebiedsprogramma DPLG beschrijft de provincie Drenthe haar opgaven op het gebied van natuur, water, stikstof en klimaat en worden de opgaven per deelgebied op hoofdlijnen uitgewerkt. Als gemeente worden we actief bij dit proces betrokken. Daarnaast zullen wij de bedrijven zoveel mogelijk blijven stimuleren en faciliteren om te vergroenen en te verduurzamen. Zo zetten we de Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen (SRLE) in om ondernemers in de glastuinbouw te stimuleren tot verduurzaming en innovatie en het verbeteren van de ruimtelijk kwaliteit. Daarnaast moet de regeling ook bijdragen om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in staat te stellen een betaalde baan te krijgen.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Een toekomstbestendige kennis- en netwerkeconomie en arbeidsmarkt met een sterke verbinding tussen kennis- en onderwijsinstellingen, werkgevers, werknemers en studenten, waar studenten en werknemers willen studeren en (blijven) werken en wonen.	• Vanuit de Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD) met stakeholders invulling en uitvoering geven aan (regionaal) Human Capital agenda. • Uitvoering programma JTF Emmen met invloed op reguleringen, informeren en begeleiden bedrijven en kennisinstellingen. • Bijdragen aan bewustwording bij werkgevers van het belang van Duurzame Inzetbaarheid van werknemers. • Blijven inzetten op doorontwikkeling Emmen Studiestad waarbij de integrale verbinding wordt gezocht met Greenwise Campus, de fysieke campusontwikkeling en de binnenstad.
Een robuuste economische structuur (ecosysteem) met (maatschappelijke) impact op de regio en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, resulterend in groei en toenemende concurrentiekracht van de relevante industriële sectoren Chemie, HTSM en Energie	• Bijdrage leveren aan de strategie van Greenwise Campus op de thema's Chemie, maakindustrie/HTSM, Energie en Welzijn, Zorg en Technologie. • Uitvoering geven aan de Europastrategie/buitenlands beleid inclusief de Duitslandagenda met aandacht voor stimuleren gebruik Europese fondsen en het ontwikkelen en uitvoeren van de lobbystrategie in Emmen. • Gericht samenwerken, netwerken en lobbyen vanuit verbanden als Sterk Noord Nederland (SNN), NG4, EU Office Brussel, Europese netwerken, EDR, Rijnland Instituut, IBDO en Dutch TechZone om de (internationale) positie van Emmen als regiokern te versterken. • Via inzet van het SIOF geven wij een impuls aan economische ontwikkelingen die bijdragen aan het vestigingsklimaat, de werkgelegenheid en gebruik van fondsen voor transities. • Er wordt (integraal) uitvoering gegeven aan het Actieplan Circulaire Economie. Voor de Chemie wordt voor heel Noord Nederland een Innovatieprogramma Circular Plastics opgesteld met inzet van aanjagers/innovatie-makelaars. • Uitvoering geven aan de nieuwe Regiodeal die in 2024 van start is gegaan, met nadruk op projecten die bijdragen aan economische structuurversterking. • In 2025 blijven we inzetten op het stimuleren en ondersteunen van Impact Ondernemen en nemen we deel aan de citydeal Impact Ondernemen. • Bijdrage leveren aan de realisatie van de Energiehub GZI Next en de verdere uitrol van de hydrogen backbone in Emmen.

Doel	Prestatie
Een aanpak ontwikkelen gericht op het (economische) digitaliseringsvraagstuk om de concurrentiepositie van bedrijven in Emmen, met in het bijzonder de topsectoren zoals de maakindustrie, te versterken.	• Toewerken naar een Emmense visie op digitalisering van de lokale economie. • Inventarisatie van behoeften op het gebied van digitalisering onder het MKB in Emmen. Dit voor het opstellen van een actieplan digitale Economie, waarbij de rol van de gemeente als versneller en verbinder duidelijk is gedefinieerd.
Via lobbyinzet gemeentelijke en regionale belangen bewaken en strategische doelen behalen.	• Uitvoering geven aan lobbyplannen op drie lobbythema's, namelijk Treant, Stedelijk Netwerk, Circulaire economie. • Monitoren van besluitvormingsprocessen bij de ministeries, Kabinet en Tweede Kamer, het opstellen van position papers en het leggen van contacten met stakeholders / ministeries voor het organiseren van gesprekken, het organiseren van stakeholdersessies.
Faciliteren van de ambities van het Greenwise Campus samenwerkingsverband op de sporen: • Kennisontwikkeling, -valorisatie, ondernemerschap • Versterken onderwijspropositie (flexibel, LLO, doorlopende leerlijnen) • Sterke positionering, profilering en branding Creëren attractieve randvoorwaarden	We blijven een bijdrage leveren aan de strategische koers (inhoud, aanpak, positionering) en de doorontwikkeling van Greenwise Campus, met als aandachtspunten: • Versterken van de verbindingen tussen de gemeentelijke economische doelstellingen en Greenwise Campus. • Ruimtelijke en financiële randvoorwaarden creëren voor de ontwikkeling van het beoogde Innovatiecentrum. • Ruimtelijke en financieel faciliteren van de nieuwbouwwontwikkeling 'Beroepsonderwijscampus' van NHL Stenden en Drenthe College. • Invulling en uitwerking geven aan grondtransactie(s) tussen gemeente en NHL Stenden en Drenthe College in het kader van de realisatie van de beroepsonderwijscampus.
Stimuleren van innovatie en verduurzaming in industrie, land- en tuinbouw.	• Optimaal gebruikmaken van EU-fondsen voor innovatie en valorisatie. • Bijdragen aan het realiseren van toekomstbestendige bedrijventerreinen. • Uitvoering geven aan Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen. • Uitvoering geven / bijdragen aan de diverse activiteiten die zijn genoemd in de programmalijnen Verduurzaming Industrie en Glastuinbouw uit het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat (DEK), zie ook programma 5.
Emmen heeft een aantrekkelijk ondernemingsklimaat.	• We blijven ons bestuurlijk en ambtelijke inzetten en lobbyen voor de komst van de Nedersaksenlijn. • Integrale dienstverlening aan en acquisitie van bedrijven.

Doel	Prestatie
Emmen kent één scherp en breed uitgedragen economisch profiel dat aansluit op de speerpuntsectoren.	Economische profilering Emmen koppelen aan ontwikkelingen Greenwise Campus
	We organiseren het New eMMergy Congres.
	Doorontwikkelen helder toeristisch profiel van Emmen. Deze wordt scherper neergezet en zichtbaar gemaakt.
Vergroten van de aantrekkingskracht van de gemeente Emmen om daar te verblijven, te recreëren en te winkelen voor inwoners en bezoekers.	Uitvoeren Programma Emmen centrum op basis van de omgevingsvisie Emmen centrum uit 2017, aangevuld met het Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen uit 2022.
	Uitvoering geven aan Marktvisie.
	Uitvoering geven aan Horecavisie.
	Uitvoering geven aan het Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen, met inzet van de provinciale subsidie Regiostedenfonds; af te ronden vóór 2026.
	Transformatie en herontwikkeling van het gebied tussen Markt en Weiert. We zetten de in december 2023 toegekende subsidie Impulsaanpak Winkelgebieden in voor de gebiedsontwikkeling Tussen Markt en Weiert. Daarmee geven we een impuls aan het vergroten van de gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde in dit deel van het centrum, verminderen leegstand en het aantal vierkante meters detailhandel.
	Afronden integrale gebiedsvisie Weerdingerstraat en omgeving (van Hondsrugweg tot en met Wolfsbergenweg, inclusief stationsgebied).
	Starten met (de voorbereiding van) een aantal grotere (woningbouw-)projecten in Emmen Centrum, waaronder: Klokkenslag, Brandweer-West, P-Oost Ten Noorden van de Molenstraat
	Camperplaatsen P-Noord worden in 2025 opgeleverd.
	Uitvoering geven aan Schetsontwerp Openbare Ruimte Rensenpark (2019) met inachtneming van de beleidswijzigingen uit herijkingsproces van de visie op het Rensenpark (juni 2023)
	Uitvoering geven aan het opknappen en verduurzamen van (een deel van) het vastgoed in het Rensenpark.
	Stimuleren meer dagrecreatief aanbod met een structureel karakter.
Benutten van het wandel- en fietsknooppunten netwerk evenals de MTB, ruiter en vaar infrastructuur.	
Aanscherpen van de toeristische marketing en promotie en informatievoorziening.	

Doel	Prestatie
	Uitvoering geven aan recreatieve ontwikkeling van het Bargerveen.
	Met de 'stimuleringsregeling vrijetijdseconomie' en 'regeling regionale samenwerking' initiatieven die Emmen aantrekkelijker en beter zichtbaar maken voor bezoekers stimuleren.
	Continueren van Vitale Vakantieparken Drenthe.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-8.566	-8.178	-8.170	-8.046
Wijzigingen t/m februari 2024	-300	-300	-300	-300
Startbegroting Kadernota 2025	-8.866	-8.478	-8.470	-8.346
Nieuw beleid	-80	-50	-50	-50
Autonome ontwikkelingen	0	0	0	-550
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-5	-5	-5	-5
Mutaties Kadernota 2025	-85	-55	-55	-605
Totaal	-8.951	-8.532	-8.524	-8.950

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	-80	-50	-50	-50
Founded in the North	-50	-50	-50	-50

Founded in the North zal sterk bij kunnen dragen aan het realiseren van acties uit het actieplan Circulaire Economie en op meerdere aspecten uit het coalitieakkoord, zoals Groene economie, digitale economie, maar ook de Greenwise Campus zal een rol spelen in het Founded in the North-verhaal.

Founded in the North zal zich inzetten om het ontstaan en de groei van start-ups en scale-ups in Emmen te bevorderen, met als doel het tegengaan van brain drain en het creëren van een economisch klimaat dat gericht is op toekomstige uitdagingen in sectoren zoals HTSM, agro, biobased/circulaire economie, watertechnologie, life sciences, chemie en digitalisering. Het opkomende ecosysteem voor start-ups en scale-ups zal niet op zichzelf staan, maar zal juist bijdragen aan de versterking van de kennisintensieve clusters en de gemeenschap van startende ondernemingen.

Integrale Ontwikkelvisie Emmen in relatie tot NederSaksenLijn

-250	0	0	0

Voorgesteld wordt om een bedrag van € 250.000 vrij te maken voor het maken van een integrale ontwikkelvisie Emmen als ruimtelijke vertaling en uitwerking van de strategienota en als ontwikkelvisie in relatie tot de NederSaksenLijn. Het vrij te maken bedrag wordt gedekt door de reserve Emmen Vernieuwt

Integrale Ontwikkelvisie Emmen in relatie tot NederSaksenLijn (dekking Emmen Vernieuwt)

250	0	0	0

Voorgesteld wordt om de lasten voor de Integrale Ontwikkelvisie Emmen in relatie tot NederSaksenLijn te dekken door een bijdrage uit de reserve Emmen Vernieuwt.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028

Sport- en Bewegcampus	-250	0	0	0

De integrale gebiedsontwikkeling van businesspark Meerdijk, in combinatie met nieuwbouw van onderwijsvoorzieningen (Carmel College) een mogelijke nieuwe (top)sporthal, commerciële functies en de stadionontwikkeling van FC Emmen, tot een Sport- en Bewegcampus Emmen is van toegevoegde waarde voor zowel de gemeente Emmen, als voor de provincie Drenthe. Een dergelijke ontwikkeling biedt kansen en mogelijkheden en we willen deze ontwikkeling dan ook graag helpen mogelijk te maken. De Sport- en Bewegcampus draagt in belangrijke mate bij aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen uit de Strategienota door onder meer het bieden van goede onderwijsvoorzieningen, versterking van (de kwaliteit van) faciliteiten voor sportief bewegen en versterking van onze positie als regiokern.

De eerste fase van verkenning, onderzoek en voorbereiding loopt en moet medio 2024 leiden tot een integrale businesscase op hoofdlijnen, op basis waarvan na de zomer een raadsbesluit wordt voorgelegd om de programmatische mogelijkheden vast te stellen die de aanzet vormen voor de verdere uitwerking, in samenspraak met de verschillende stakeholders en betrokkenen.

Uiteindelijk zal op basis van het eventuele vervolgonderzoek (2e fase), en indien nodig de verkenning en het onderzoeken van alternatieven, naar verwachting in 2025 een definitief besluit genomen kunnen worden door gemeente, stakeholders en andere betrokkenen over de eventuele daadwerkelijke realisatie van de Sport- en Bewegcampus Emmen. Dekking van de kosten komt uit de bestemmingsreserve Emmen Vernieuwt.

Sport- en Bewegcampus (dekking Emmen Vernieuwt)	250	0	0	0

Voorgesteld wordt om de lasten voor de Sport- en Bewegcampus te dekken door een bijdrage uit de reserve Emmen Vernieuwt.

Vrijtijdseconomie	-30	0	0	0

Het beleidskader vrijetijdseconomie 2022-2025 loopt eind 2025 af. Ontwikkelingen in de sector gaan snel. Dit vraagt dat we als overheid, ondernemers en inwoners samenwerken. De sector heeft in de afgelopen jaren een groei doorgemaakt die kansen biedt voor onze gemeente.

In dit kader dient in 2025 het Beleidskader Vrijtijdseconomie, inclusief uitvoeringsprogramma, te worden geactualiseerd, zodat daar vanaf 2026 uitvoering aan kan worden gegeven. Hiervoor zal worden samengewerkt met een nog nader te bepalen gespecialiseerd bureau conform de werkwijze bij het opstellen van het vorige beleidskader.

Autonome ontwikkelingen	0	0	0	-550

Stopzetting onttrekking SIOF vanaf jaarschijf 2028	0	0	0	-550

Stopzetting onttrekking SIOF vanaf jaarschijf 2028

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028

Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-5	-5	-5	-5

2 Indexering ledenbijdrage Eems Dollard Regio (EDR).	-5	-5	-5	-5

5.3 Veiligheid

Trends en ontwikkelingen

De afgelopen jaren zijn meerdere veiligheidsonderwerpen benoemd in de begrotingen en het daarvan afgeleide Uitvoeringsplan Veiligheid. De toenemende jeugdcriminaliteit, de langdurige en zware overlastcasuïstiek (onder andere door personen met verward gedrag), huiselijk geweld en kindermishandeling, veilig uitgaan, verkeersveiligheid en de aanpak van ondermijning zijn complexe veiligheidsvraagstukken. Het zijn onderwerpen, die veel impact hebben en een bedreiging kunnen vormen voor de veiligheid en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Deze complexe problematiek vraagt daarom om een bestendige en consistente aanpak.

Om acties en maatregelen gericht te laten plaatsvinden, werken we steeds meer informatiegestuurd. Dit doen we met behulp van het dashboard veiligheid. In het dashboard verzamelen we relevante data van de politie en analyseren die. Capaciteit kan zo gericht ingezet worden. Om goed in te spelen op de actualiteit levert de politie de data maandelijks bij ons aan.

De data-analyses die we maken bieden goed inzicht in zaken als het aantal inbraken, verkeersongevallen, ongeregelheden in de horeca en dergelijke. Als we naar deze cijfers kijken, dan behoren we objectief gezien tot de veiligste 100.000+ gemeenten van Nederland. Andere, minder zichtbare vormen van criminaliteit zijn echter minder gemakkelijk in cijfers uit te drukken, terwijl deze de samenleving meer ontwrichten. Hiermee doelen we op ondermijnende activiteiten zoals criminele uitbuiting, cybercrime, drugshandel, hennepplantages en drugslabs. Deze georganiseerde criminaliteit speelt zich vooral onder de oppervlakte af en is dus veel minder zichtbaar en meetbaar, maar heeft grote invloed op de subjectieve veiligheidsbeleving van onze inwoners. De aanpak hiervan is dan ook één van de hoofdprioriteiten in ons veiligheidsbeleid.

Georganiseerde/ondermijnende criminaliteit

De aanpak van dit thema krijgt steeds meer vorm. De interne structuur is aangepast en we geven meer prioriteit aan de weerbaarheid van ambtenaren en bestuur. In hoofdzaak willen we de ondermijning verstoren. Dit kan alleen door intensief samen te werken met andere partijen zoals het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum), de Belastingdienst, de FIOD, de researchteams van de Politie, het Openbaar Ministerie en andere gemeenten. Samen weten we meer dan alleen. Bovendien kunnen we in afstemming met elkaar bestuursrechtelijk, strafrechtelijk of eventueel privaatrechtelijk effectiever optreden tegen ondermijnende criminaliteit. Daarbij houden we rekening met het feit dat criminelen zich niet storen aan gemeentegrenzen. Om die reden zijn we begin 2024 in Drenthe van start gegaan met een gezamenlijke Drentse Aanpak Ondermijning. De Drentse aanpak is erop gericht om krachten van zowel gemeenten, waterschappen en de provincie te bundelen. Zo brengen we de 'dijken' in Drenthe en heel Noord-Nederland op gelijke hoogte en kan kennis en expertise zo effectief en efficiënt als mogelijk worden ingezet om ondermijning aan te pakken. Deze werkwijze is eerder in Friesland en Groningen van start gegaan, waarmee er een meer uniforme noordelijke aanpak ontstaat.

Opvang vluchtelingen

De instroom van asielzoekers is in 2024 verder toegenomen. De opvangcapaciteit in Ter Apel is daarvoor al geruime tijd ontoereikend.

We zien helaas ook de keerzijde van de grote toestroom aan asielzoekers. Met name op het station in Emmen-centrum en in Nieuw-Weerdinge wordt veel overlast ervaren van een specifieke groep asielzoekers (meestal veilige landers). Dit vraagt extra capaciteit van buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) en (schaarse) politie. In Nieuw-Weerdinge worden als aanvulling op de BOA's en de politie, straatcoaches, beveiligingscamera's en extra beveiligingspersoneel ingezet. Het doel is om de overlast van groepen asielzoekers, als zij lopend de route afleggen tussen het aanmeldcentrum in Ter Apel en Emmen, te voorkomen en te beperken.

De Spreidingswet is op 1 februari 2024 van kracht geworden. Het is de bedoeling dat dit in 2025 tot een duidelijke verlichting van de druk op het aanmeldcentrum Ter Apel en de gemeente Emmen leidt. Zolang de toestroom van asielzoekers echter hoog blijft en er (ondanks de Spreidingswet) geen duidelijke vermindering van overlastgevendende asielzoekers is, zullen deze maatregelen in 2025 worden gecontinueerd.

We kunnen het echter als gemeente niet alleen. Daarom hebben we afspraken gemaakt met staatssecretaris Van der Burg en het COA om overlast door veilige landers te verminderen. Zo is na overleg tussen de burgemeesters van Emmen en Westerwolde met de staatssecretaris en de directeur van het COA een zogeheten Proces

Beschikbaarheids Locatie (PBL) op het aanmeldcentrum ingericht. Doel van de PBL is om veilige landers versneld door de procedure te leiden. De eerste ervaringen leerden dat zich, ondanks de inrichting van de PBL, incidenten en overlast bleven voordoen. Dit is aanleiding geweest om bij het COA aan te dringen op meer opvangcapaciteit binnen de PBL. Dat moet ertoe leiden dat meer veilige landers die geen kans maken op een verblijfstatus versneld door de procedure worden geleid. Het COA heeft de PBL begin 2024 echter moeten staken op last van de rechter. Verwacht wordt dat deze in 2025 weer operationeel is, binnen de juridische kaders.

Daarnaast heeft de gemeente Emmen ruimhartig opvangvoorzieningen beschikbaar gesteld voor Oekraïners die de oorlog in hun land zijn ontvlucht. We houden rekening met het continueren van de opvang zolang dat nodig is, ook in 2025 (zie verder Programma 9, 'Bijzondere doelgroepen').

Overlast (onder andere verward gedrag)

In de afgelopen jaren is het aantal overlastmeldingen gestaag toegenomen. Helaas zien we dat achter de overlastmeldingen steeds meer complexe problemen zitten. Daarbij is ook steeds vaker sprake van verward dan wel onbegrepen gedrag. Mensen maken meldingen omdat zij worden geconfronteerd met iemand die opvallend en overlastgevend gedrag vertoont. Uit onderzoek blijkt dat onder meer het niet altijd ontvangen van passende hulp en het uitgangspunt van een inclusieve samenleving (mensen met een zorgachtergrond worden meer midden in de samenleving geplaatst), oorzaken zijn voor een toename van het aantal overlastmeldingen. Meestal gaat het goed, maar een klein percentage mensen zorgt voor veel meldingen.

Samen met partners is in 2019 een gezamenlijk procesaanpak woonoverlast opgesteld. Hierdoor werken de partners optimaal samen om de overlastproblematiek aan te pakken. Daarbij zoeken wij de balans tussen het individuele belang om tot de juiste ondersteuning te komen en het maatschappelijke belang om zo snel mogelijk overlast en/of criminaliteit te beëindigen. Dit vraagt om een stevige verbinding tussen het zorg- en veiligheidsdomein. Partners geven bij ons aan dat deze procesaanpak verhelderend is in de aanpak van woonoverlast. Door deze helderheid zijn de partijen beter in staat om de eigen rol/taak uit te voeren en de samenwerking op te zoeken. Dit voorkomt dat overlastcasussen ontstaan en/of escaleren.

In 2022 is een pilot gedraaid met een woonoverlastregisseur. Deze functie wordt als toegevoegde waarde in de gehele aanpak beschouwd. Door de procesaanpak woonoverlast in combinatie met de overlastregisseur wordt de aanpak van woonoverlast concreter, de overlast wordt effectiever aangepakt en de doorlooptijd van casussen versneld. Hierdoor wordt de impact van woonoverlast op inwoners verkleind. In 2025 willen we daarom de rol van de overlastregisseur structureel inbedden in onze organisatie.

Inzet BOA's

Verschillende maatschappelijke ontwikkelingen zorgen voor een verzwaring van de taken van de BOA's.

Ten eerste is de inzet van BOA's in met name het stationsgebied en in Nieuw-Weerdinge intensiever geworden. Dat betrof niet alleen het voorkomen en verminderen van (asiel)overlast, maar ook het houden van toezicht op de naleving van gebiedsverboden.

Ten tweede wordt steeds meer capaciteit gevraagd voor de veiligheid tijdens evenementen, waar de politie een terugtrekkende beweging maakt. Denk daarbij aan carnaval, paasvuren, C'est la Vie, het Bevrijdingsfestival, de Uitmarkt, Gouden Pijl, de sinterklaasintochten en carbidschieten.

Ten derde spelen BOA's een belangrijke rol bij de begeleiding van demonstraties.

Tenslotte vergen bijtincidenten door honden de nodige capaciteit van BOA's.

De verwachting is dat inzet van BOA's op bovengenoemde onderwerpen de komende jaren nodig blijft. Gelet daarop zijn en worden er maatregelen getroffen om de veiligheid van de BOA's in de uitoefening van hun taak te waarborgen. Zo werken de BOA's standaard in koppels en dragen zij altijd steek/kogelwerende vesten. BOA's maken gebruik van een portofoon met aansluiting op c2000 (tevens voorzien van een noodknop), zijn uitgerust met een bodycam en beschikken inmiddels over handboeien. Daarnaast krijgen de BOA's training in gespreks- en benadertechnieken (de-escalatietraining) om eventuele conflicten en incidenten verbaal op te lossen.

Zorg en veiligheid

Het veiligheidsbeleid van de gemeente richt zich naast de bovengenoemde maatregelen ook op preventie. Daarbij richten we ons integraal op veiligheid en zorg. Deze hangen immers nauw met elkaar samen.

Het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe (ZVHD), de Stichting de Toegang (hierna: de Toegang), Sedna, Veilig Thuis Drenthe en de gemeente Emmen dienen gezamenlijke afspraken vast te leggen over het op- en afschalen van zorg- en veiligheidscaasustiek en regievoering. De leidende principes daarvoor zijn inmiddels vastgesteld. In 2024 wordt onderzocht wat randvoorwaardelijk nodig is om te werken volgens de Aanpak Ter voorkoming van Escalatie (AVE) die moet helpen aan deze afspraken uitvoering te geven (Programma 9).

Het landelijk programma Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT) maakt vanaf 2023 deel uit van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. Vanuit het Rijk wordt in dit kader gestuurd op een structuurwijziging. Voor meer informatie hierover verwijzen wij naar programma 9: 'Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming'.

Eind 2023 is een adviesrapport in opdracht van de DB's van de VRD en de GGD over een nieuwe governancestructuur Zorg & Veiligheid opgeleverd, waar de structuur van het ZVHD deel van uitmaakt. De aanleiding voor het rapport is dat de huidige governance in het domein van zorg en veiligheid onvoldoende effectief en efficiënt is georganiseerd. Het rapport doet een aanbevelingen om dit te verbeteren. De algemeen besturen van VRD en GGD hebben in december 2023 ingestemd met de richting, hoofdlijnen en kaders van het rapport. Nadat de gemeenten de gelegenheid hebben gekregen om te reageren op het rapport wordt het verder worden uitgewerkt in een plan van aanpak en de realisatie van een nieuwe governancestructuur.

Jeugd en Veiligheid

Een andere vorm van preventie vloeit voort uit landelijke, maar zeker ook lokale zorgen over de groeiende criminaliteit onder jongeren. In 2024 is samen met partners als de politie, stichting Halt, Sedna, de Toegang, Raad voor de Kinderbescherming, Openbaar Ministerie, Menso en scholen toegewerkt naar een lokale aanpak Jonge Aanwas. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor het vroegtijdig signaleren, in contact komen en blijven met onze jongeren en hen datgene bieden wat zij nodig hebben om betere keuzes te maken. Indien nodig wordt repressief opgetreden, maar dat proberen we altijd in combinatie met zorg te doen.

Verkeersveiligheid

Naast de reguliere handhaving van de verkeersregels besteden we ook in het verkeer veel aandacht aan preventie. Dat uit zich onder meer in de voorbereiding van de aanpak van kruispunten of wegen waar relatief veel ongelukken gebeuren. Daarnaast geven we uitvoering aan de (landelijke) koerswijziging in de verkeersveiligheid, die ook op gemeentelijk niveau zijn weerslag heeft: risico-gestuurd oftewel proactief.

Nederland staat al jaren op verschillende lijsten in de top 10 van verkeersveiligheid in Europa, ook al zijn vergelijkingen volgens het SWOV (Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid) niet te maken. Decennia is met succes het programma Duurzaam Veilig ingevoerd. Wel stellen we vast dat de daling van de verkeersslachtoffers niet verder is doorgezet. Sinds een aantal jaren werken we landelijk aan risico-gestuurde aanpak in het SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid) waarvan de resultaten in de komende jaren moeten blijken.

We zien dat jongeren (15-17 jaar) en senioren steeds vaker betrokken zijn bij een verkeersongeluk. We vermoeden dat dit komt door de onervarenheid, het vertraagde reactievermogen en doordat de risico's die verkeersdeelname met zich meebrengt, worden onderschat. Onder jongeren, in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar, valt 32% van de slachtoffers. In de groep kwetsbare vervoerswijzen (voetgangers, fietsers, e-bike en bromfiets+ (=bromfiets, snorfiets, scootmobiel en brommobiel) valt ongeveer 48% van de verkeersslachtoffers.

Bovendien constateren we dat er steeds vaker mensen worden aangehouden met verdovende middelen achter het stuur. Ook is de combinatie van alcoholgebruik en deelname aan het verkeer een blijvend aandachtspunt. Daarnaast is het gebruik van de e-bike sterk toegenomen. Het is de verwachting dat de e-bike een steeds groter deel uit gaat maken van het verkeerssysteem in onze gemeente. Daarom hebben we blijvende aandacht voor deze onderwerpen.

We volgen het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV 2030). Meer dan voorheen wordt risico-gestuurd (proactief) gewerkt. Deze werkwijze helpt wegbeheerders om vroegtijdig risico's in het verkeerssysteem te detecteren en gericht effectieve maatregelen te nemen om de risico's te verkleinen of weg te nemen.

Via het opstellen van dit maatregelpakket (uitvoeringsagenda) volgt dan het daadwerkelijk programmeren van de maatregelen in een uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid, dat zo goed mogelijk aansluit bij breder mobiliteits- en maatschappelijk beleid. In de komende jaren gaan we in provinciaal samenwerkingsverband de risicoanalyse vertalen naar een uitvoeringsprogramma. Zie ook Programma 7, 'verkeersveiligheid'.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Het jaar 2025 staat voor de VRD in het teken van de volgende thema's:

- Brandweer Drenthe
- Crisisbeheersing en Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR);
- Bedrijfsvoering.

Brandweer Drenthe

Voor het jaar 2025 focust de Brandweer Drenthe zich op vier onderwerpen:

- Klimaatadaptatie/natuurbrandbeheersing
- Nieuwe fysieke risico's
- Rol posten weerbaarheid samenleving
- Toekomstbestendige brandweezorg

Crisisbeheersing en GHOR

Crisisbeheersing is een vak in ontwikkeling en vraagt steeds meer professionaliteit. Door de grote financiële impuls van het Rijk, is er geïnvesteerd in de versterking van crisisbeheersing en informatiemanagement. In 2025 richt de VRD zich op:

- Versterking van Vakmanschap en eigen Veerkracht
- Informatie gestuurd werken
- Zorgrisicoprofiel
- Continuïteit crisisorganisatie
- Stimuleren, faciliteren en gebruik maken van naoberschap
- Klimaatadaptatie

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de VRD en GGD ondersteunt de organisatie in de primaire processen. In de ontwikkelingen die deze processen doormaken blijft de ondersteuning aansluiten op de behoefte. Flexibiliteit, duurzaamheid, samenwerking met diverse partijen, continuïteit, schaarste en weerbaarheid zijn voor de bedrijfsvoering belangrijke thema's om aan deze behoefte te blijven voldoen.

Veranderingen in relevante wet- en regelgeving

De door de rijksoverheid aangekondigde stikstofmaatregelen gaan een steeds grotere rol spelen. De gevolgen hiervan zijn nog niet geheel duidelijk, maar we zien de maatschappelijke onrust toenemen. Dit uit zich in 2025 mogelijk in het kader van openbare orde en veiligheid met name in demonstraties.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Met bedrijven en instellingen verbeteren we de fysieke/externe veiligheid. De effecten van de Omgevingswet moeten worden getoetst aan het gemeentelijk fysieke/externe veiligheidsbeleid.	• We geven uitvoering aan de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging (Wkb). We werken conform de daarbij behorende nieuwe werkprocessen. In 2025 wordt datagericht gewerkt bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. We dragen door het verbinden van voorwaarden aan vergunningen en het ondersteunen van de organisatie bij aan het veilig plaatsvinden van evenementen.
We beperken de impact van crises en rampen in het fysieke/sociale domein.	• In 2025 is de bevolkingszorg in Drenthe op het landelijke vastgestelde niveau (Landelijk uniform kwaliteitsniveau Bevolkingszorg). • Prestatie-indicator: de Crisis management Organisatie (CMO) is volledig bezet en geprepareerd op crises en rampen in de algemene zin van het woord.
Met inwoners zorgen we voor veilige wijken en dorpen, waarin jongeren veilig kunnen opgroeien en ruimte is voor diversiteit.	• We geven uitvoering aan de lokale aanpak terugdringen huiselijk geweld, kindermishandeling, seksueel geweld en de aanpak alcohol- en middelenmatiging jeugd. Er ligt een vertaling van het regionale uitvoeringsprogramma "Geweld hoort nergens thuis" naar doelen en resultaten voor de gemeente Emmen. Dit omvat onder meer een ontwikkelplan gericht op het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling (zie ook Programma 9). • We houden structureel aandacht voor het thema discriminatie. Vanuit het rijk hebben we voor dit onderwerp dan ook een financiële bijdrage ontvangen. Dit wordt aangewend voor een (lokale) aanpak van discriminatie. In juni 2023 is de lokale aanpak vastgesteld door het college en ter informatie naar de raad gestuurd. De lokale aanpak is in 2025 in uitvoering.
We verminderen overlast en onveilige situaties van en door (kwetsbare) inwoners.	• In 2025 wordt gewerkt volgens de eerder met (zorg) partijen gemaakte afspraken over op- en afschalen van zorg en over casus - en procesregie, de zogeheten Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE). Daarbij is de gemeentelijke (regie)rol bij complexe zorgvraagstukken versterkt. • We zetten in op adequate, toekomstbestendige handhaving die zichtbaar is in dorpen en wijken. Onze inzet in de wijken en dorpen stemmen we af met de EOP's. Met de politie worden afspraken gemaakt over rol/positie en informatie-uitwisseling tussen wijkagenten en de BOA's.
Iedereen kan veilig deelnemen aan het verkeer.	• We hebben een uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid opgesteld dat aansluit bij het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030). Daarvoor is een set aan risico-indicatoren oftewel safety performance indicators (SPI's) geformuleerd.

Doel	Prestatie
Iedereen kan veilig deelnemen aan het verkeer.	Vorbereiding aanpak van 4 gevaarlijke kruispunten gestart. Realisatie uiterlijk eind 2027 gereed. Betreft locaties: - Houtweg – Laan van de Marel - Statenweg – Veldlaan - Boslaan – Houtweg - Nieuw Amsterdamsestraat – Brinkenweg
Met partners willen we de ondermijning verstoren. Daarbij versterken we de ambtelijke en bestuurlijke weerbaarheid.	We voeren de activiteiten in het Actieplan Ondermijning uit. Samen met Ondernemend Emmen hebben we een ondermijningscontainer naar Emmen gehaald. Dit om ondernemers bewust te maken van ondermijningssignalen. Ook hebben we bepaalde branches die een verhoogd risico lopen op ondermijning, als speerpunt benoemd. In Drents verband zijn we een samenwerkingsverband met de andere overheden gestart voor een gezamenlijke ondermijningsaanpak. Dat resulteerde in de Drentse Aanpak Ondermijning in 2024, die (ook) in 2025 in uitvoering is.
We versterken de cyberweerbaarheid van onze gemeente door onze eigen veiligheid op orde te hebben en inwoners voor te lichten.	We blijven investeren in de veiligheid van onze systemen door uitvoering van de nodige testen/onderzoeken en gerichte interne voorlichting. We blijven ervoor zorgen dat onze (crisis)organisatie voorbereid is op cybersecurity.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-11.484	-11.644	-11.754	-11.684
Startbegroting Kadernota 2025	-11.484	-11.644	-11.754	-11.684
Nieuw beleid	-55	-55	-55	-55
Autonome ontwikkelingen	-102	-104	-106	-108
Gemeenschappelijke regelingen	-306	-317	-380	-704
Mutaties Kadernota 2025	-463	-476	-541	-867
Totaal	-11.948	-12.121	-12.295	-12.552

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	-55	-55	-55	-55
<u>Woonoverlast regisseur</u>	-55	-55	-55	-55

In de afgelopen jaren is het aantal overlastmeldingen gestaag toegenomen. Helaas zien we dat achter de overlastmeldingen steeds meer complexe problemen zitten. Daarbij is ook steeds vaker sprake van onbegrepen gedrag.

Samen met partner is in 2019 een gezamenlijk procesaanpak woonoverlast opgesteld. Hierdoor werken de partners optimaal samen om de overlastproblematiek aan te pakken. Dit vraagt om een stevige verbinding tussen het zorg- en veiligheidsdomein. Partners geven bij ons aan dat deze procesaanpak verhelderend is in de aanpak van woonoverlast. Door deze helderheid zijn de partijen beter in staat om de eigen rol/taak uit te voeren en de samenwerking op te zoeken. Dit voorkomt dat overlastcasussen ontstaan en/of escaleren.

Bij de totstandkoming van de procesaanpak is nadrukkelijk aandacht gevraagd door de partners als het gaat om regievoering bij complexe woonoverlast casussen. In 2022 is daarom een pilot gestart met een woonoverlast regisseur. Door een stevige regie worden de diverse betrokken partijen bij elkaar gezet, wordt er een gezamenlijk plan opgesteld en uitgevoerd en wordt elkaar mogelijkheden optimaal benut. Dit alles zorgt ervoor dat de overlast effectiever wordt aangepakt en de doorlooptijd van casussen wordt versneld. Hierdoor wordt de impact van woonoverlast op inwoners verkleind. In 2025 willen we daarom de rol van de overlastregisseur structureel inbedden in onze organisatie.

Autonome ontwikkelingen	-102	-104	-106	-108
<u>Leasekosten auto's BOA's</u>	-102	-104	-106	-108

Het ophogen en jaarlijks indexeren van het budget leasekosten in verband met uitbreiding van het aantal boa's (benchmark) en inflatie.

Gemeenschappelijke regelingen	-306	-317	-380	-704
<u>Gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Drenthe</u>	-306	-317	-380	-704

In de Voorjaarbijeenkomst met de raden in BOCE- verband in januari is aangekondigd dat we rekening moeten houden met een kostenstijging als gevolg van loon-prijscompensatie.

De VRD heeft daaropvolgend voor 2025 een nieuwe begroting ingediend. Dit heeft ertoe geleid dat de kosten hoger zijn dan de dekking in onze begroting. Dit betekent voor 2025 een tekort van € 306.117. In het meerjarig perspectief loopt het tekort op naar € 704.212 in 2028.

5.4 Onderwijs en Jeugd

Trends en ontwikkelingen

Vanuit het beleidskader 'Erbij horen en Meedoen in Emmen!' zetten we in 2025 in op jeugd. De nadruk ligt hierbij op de opgave "Ontwikkelen" en dit in samenhang met de opgaven "Goed Voelen" en "Rondkomen". Dit doen we onder andere door het versterken van de pedagogische kracht van dorpen en wijken (zie ook programma 9). Met de inzet van extra jongerenwerk versterken we de steun aan kinderen en jongeren en hun ouders of verzorgers. Het jongerenwerk wordt ingezet op scholen en in buurten en vormt een schakel met onder andere buurtsportcoaches, wijkagenten, scholen en vormen van ondersteuning en hulp. Vanuit de gedachte "anders denken, anders doen" organiseren we ons in het sociaal domein, met onze strategische partners, rondom opgaven. Waarbij een andere manier van denken ook moet leiden tot een andere manier van doen. Samen met onze partners zetten we jeugdigen en gezinnen nog meer centraal in alles wat we doen. Onderwijs is hierbij een belangrijke vind- en werkplaats. Samen met hen – en onze andere strategische partners – werken we in de praktijk aan initiatieven die bijdragen aan het behalen van onze doelen.

In Nederland zien we dat ondermeer ten gevolge van de vergrijzing en de krapte op de arbeidsmarkt de wachtlijsten voor jeugdzorg toenemen. Ook in het onderwijs zijn personeelstekorten ontstaan. Deze trend zet zich, zonder ingrijpen, door in 2025 en verder. Dit heeft impact op de toegang tot, en kwaliteit van, ondersteuning aan jeugdigen en hun ouders en het bieden van goed onderwijs. In Emmen lukt het in het regulier onderwijs nog net om voldoende leerkrachten en docenten te vinden. Maar de druk op hen neemt toe doordat meer kinderen en jongeren extra ondersteuning of behandeling nodig hebben en die is vaak niet direct beschikbaar. Denk hierbij bijvoorbeeld ook aan de jongeren die door de sluiting van residentiële instellingen weer terug zijn gekomen naar gemeenten. Het speciaal onderwijs in Emmen heeft voor schooljaar 2024-2025 niet de capaciteit om alle leerlingen een plek te bieden (volverklaringen). Deze ontwikkelingen vergroten de urgentie om te werken aan het versterken van de sociale basis, van het tijdig kunnen bieden van lichte, preventieve en vrij toegankelijke (collectieve vormen van) interventies en ondersteuning in de directe omgeving en met schoolbesturen het gesprek voeren over inclusief/passend onderwijs.

Kansrijk Opgroeien

In de gemeente Emmen werken we aan het creëren van een ketenaanpak Kansrijk Opgroeien. Waarbij de verschillende programma's in de keten op elkaar aan worden gesloten. Te beginnen bij Kansrijke Start (-9 maand tot 5 jaar) tot aan de nog in ontwikkeling zijnde Integrale aanpak jongvolwassenen 16-27 jaar.

Met het programma Kansrijke Start is er aandacht voor kansrijk opgroeien vanaf het allereerste begin (zie ook programma 9). Vanaf 2024 is er een nieuwe impuls gegeven aan Kansrijke Start. Met Kansrijke Start wordt door middel van een lokale coalitie (met professionals uit het medisch en sociaal domein) gewerkt aan ondersteuning van ouders in een kwetsbare situatie, om zo te investeren in een goede start voor elk kind. De ambitie is om de doelgroep in 2025 uit te breiden van -9 maanden tot 2,5 jaar naar -9 maanden tot 5 jaar. Door ook de kinderopvang en voorschool te betrekken bij Kansrijke Start werken we aan een betere doorlopende lijn.

In aansluiting op Kansrijke Start werken we op meerdere manieren en met meerdere partijen aan het vergroten van kansengelijkheid. Die initiatieven stemmen we meer op elkaar af om voor meer synergie in dorpen en wijken te zorgen. De samenwerking vanuit het strategisch partnerschap is hierin helpend, ook rondom de andere opgaven en met andere beleidsterreinen.

De focus bij jeugdigen ligt nadrukkelijk op Integrated Care, Brede School en de Verrijkte Schooldag waarbij na schooltijd activiteiten op het gebied van onder andere sport en kunst en cultuur aangeboden worden, waarbij de verbinding met de gebiedsnetwerken (zie ook programma 9) gelegd wordt. Kinderopvang, onderwijs, welzijn, sport, kunst en cultuur vormen hierin netwerken in de wijken. Zo ontstaat een positief pedagogisch klimaat rondom kinderen en jongeren. Een goede aansluiting op ondersteuning en zorg blijft gewaarborgd doordat GGD, jeugdhulpverleners en huisartspraktijken in contact staan met deze netwerken.

Vanuit de opgave ontwikkelen willen we inzetten op dat jeugdigen geen belemmeringen ervaren in het krijgen van zorg en ondersteuning in de overgang naar volwassenheid. We willen deze ondersteuning organiseren rond de zogenaamde BIG5 (support, wonen, school/werk, inkomen en welzijn). We gaan dit in 2024/2025 verder concretiseren. Zie ook programma 6 en 9.

Integrated Care

Integrated Care is een van de interventies die we inzetten om tot een zichtbaar positieve invloed te komen op het bevorderen van normaliseren en kansengelijkheid binnen het onderwijs. Het is een laagdrempelige aanpak die voorkomt dat jeugdigen een beroep moeten doen op zwaardere vormen van ondersteuning. Door gezamenlijk met onze partners te investeren in een goede signalering, een gezamenlijke pedagogische visie en laagdrempelige hulp en ondersteuning, zorgen we dat kinderen en jongeren veerkrachtig kunnen opgroeien. Integrated Care is geen pasklaar project, maar kent een aantal werkzame ingrediënten, die gebruikt kunnen worden in nieuwe gebieden. Effecten worden gemonitord.

We werken toe naar een structureel aanbod op grotere schaal van deze en andere werkende interventies (zie programma 9). In 2024 is er een pilot gestart waarin Integrated Care ook in de kinderopvang is geïntroduceerd. Dit met name voor de peutergroepen waar ook voorschoolse educatie wordt aangeboden. In 2025 zal Integrated Care verder ingebed en uitgerold worden. We doen hiervoor een beroep op de middelen uit de nieuwe regiodeal. Ook een deel van het onderwijsachterstandenbeleid wordt hierop ingezet. De naam Integrated Care spreekt niet tot ieders verbeelding en daarom wordt nagedacht over een pakkende term die recht doet aan deze manier van werken.

Jeugdparticipatie

Er zijn reeds zeven kinderraden in wijken en dorpen en er is een kindergemeenteraad. Vanaf het begin van het schooljaar 2024/2025 starten nog eens zes kinderraden. Zo hebben we in de 1e helft van 2025 dertien kinderraden in wijken en dorpen en een kindergemeenteraad. De laatste zeven kinderraden starten in het schooljaar 2025/2026. Onderwerpen die aan bod komen zijn veelal gericht op veiligheid, speelvoorzieningen, pesten, naschoolse activiteiten en zwerfafval. Deze onderwerpen geven we een plek in onze gemeentelijke organisatie. De verwachting is dat deze onderwerpen blijvend aandacht vragen.

We vormen in 2025 een nieuwe Jongerenadviesraad op basis van het onderzoek dat we in 2024 samen met leerlingenraden en studentenraden VO, MBO en HBO in 2024 hebben uitgevoerd.

Angelslo Academy

In mei 2024 is de Angelslo Academy (gericht op creëren van perspectief) uitvoerend van start gegaan. Dit houdt in dat het team Angelslo Academy aan de slag gaat met een dagelijks programma (maandag t/m donderdag) voor de jeugd in de wijk Angelslo, waarbij een huiswerkplek aangeboden wordt en activiteiten op het gebied van onder andere sport en kunst en cultuur. Ook vinden er regelmatig activiteiten op vrijdagavond of in het weekend plaats. Daarnaast verricht het team veel straatwerk. Door deze activiteiten als middel te gebruiken, komen we in verbinding met de jeugd. Van hieruit weten we waar we verder op in moeten zetten binnen de aanpak. In het 1e kwartaal 2025 voeren we een tussentijdse evaluatie uit om te bepalen wat er opgenomen moet worden in de kadernota 2026.

Nationaal programma onderwijs

In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) heeft de gemeente Emmen van het Rijk middelen ontvangen voor de schooljaren 2021-2022 tot en met 2024-2025. Deze middelen waren bedoeld om te investeren in de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren en voor het inhalen van vertragingen als gevolg van corona-maatregelen. Juli 2025 loopt deze regeling af. Echter, net als het landelijk beeld, zien we nog steeds de effecten van de corona-maatregelen bij kinderen en jongeren. Zo zien we binnen de voorscholen meer kinderen die een achterstand hebben in hun ontwikkeling (bijvoorbeeld zindelijkheidsproblematiek) en komt vanuit de GGZ-jeugdhulpaanbieders het signaal, dat er beduidend meer kinderen rond de 12 – 14 jaar kampen met mentale problemen. Een aantal succesvolle interventies zetten we daarom structureel in, zoals jongerenwerk en de Droomfabriek (in samenwerking met de praktijkschool Emmen) en extra inzet op de toeleiding naar voor- en vroegschoolse educatie (VVE) van kinderen met een VVE-indicatie.

Iedereen naar school of aan het werk

Het aantal voortijdige schoolverlaters stijgt. Dit is ook het landelijk beeld en mede de reden voor de nieuwe wet "van school naar duurzaam werk". Hoofdoorzaken zijn (de nasleep van) corona en de krappe arbeidsmarkt. We zetten hier vanuit onze wettelijke opdracht "Doorstroompunt" extra op in om deze jongeren te bereiken en te begeleiden. Daarbij worden ook andere aanpakken toegepast om meer te bereiken.

Het Doorstroompunt (voorheen RMC) voert de wettelijke opdracht van gemeenten uit om jongeren die voortijdig de school verlaten (VSV-ers), in beeld te brengen en, indien nodig, begeleiding te bieden. Ook zetten ze zich in voor

jongeren in een kwetsbare positie (JKP-ers) om te zorgen voor een soepele overstap van school naar een duurzame plek in de samenleving. Het doel is het behalen van een startkwalificatie en het voorkomen van maatschappelijke uitval door een passende opleiding en/of baan te vinden voor iedere jongere. Menso voert deze taak uit voor de regio Zuidoost-Drenthe. Vanuit een gezamenlijke werkagenda werken we met het voortgezet onderwijs, MBO en de arbeidsmarktregio regionaal samen op verschillende thema's zoals: regionaal preventief werken, complexe onderwijs- en ondersteuningsbehoeften en aansluiting onderwijs, arbeidsmarkt en Participatiewet.

Hierbij geven we in deze regio al (grotendeels) vorm aan de per augustus 2025 in te voeren wet "van school naar duurzaam werk". Het doel van deze wet is zorgen voor meer gelijke kansen door het bieden van begeleiding aan jongeren met een (risico op een) afstand tot de arbeidsmarkt. Jongeren die het nodig hebben krijgen hulp in de stap van school naar werk. Ook zorgen we dat jongeren hulp krijgen als ze hun baan verliezen. Vanuit de nieuwe wet, zullen vier samenhangende maatregelen (verder) uitgevoerd gaan worden: 1) aanvullende loopbaanbegeleiding tot een jaar na diplomering of het verlaten van de school in het beroepsonderwijs, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs; 2) De maximumleeftijd van de doelgroep van de Doorstroompunt-functie (voorheen RMC-functie) wordt verhoogd van 23 naar 27 jaar; 3) Gemeenten krijgen in de Participatiewet een meer preventieve rol bij het ondersteunen van jongeren naar werk en 4) Het wetsvoorstel stimuleert de samenwerking tussen onderwijs, Doorstroompunten en gemeenten op casusniveau en bij een regionaal programma. Nadere informatie vanuit het rijk volgt nog. De voorbereidingen voor de invoering van deze wet worden in 2025 afgerond.

Onderwijs aan anderstaligen

We verwachten ook in 2025 een grote toestroom van anderstaligen die ook een beroep doen op onderwijs en educatie. Hierdoor ontstaan mogelijk wachtlijsten voor de opname van leerlingen bij het expertisecentrum anderstaligen (ECA) in de internationale schakelklassen (ISK). Met het onderwijsveld, verantwoordelijk voor het bieden van het onderwijs, zoeken we naar oplossingen.

Volwasseneneducatie

Tot het einde van 2024 is er uitvoering gegeven aan het regionale plan "Aanpak laaggeletterdheid arbeidsmarktregio Drenthe 2020-2024", welke is bedoeld voor alle inwoners vanaf 18 jaar met een vraag of behoefte op het gebied van basisvaardigheden. De ambitie is dat inwoners met het vergroten van hun basisvaardigheden zich beter zelfstandig kunnen redden in de samenleving en hierdoor minder gebruik hoeven te maken van ondersteuning uit het sociale domein. Basisvaardigheden zijn: lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden.

Het ministerie van OCW heeft een verkenner aangesteld die bezig is met het inventariseren hoe er vervolg gegeven kan worden aan de aanpak van basisvaardigheden na 2024. Hiervoor zijn er veelvuldig gesprekken met alle contactgemeenten van de arbeidsmarktregio's. De verwachting is dat het Rijk na de zomerperiode 2024 een besluit heeft genomen op de vervolgaanpak basisvaardigheden, dan is bekend welke financiële middelen, eisen en verplichtingen hieraan verbonden zijn (hopelijk is dit bekend bij het opstellen van de begroting).

Onderwijshuisvesting

Ver- en nieuwbouw van onderwijsvoorzieningen voor het primair en voortgezet onderwijs in de gemeente, gebeurt op basis van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Het IHP is in 2021, in samenspraak met de betreffende onderwijspartners, vastgesteld voor de periode 2022 – 2029 op basis van een technisch onderzoeksrapport naar de bouwkundige staat van schoolgebouwen. Jaarlijks wordt een jaarplan opgesteld.

Het onderzoeksrapport dateert van 2009. Er is behoefte aan een actueel onderzoek, mede gezien de onderwijskundige ontwikkelingen (het huidige inhoudelijke perspectief op wat goed onderwijs is) en de behoefte aan gezonde, duurzame en inclusieve schoolgebouwen. Inclusieve, gezonde en duurzame schoolgebouwen dragen onder andere bij aan kansgelijkheid. In 2025 wordt een nieuw onderzoek uitgevoerd, waarin al deze aspecten meegenomen zullen worden zodat er een goed beeld is van de huidige staat van onderhoud en in hoeverre de schoolgebouwen voldoen aan de eisen van deze tijd. Tevens kan het onderzoek als basis dienen voor de voorbereidingen voor een nieuw IHP na 2029 ten aanzien van een langetermijnperspectief en een meerjaren onderhoudsplanning en begroting.

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer is een relatief grote kostenpost, waar we veel op inzetten. Door te werken vanuit het uitgangspunt van normaliseren, zagen we in 2023 een daling in de kosten. Dit doordat het aantal toekenningen voor vervoer van een leerling afnam met 6% en er bij de beoordeling van de aanvragen voor leerlingenvervoer uitgegaan wordt van

wat de leerling (op termijn) wel kan. Daarbij zagen we ook het aantal individuele ritten afnemen. Hier bouwen we in 2025, net als in 2024, op voort.

Voor 2025 zal het project ‘De Reiskoffer’ verder worden uitgerold naar het speciaal voortgezet onderwijs. Hierbij werken leerlingen aan zelfstandig kunnen reizen met het openbaar vervoer. Om hiermee hun zelfredzaamheid, ook nadat ze van school zijn, verder te vergroten. Er worden meer pilots opgestart om het leerlingenvervoer zo effectief mogelijk in te zetten. Gezien hiervoor en in programma 9 genoemde problematiek van volverklaringen in het speciaal onderwijs, houden we wel rekening met een toename van het aantal verre ritten.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Er zijn goede, eigentijdse scholen voor onze jonge inwoners gerealiseerd.	In 2025 wordt gestart met de vervangende nieuwbouw voor SO Thrianta aan de Zuidlaarderbrink, conform het IHP PO-VO, ter vervanging van de oude school aan de Balingbrink.
	De twee oude basisscholen Sint Franciscus in Weiteveen en Gerardus Majella in Nieuw-Schoonebeek van Stichting Catent worden in 2025 vervangen door twee nieuwe scholen op dezelfde locaties.
	Eind 2023 is gestart met de vervangende nieuwbouw van Project SOED (fusie OBS De Barg met OBS De Brink), Expertise Centrum Anderstaligen (ECA) en SO Tine Marcusschool op. Deze drie scholen komen samen onder één dak aan de Mantingerbrink. De nieuwbouw wordt volgens planning begin 2025 opgeleverd.
	In 2025 wordt, conform het IHP PO-VO, krediet verstrekt voor de nieuwbouw/renovatie van RKBS Sint Henricus in Klazienaveen. Tevens wordt het voorbereidingskrediet verstrekt voor de vervangende nieuwbouw van OBS De Anbrenge in Erica.
Er is meer kansengelijkheid voor kinderen en jongeren, zodat zij hun talenten kunnen ontplooiën.	In 2025 hebben we de doelgroep voor Kansrijke Start uitgebreid van – 9 maanden tot 2,5 jaar naar –9 maanden tot 5 jaar.
	We realiseren de laatste zeven kinderraden in schooljaar 2025-2026.
	We vormen in 2025 een nieuwe Jongerenadviesraad op basis van het onderzoek dat we in 2024 samen met leerlingenraden en studentenraden VO, MBO en HBO in 2024 hebben uitgevoerd.
	In het 1e kwartaal 2025 voeren we een tussentijdse evaluatie uit naar Angelslo Academy.
Iedere jeugdige kan met perspectief opgroeien en zich ontwikkelen tot een veerkrachtige en zelfredzame jeugdige.	In 2025 wordt vanuit de nieuwe aanpak laaggeletterdheid verder ingezet op het vergroten van de basisvaardigheden.
	Vanuit de opgave ‘ontwikkelen’ hebben we samen met onze strategische partners in 2025 een concrete aanpak gerealiseerd voor het bereiken van onze gezamenlijk geformuleerde opgaven.
	In 2025 wordt Integrated Care verder ingebed en uitgebreid.
	In 2025 zal het project ‘De Reiskoffer’ verder worden uitgerold naar het speciaal voortgezet onderwijs.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-12.875	-12.558	-12.883	-12.937
Wijzigingen t/m februari 2024	-20	-20	-20	-28
Startbegroting Kadernota 2025	-12.896	-12.579	-12.903	-12.966
Autonome ontwikkelingen	165	165	165	165
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-12	-12	-12	-12
Mutaties Kadernota 2025	153	153	153	153
Totaal	-12.742	-12.425	-12.750	-12.812

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen	165	165	165	165
Aframen kosten leerlingenvervoer	150	150	150	150

Door een afname van het aantal toekenningen en kritischer beoordelen van deze toekenningen bij verstrekking vanaf 2023 is de verwachting dat het budget structureel kan worden verlaagd met € 150.000. (draaiknop)

Specifieke uitkering educatie 15 15 15 15

De specifieke uitkering educatie is verhoogd. De inkomsten en uitgaven worden hierdoor bijgeraamd. Aangezien dit een specifieke uitkering betreft worden de inkomsten en uitgaven gelijk aan elkaar gesteld.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-12	-12	-12	-12
4 Subsidies zonnepanelen	-12	-12	-12	-12

5.5 Bouwen, Wonen en Milieu

Trends en ontwikkelingen

Bouwen & Wonen

De vraag naar woningen blijft onverminderd groot. Daarom blijft de woningbouwopgave aandacht en prioriteit vragen van de gemeente. Er zijn zes extra gemeentelijke woningbouwlocaties vastgesteld. Daarnaast blijft de gemeente zich inzetten om voldoende bouw mogelijkheden te creëren voor externe partijen en woningcorporaties. Er wordt daarbij geïnventariseerd wat er gedaan kan worden om eventuele (financiële) knelpunten weg te nemen. Daarvoor lijkt een subsidiefonds een hulpmiddel om de kwalitatief goede en betaalbare woningbouwontwikkelingen te stimuleren. Dit wordt het aankomende jaar verder uitgewerkt met als doel om het fonds per 1 januari 2025 beschikbaar te stellen.

We creëren meer overzicht in de totale woningbouwopgave door de woningbouwmonitor verder te ontwikkelen. Hierbij is ook aandacht voor de huisvesting van bijzondere doelgroepen. Hier wordt het komende jaar meer regie opgevoerd om knelpunten op te lossen.

De opgaven die voortvloeien uit de Woonzorgvisie zijn vastgelegd in het Woonzorgakkoord. Dit werken we regionaal en lokaal uit met de zorg- en welzijnspartijen en woningcorporaties.

Het Rijk werkt aan de invoering van meer wetgeving rondom volkshuisvesting. De wetten 'betaalbare huur' en 'regie op de volkshuisvesting' zijn in voorbereiding. Het wetsvoorstel betaalbare huur leidt tot regulering van huren, in het bijzonder in de op dit moment vrije huursector. Dit wetsvoorstel ligt op dit moment bij de Tweede Kamer en zal bij instemming per 1 juli 2024 in werking treden. De gemeente wordt verantwoordelijk voor het toezien op de naleving van de wet. Er komen mogelijk financiële middelen mee met het wetsvoorstel voor gemeenten, maar dit is nog onduidelijk.

Het wetsvoorstel versterking regie op de volkshuisvesting ligt bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel geeft Rijk, provincies en gemeenten instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting zodat overheden meer grip hebben op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd. Het is in afwachting van de formatie wanneer de wet wordt vastgesteld, of er aanpassingen komen en wanneer de ingangsdatum zal zijn. Naar verwachting gaat dit 1 januari 2025 in. Bij inwerkingtreding van de wet wordt de gemeente verplicht om een Volkshuisvestingsprogramma op te stellen. Daarnaast wordt iedere gemeente verplicht om een 'urgentieregeling' vast te stellen in de huisvestingsverordening. Dit zal in Drents verband worden opgepakt bij inwerkingtreding. De wetten hebben bij ingang impact op onze gemeentelijk organisatie. We bereiden ons voor om uitvoering te geven aan de taken die volgen uit invoering van deze nieuwe wetgeving.

De gevolgen van de energiecrisis blijven voelbaar en daarmee een aandachtspunt. Deze zijn, nadat ze in 2022 explosief zijn gestegen, door het Rijk afgetopt. Hoewel de prijzen zijn gedaald, blijft het onzeker in welke richting en mate deze zich ontwikkelen. Alle beschikbare middelen (eigen stimuleringsleningen en middelen vanuit de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe, Volkshuisvestingsfonds, Publiek Ontzorgen en het Rijk) worden zo efficiënt mogelijk ingezet om inwoners te ondersteunen.

Afval

Door de invoering van Diftar per 1 januari 2022 is het aantal kilo's restafval flink gedaald. Onze inwoners zijn er inmiddels aan gewend geraakt om de restafvalcontainer minder vaak aan te bieden. Dit is ook terug te zien in het gemiddelde aantal aanbieding van de restafvalcontainer. Het aanbodpercentage is dusdanig gedaald dat de routes niet efficiënt genoeg meer zijn. Gemiddeld bieden onze inwoners zo'n 11 keer per jaar de restafvalcontainer aan. Dit is dus gemiddeld minder dan 1x per 4 weken. Op dit moment kunnen onze inwoners 1x per 2 weken de restafvalcontainer aanbieden. Gezien bovenstaande ontwikkeling willen wij de huidige inzameling efficiënter maken en in 2025 de inzamelfrequentie aanpassen naar 1x per 3 weken.

Programma's Angelslo en Bargeres

Om de dynamiek van de woon- en leefbaarheid van Angelslo sterk te verbeteren, is in 2023 een vernieuwde Stedenbouwkundige structuurvisie ontwikkeld. Deze visie biedt inzicht in de grootste opgaven op het gebied van de woningvoorraad, voorzieningen, bereikbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte. In 2025 moeten de verschillende onderdelen uit deze visie, onder regie van de gemeente, verder worden opgepakt.

Ten behoeve van de wijk Bargeres wordt in 2024 een programmamanager geworven. Dit zal de opmaat zijn naar het uitwerken van een uitvoeringsplan, gestoeld op de twee jaar geleden opgestelde visie 'Bargeres Verrast!'

Energie

Voor de industrie en bedrijven vragen de hoge energiekosten aandacht. Samen met de industrie, bedrijven en glastuinbouw plus organisaties als Ondernemend Drenthe, Samenwerkende Bedrijven Drenthe, de RUD en het Energiefonds Drenthe wordt nadrukkelijk gezocht naar (meer) mogelijkheden voor het besparen, opwekken en slim delen van energie. Via een gezamenlijke uitvoeringsagenda met de industrie, het Regio Deal project Toekomstbestendige bedrijventerreinen en het Europese project Green Renewable Industrial Transition Hotspots (GRITH) wordt de samenwerking bekrachtigd.

De productie van zonne- en windenergie, de elektrificatie van de industriële processen en de warmtetransitie van de gebouwde omgeving vragen een nauwe, structurele en wederkerige samenwerking met de netbeheerder. We zetten erop in dat voor de investeringsbeslissingen van de netbeheerder beleid en verwachtingen van alle stakeholders meer leidend worden naast de wisselende marktvrage. De samenwerking met de netbeheerder krijgt concreet invulling in de wijkuitvoeringsplannen en het project Ontwerpen en Realiseren Toekomstbestendig Energiesysteem Emmen (ORTESE).

Met de ervaringen uit de eerste Wijkuitvoeringsplan-trajecten geven we verder vorm en inhoud aan onze regierol in de warmtetransitie. In deze trajecten verkennen we met inwoners en andere stakeholders alternatieven voor aardgas en de stappen en planning naar een aardgasvrije toekomst. Als uitwerking van de Transitievisie Warmte houden we ook de mogelijkheden en randvoorwaarden van collectieve warmtevoorzieningen tegen het licht. Daarbij nemen we mee hoe de nieuwe wetten Wet Collectieve warmte en Wet Gemeentelijke instrumentarium ons daarbij kunnen helpen.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie vraagt veel inzet en investeringen in de openbare ruimte. Hierbij is het van belang dat de mogelijkheden voor adaptatie (en daarmee ook vergroening en versterking van de biodiversiteit) integraal onderdeel uitmaken van alle afwegingen van de gemeente voor de fysieke leefomgeving. Hiertoe is in 2021 een Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie vastgesteld. In 2023 is de ontwikkeling van een integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR) opgestart, dat in 2024 aan de raad wordt voorgelegd. Klimaatadaptatie (de omgang met wateroverlast, hitte en droogte) wordt een steeds belangrijker thema bij de inrichting van de openbare ruimte, voor overheden maar ook voor inwoners en bedrijven. Bij het IBOR worden inwoners en bedrijven nadrukkelijk betrokken, zodat er meer bewustwording voor klimaatadaptatie ontstaat en de mate van het uitvoeren van particuliere maatregelen door inwoners en bedrijven toeneemt. Om bewustwording en actie inwoners te ondersteunen en stimuleren wordt door de gemeente vanaf 2024 deelgenomen aan de landelijke Actie Steenbreek.

Bodemdaling

Door verdere verdroging zal de problematiek ten aanzien van bodemdaling naar verwachting de komende jaren toenemen. Deze problematiek is zowel landelijk als ook voor de gemeente Emmen van toepassing. Dit is af te leiden uit landelijke- en regionaal uitgevoerde klimaatstresstesten, die zijn gebaseerd op de klimaatvoorspellingen van het KNMI. De gezamenlijke aanpak van het waterschap Vechtstromen, de provincie Drenthe en de gemeente ten aanzien van het dossier bodemdaling wordt in 2025 dan ook voortgezet. Als onderdeel van deze samenwerking zal het functioneren van het Servicepunt Bodemdaling worden voortgezet. De ingestelde subsidieregeling "Funderingsonderzoek Bodemdaling" wordt ook in 2025 voortgezet. Voor inwoners met onvoldoende financiële middelen, die te maken krijgen met noodzakelijk schadeherstel van funderingen, is de gemeente in 2024 aangesloten bij het Fonds Duurzaam Funderingsherstel (FDF). Deze aansluiting loopt in 2025 door.

Stikstof

De stikstofproblematiek vraagt een wendbare en flexibele houding om de ontwikkelingen in de wijzigende regels en berekeningen omtrent de emissie ervan te vertalen. Beter inzicht in de problematiek, de Provinciale planvorming in het Drents Programma Landelijk Gebied (DPLG), de gebiedsprocessen die zullen starten en hoe hiermee om te gaan vraagt de komende jaren nadrukkelijk capaciteit en inzet.

Erfgoed

We zetten in op het behouden en beschermen van erfgoed. Dit doen we binnen de kaders van de erfgoednota en door de erfgoedbeleidskaart up-to-date te houden. We hebben een subsidieregeling in het leven geroepen om eigenaren van gemeentelijke monumenten te steunen bij het onderhouden van de gemeentelijke monumenten. Verder toetsen we binnen de gemeente Emmen nogmaals ons bestand op volledigheid om zicht te krijgen op het gebouwde erfgoed in de gemeente.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging in werking getreden. De implementatie van de nieuwe werkwijze is voorbereid en vindt plaats binnen de betrokken teams. Binnen Emmen is besloten om de nieuwe wetten beleidsneutraal in te voeren en gedurende een proefjaar 2024 nader ervaringen op te doen. De effecten op leges, capaciteit, vergunningaanvragen, worden gemonitord gedurende dit proefjaar. Onderdeel van het proefjaar vormt ook de inzet van een regelbeheerder DSO, power-user, Gistekenaar voor het Omgevingsplan en een participatieadviseur, waarvan duidelijk moet worden of deze functies een meer structureel karakter zullen hebben. Algemeen neemt Emmen deel aan de landelijke monitoring georganiseerd door de VNG.

In 2024 wordt er verder gewerkt aan het vormgeven en vullen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Dit gebeurt met participatieve processen, zoals wettelijk voorgeschreven. De incidentele benodigde capaciteit wordt gefinancierd uit de middelen Omgevingswet (regulier begroot en de tegemoetkoming Rijk en egaliseringsreserve Omgevingswet). Het streven is om de Omgevingsvisie ultimo 2025 gereed te hebben en het Omgevingsplan eind 2028 (wettelijk gezien dient het Omgevingsplan in 2032 gereed te zijn). Met de versnelling wordt gestreefd naar eerder eenduidigheid en duidelijkheid te hebben bereikt en daarmee toekomstige procedures soepeler te kunnen doorlopen.

De verwachting is dat de kosten voor het landelijk ICT-systeem, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), zullen oplopen. Vanuit de VNG wordt actief gelobbyd om deze hogere kosten gecompenseerd te krijgen. Een andere kostenverhogende factor voor gemeenten is dat met de Omgevingswet veelal hoger gekwalificeerd personeel aangetrokken moet worden.

In december 2023 is de tweede tegemoetkoming vanuit het Rijk voor de implementatie Omgevingswet ontvangen. Met de meicirculaire 2024 wordt nadere duidelijkheid verwacht over de uitkering 2024 en mogelijk ook 2025.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
In 2050 wordt alle energie die we gebruiken duurzaam opgewekt (in Emmen en ook buiten de gemeente)	• Stimulering van de ontwikkeling van lokaal eigendom door de leerervaringen uit COBEN en het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 in een organisatiestructuur te borgen.
	• Ondersteunen van inwoners en bedrijven bij energiebesparing en verduurzaming, waarbij we het platform 'Emmen geeft Energie' als basis nemen om op voort te borduren.
	• In samenwerking met industrie, bedrijven en netbeheerder werken aan een robuust energiesysteem.
	• Als uitwerking van de Transitievisie Warmte de mogelijkheden en randvoorwaarden van collectieve warmtevoorzieningen onderzoeken.

Doel	Prestatie
Emmen wordt water-robust en klimaat-bestendig door continu te werken aan wateroverlast knelpunten, actief om te gaan met de effecten van bodemdaling en het versterken van biodiversiteit	• Voorzetten van de subsidieregeling Funderingsonderzoek Bodemdaling voor woningeigenaren (onderzoek naar funderingsschade)
	• Voortzetten van de aansluiting bij het Fonds Duurzaam Funderingsherstel.
	• Voortzetten Servicepunt Bodemdaling
	• Integratie van klimaatadaptatie in relevante werkprocessen conform uitvoeringsprogramma DPRA
	• Opstellen uitvoeringsplan klimaatadaptatie aan de hand van het Integrale Beleidsplan Openbare Ruimte
Gemeente Emmen is een stevige, groene, regiokern die haar verzorgingsgebied kan dragen door passende en aantrekkelijke voorzieningen.	• Implementatie en uitvoering van vastgestelde evenementenbeleid
Aantrekkelijker, gezondere en veiliger woon- en leefomgeving van hoge kwaliteit met voldoende betaalbare woningen die toekomstbestendig zijn en passen bij de vraag.	• Subsidieregelingen die voortvloeien uit het Volkshuisvestingsfonds zijn actief. Eigenaar-bewoners in de vier toegewezen gebieden kunnen een aanvraag doen.
	• Er wordt uitvoering gegeven aan de prestatieafspraken met de woningcorporaties en de regionale afspraken voor wonen en zorg.
	• De opkoopbescherming in de huisvestingsverordening wordt geëvalueerd. Er worden maatregelen ondernomen indien nodig.
	• Monitoring van woningbouwprojecten uit de woondeal met het Rijk en de woonvisie wordt bijgehouden. Indien nodig wordt bijgestuurd. De versnellingsopgave die voortvloeit uit de woonvisie maakt hier onderdeel van uit.
	• Er wordt gewerkt aan een structuurvisie voor herstructureringslocaties.
	• Beleid Huisvesting internationale werknemers wordt opgeleverd.
	• Uitvoeringsagenda en planning van de Stedenbouwkundige Structuurvisie Angelslo opgeleverd en diverse projecten vanuit de Structuurvisie opgestart.
	• Plan van aanpak voor een gebiedsgericht programma Bargeres is gereed.
Beschermen van het Emmens erfgoed.	• Implementatie van de vastgestelde Erfgoednota.
	• Het onderzoek naar de beeldbepalende bouwwerken wordt afgerond. Hierbij wordt onderzocht of de huidige lijst nog klopt en aangevuld met redengevende omschrijvingen van de gebouwen. Verder wordt er ook onderzocht of er gebouwen zijn die niet op de lijst staan maar er wel op horen.

Doel	Prestatie
	Uitvoering van de nieuwe subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten om eigenaren te ondersteunen bij het onderhouden van de monumenten.
	Bij het project Ambachtsschool behouden en versterken we de oorspronkelijke kwaliteiten en kenmerken van het oude schoolgebouw.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-9.404	-8.683	-7.972	-7.997
Wijzigingen t/m februari 2024	-142	-141	-141	-540
Startbegroting Kadernota 2025	-9.546	-8.824	-8.114	-8.537
Nieuw beleid	-1.213	-943	-943	-943
Autonome ontwikkelingen	-47	-15	59	134
MPG	0	0	0	0
Gemeenschappelijke regelingen	-409	-469	-729	-923
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-126	-126	-126	-126
Mutaties Kadernota 2025	-1.795	-1.552	-1.738	-1.858
Totaal	-11.341	-10.376	-9.852	-10.395

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	-1.213	-943	-943	-943
Continueren programma Angelslo	-301	-31	-31	-31

Sinds juni 2018 is het programma Angelslo actief. Het programma heeft als doel om de wijk samen met inwoners en andere partijen toekomstbestendig te maken. Hiervoor wordt probleemgericht, integraal en in samenhang met de wijk gewerkt aan de thema's sociaal, fysiek en leefbaarheid. Voor de uitvoering van de Stedenbouwkundige structuurvisie worden in 2025 nieuwe projecten gestart en komen de eerste projecten tot uitvoering o.a. ontwikkeling centrumgebied en gebiedsontwikkeling cluster III/IV en V met Lefier.

Erfgoed en Archeologie -20 -20 -20 -20

Extra budget voor erfgoed en archeologie is nodig om de pijlers uit de erfgoednota verder te realiseren. Het gaat hierbij om het zichtbaar en beleefbaar maken van erfgoed, verbindingen leggen en het behouden van erfgoed. Dit wordt gerealiseerd door Open Monumentendag te subsidiëren, geld voor onderzoek naar erfgoed te verstrekken en het gebruik van de Erfgoedkaart en Hierkomjijweg.nl te stimuleren.

Extra budget strategische aankopen -39 -39 -39 -39

Extra budget voor realiseren van toekomstige opgaven.

Revitalisering Matissepassage -300 0 0 0

Het revitaliseren van de Matissepassage en Oostelijke entree van de Monetpassage. In 2014 heeft de gemeente de laatste hand gelegd aan het openbaar gebied. Nadien is er veel leegstand gebleven van winkels en horeca, mede vanwege het niet weten te upgraden van de panden voor de kwalitatieve uitstraling. De kosten worden gedekt uit de bestemmingsreserve Emmen Vernieuwt.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028

<u>Revitalisering Matissepassage (dekking Emmen Vernieuwt)</u>	300	0	0	0

Voorgesteld wordt om de lasten voor de revitalisering Matissepassage te dekken door een bijdrage uit de reserve Emmen Vernieuwt.

<u>Toerekening kosten straatvegen aan de tarieven afvalstoffen- en rioolheffing</u>	-853	-853	-853	-853

De toerekening van de kosten voor straatvegen aan de afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt aangepast van een verdeling van 50% afvalstoffenheffing en 50% rioolheffing naar 1/3 afvalstoffenheffing, 1/3 rioolheffing en 1/3 algemene middelen. Doordat er bij deze nieuwe verdeling ook 1/3 wordt toegerekend aan de algemene middelen leidt dit per saldo tot een nadeel op het begrotingsresultaat van € 852.947.

<u>Autonome ontwikkelingen</u>	-47	-15	59	134
<u>Aanpassing frequentie restafvalinzameling</u>	180	180	180	180

Door de invoering van Diftar per 1 januari 2022 is het aantal kilo's restafval flink gedaald. Onze inwoners zijn er inmiddels aan gewend geraakt om de restafvalcontainer minder vaak aan te bieden. Dit is ook terug te zien in het gemiddelde aantal aanbieding van de restafvalcontainer. Het aanbodpercentage is dusdanig gedaald dat de routes niet efficiënt genoeg meer zijn. Gemiddeld bieden onze inwoners zo'n 11 keer per jaar de restafvalcontainer aan. Dit is dus gemiddeld minder dan 1 x per 4 weken. Op dit moment kunnen onze inwoners 1x per 2 weken de restafvalcontainer aanbieden. Gezien bovenstaande ontwikkeling willen wij de huidige inzameling efficiënter maken en in 2025 de inzamelfrequentie aanpassen naar 1x per 3 weken. Dit zal ook bijdragen aan de doelstelling van 100 kg restafval per inwoner per jaar. In financiële zin levert dit een voordeel op van € 180.000.

<u>Begrotingssubsidie voor Stichting gebiedsfonds energiepark Pottendijk</u>	-213	-199	-185	-171

Dit betreft de uitvoering van de opgenomen afspraken in de structuurvisie Emmen, Windenergie waardoor het gebiedsfonds Pottendijk kan gaan opereren.

<u>Bijramen waterschapslasten en structureren per object</u>	-26	-26	-26	-26

Afgelopen jaren zijn bij diverse objecten de waterschapslasten gestegen. Daarnaast is gekeken om de kosten per object inzichtelijk te krijgen door herstructurering.

<u>Bijstellen begroting energiekosten vastgoed in eigen beheer</u>	-108	-108	-108	-108

Door prijsstijging van energiekosten ontstaan er gemeente breed tekorten op de begroting. Het budget is daarom aangepast.

<u>Bijstellen begroting gemeentelijke belasting vastgoed in eigen beheer</u>	-538	-538	-538	-538

Afgelopen jaren zijn er diverse objecten overgedragen richting team Vastgoed en Grondzaken. Nu is ook de financiële vertaling van de objecten in de begroting overgezet aangepast aan de werkelijkheid.

<u>Funderingsonderzoek Bodemdaling</u>	-200	0	0	0

Door verdere verdroging zal de problematiek ten aanzien van bodemdaling naar verwachting de komende jaren toenemen. De gezamenlijke aanpak van het waterschap Vechtstromen, de provincie Drenthe en de gemeente ten aanzien van het dossier bodemdaling wordt in 2025 dan ook voortgezet. Als onderdeel van deze samenwerking zal het functioneren van het Servicepunt Bodemdaling worden voortgezet. De ingestelde subsidieregeling "Funderingsonderzoek Bodemdaling" wordt ook in 2025 voortgezet. Voor inwoners met onvoldoende financiële middelen, die te maken krijgen met noodzakelijk schadeherstel van funderingen, is de gemeente in 2024 aangesloten bij het Fonds Duurzaam Funderingsherstel (FDF). Deze aansluiting loopt in 2025 door.

Op basis van de huidige inzichten moet in 2025 rekening worden gehouden met circa € 200.000 extra lasten.

<u>Gas en Elektra Rensenpark</u>	-70	-150	-150	-150

Voor 2023, 2024 en 2025 zijn de energielasten van gemeentelijk vastgoed tijdelijk verhoogd. Vanaf 2026 vervalt deze verhoging weer. Op basis van de werkelijke uitgaven van de afgelopen jaren is de verwachting dat er sprake is van een structureel nadeel op elektra van € 70.000 vanaf 2025 en op gas van € 80.000 vanaf 2026.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
<u>Reinigingsbestek Area</u>	1.000	1.050	1.100	1.150
Hogere kosten reinigingsbestek vanuit Area om te voldoen aan de CROW beeldmethodiek. De kwaliteit van het borstelen, branden, vegen en handmatige werk op verharding voldoet niet aan de gestelde beeldkwaliteit conform de CROW beeldmethodiek die wij hebben vastgelegd. Dekking zal plaats moeten vinden uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en rioolheffing.				
<u>Storting reserve bodemsanering</u>	306	306	306	306
De reserve is op peil en daarom vindt de structurele storting niet meer plaats.				
<u>Structurele correcties minicontainers</u>	0	0	0	0
In 2023 is er rekening gehouden met structureel extra lasten van € 283.000 voor de vervanging van de PMD en GFT minicontainers. Deze vervanging hoeft niet meer plaats te vinden waardoor de lasten ook niet zijn ontstaan. Hierdoor kan een bijstelling plaatsvinden op de begrote baten en lasten voor de vervanging van de PMD en GFT containers ter grote van € 283.000 vanaf 2024. Het betreft per saldo een budgettaire neutrale wijziging.				
<u>Uitbreiding formatie Omgevingswet</u>	0	-260	-260	-260
Het ontstaan van structureel nieuwe functies in omvang 3 fte in schaal 10 ten gevolge van de invoering van de Omgevingswet: Regelbeheerder DSO/-Power User, Gis tekenaar en Participatieadviseur.				
<u>Verlagen voorziening dubieuze belasting debiteuren</u>	150	150	150	150
Vanwege goede betaalmoraal en ervaringen van de afgelopen jaren kunnen we de voorziening dubieuze belastingdebiteuren verlagen. Dit wordt onderverdeeld per toegerekende heffing/belastingsoort.				
<u>Verlaging rente omslagpercentage</u>	-428	-420	-410	-400
Het omslagpercentage van de rentekosten voor investeringen zijn verlaagd van 1,4% naar 1,1%. Dit heeft gevolgen voor de voorziening van riolering. Er zal minder geld nodig zijn uit de voorziening.				
<u>Volkshuisvestingsprogramma</u>	-100	0	0	0
Uitvoeren van een woningmarktonderzoek en het opstellen van een Volkshuisvestingsprogramma, zoals binnen het wetsvoorstel Versterking regie op de volkshuisvesting wordt voorgesteld.				
MPG	0	0	0	0
<u>Actualisatie resultaat MPG 2024 o.b.v. recente doorrekening</u>	0	0	0	0
In de MPG 2024 is een nieuwe doorrekening gemaakt van de resultaten op de grondexploitaties. Dit geeft positieve bijstellingen ten opzichte van het MPG 2023 (met uitzondering van het jaar 2026). De bijstellingen van het resultaat worden ten gunste of ten laste van de algemene reserve grondexploitaties gebracht.				
<u>Gemeenschappelijke regelingen</u>	-409	-469	-729	-923
<u>Hogere bijdrage RUD</u>	-409	-469	-729	-923
In de begroting 2025 van de RUD Drenthe wordt voortgeborduurd op begrotingswijziging 2024 van de RUD en wordt voor 2025 en verder de begroting opgehoogd met een jaarlijkse indexatie voor loon- en prijsstijgingen. Voor 2025 wordt een gewogen index van 4,7% gehanteerd die meerjarig iets afloopt. Per saldo leidt tot een structureel hogere bijdrage aan de RUD Drenthe.				

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
<u>Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)</u>	-126	-126	-126	-126
5 Verhoging bijdrage Drents Energieloket	-35	-35	-35	-35
5 Leasekosten voertuigen	-18	-18	-18	-18
5 Aanpassen inkomsten huurwoningen	-51	-51	-51	-51
5 Inventarisatie begraafplaatsen	-22	-22	-22	-22

	2025	2026	2027	2028
Voorstellen welke nog op geld gezet moeten worden				
<u>Onderhoudsbudget team Vastgoed</u>	PM	PM	PM	PM
Extra onderhoudsbudget op basis van herinspectie. Dit extra budget is nodig om onderhoudsplannen voor komende jaren te kunnen uitvoeren.				
<u>Onderhoudsgelden Woonwagens</u>	PM	PM	PM	PM
Vorig jaar is het onderhoudscontract met Plegt Vos beëindigd. Hierdoor ontstaat een situatie waarbij het volledige onderhoud van de woonwagens weer bij de gemeente is ondergebracht.				
<u>Soorten Management Plan</u>	PM			
In het kader van flora en faunawetgeving is een Diersoorten Management Plan verplicht ten behoeve van het verduurzamen van woningen.				

5.6 Inkomensondersteuning

Trends en ontwikkelingen

Erbij horen en meedoen in Emmen!

Medio juni 2023 is het beleidskader 'Erbij horen en meedoen in Emmen!' vastgesteld, met daarin de opgaven Rondkomen, Ontwikkelen en Goedvoelen. Programma 6 draagt met name bij aan de opgave Rondkomen, maar heeft ook een relatie met Ontwikkelen en Goedvoelen. Vanuit de strategienota geven we prioriteit aan de inzet op bestaanszekerheid en het doorbreken van armoede. Bestaanszekerheid is de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen én de zekerheid om betaalbaar duurzaam te wonen, toegang te hebben tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen voor onverwachte uitgaven. Bestaanszekerheid is een noodzakelijke voorwaarde om de rust en ruimte te vinden die nodig is om te ontwikkelen en mee te doen in de samenleving. Het wordt steeds duidelijker dat bestaanszekerheid een noodzakelijke voorwaarde is voor meedoen, werken en ontwikkelen. Om problematische situaties te voorkomen, moeten we bovendien meer aan de voorkant ingrijpen (dat wil zeggen: preventiever werken) én meer op maat ondersteunen, passend bij de situatie en het huishouden. Dit wordt vanuit de opgave Rondkomen opgepakt. Ook gaan we aan de slag met de ketensamenwerking in het licht van de ontwikkeling van de gebiedsnetwerken (opgenomen in programma 9).

Participatiewet in balans: meer bestaanszekerheid voor iedereen

Wij zien dat de opgaves steeds groter en complexer zijn, waardoor steeds meer integrale samenwerking op lokaal en (boven)regionaal niveau nodig is.

De (werking van de) Participatiewet wordt de komende jaren, onder meer door de wettelijke hardheden, aangepakt. De wet moet aansluiten op wat onze inwoners nodig hebben. Via het landelijk programma 'Participatiewet in Balans' werken rijk en gemeenten aan meer (uitvoerbare) inkomens- en werkzekerheid en participatie, door stelsel- en cultuurverandering vanuit de menselijke maat: werken vanuit wat de inwoner nodig heeft, uitvoeringsruimte, eenvoud en vertrouwen. Vanuit het programma wordt onder meer ingezet op verruiming van (de diversiteit van) het aanbod participatie, begeleiding werk en inkomen. En op investering in andere vaardigheden, (anders) opleiden personeel en leren en experimenteren. Dit sluit goed aan bij ons eigen beleidskader. Inspanningen moeten niet alleen bijdragen aan financiële zelfredzaamheid, maar ook aan betaalbaar duurzaam wonen, toegang tot betaalbare zorg en het opzij kunnen zetten van geld voor onvoorziene uitgaven. Ook willen we een betrouwbare overheid zijn. Dit houdt in dat de voorzieningen en de dienstverlening toegankelijk en bereikbaar moeten zijn voor inwoners, maar behelst ook een andere benadering richting inwoner. In dit licht willen we het beleid handhaving & toezicht sociaal domein herijken. Dit is als prestatie opgenomen in programma 9.

Ketensamenwerking

Vanuit het beleidskader 'Erbij horen en meedoen in Emmen!' willen we dat het maatschappelijk middenveld een belangrijke rol speelt in het laten meedoen van inwoners. Uit gesprekken met onze maatschappelijke partners, en ook het rekenkameronderzoek naar het schulden-, armoede- en minimabeleid, blijkt dat de gemeente wel steviger de regierol kan pakken op het versterken van de ketensamenwerking.

In aansluiting op het proces over het ontwikkelen van de gebiedsnetwerken, werken we aan het versterken van de ketensamenwerking, met partners en inwoners. Onze inzet is om de keten rondom schulden en armoede in lijn te brengen met de behoefte van de inwoner en de samenwerking te versterken. Het vergroten van het bereiken van de inwoner, warme doorverwijzing naar juiste ondersteuning en hulp en het delen, benutten en versterken van expertise is de basis van deze samenwerking.

We willen alle regelingen die we hebben en uitvoeren eenvoudig en toegankelijk maken voor inwoners en ondernemers. Tevens dient er een overzichtelijk aanbod van toegang tot financiële hulp- en dienstverlening gecreëerd te worden. We willen samen met partners kijken hoe we invulling geven aan de gebiedsnetwerken en hoe we de gebiedsnetwerken kunnen inzetten om de regelingen bij onze inwoners te krijgen.

We gaan de komende tijd onze regierol oppakken om samen met de netwerkpartners invulling te geven aan deze samenwerking. Dit naar aanleiding en op basis van diverse gesprekken en ontwikkelingen van de afgelopen tijd. Het netwerken binnen sociaal domein breed is vol in ontwikkeling en betreft dus een groeimodel. Het netwerk moet

bijdragen aan de leefbaarheid van onze gemeente. Hiervoor gaan we de basis neerzetten. Dit wordt uitgewerkt in programma 9.

Preventie en vroegsignalering

We willen zo vroeg mogelijk beginnende schulden en financiële problemen bij onze inwoners signaleren. Er is veelvuldig overleg en afstemming met de woningcorporaties, welzijnsorganisatie en andere maatschappelijke partners over de inzet van betaalbaarheidsinstrumenten en een beter op elkaar afgestemde samenwerking. Dit om inwoners met een laag inkomen, in geval van (dreigende) problematische schulden, eerder te traceren en sneller van dienst te zijn. Jongeren worden op een eerder moment bereikt en krijgen hulp aangeboden, vanuit bijvoorbeeld het Jongeren Perspectief Fonds.

We leggen nadrukkelijk de verbinding met het ontwikkelen van basisvaardigheden. Laaggeletterdheid en onvoldoende digitale vaardigheden maken het voor inwoners moeilijk om mee te doen en dit kan bijvoorbeeld leiden tot werkloosheid en het hebben van minder grip op geldzaken. Dit is verder uitgewerkt in programma 4.

We weten dat financiële stress doorwerkt in andere leefgebieden waardoor ook daar problemen ontstaan. Dit kan leiden tot een toename van de vraag naar andere vormen van ondersteuning, bijvoorbeeld op het gebied van jeugd en gezin. We omarmen zodoende de ontwikkeling van de Hervormingsagenda Jeugd, dat ertoe moet leiden dat hulpvragen steeds meer in samenhang worden aangepakt. Investing in de financiële zelfredzaamheid en bestaanszekerheid van inwoners is een noodzakelijke voorwaarde.

Het kabinet heeft verschillende maatregelen genomen om de koopkracht te verhogen. Hiermee gaan de meeste mensen erop vooruit. De maatregelen ondersteunen vooral de koopkracht van mensen en gezinnen met een laag inkomen of een laag middeninkomen. Toch verwachten we dat steeds meer inwoners een beroep moeten doen op onze inkomensregelingen, schuldhulpverlening en misschien ook bewindvoering of duurzame financiële dienstverlening (oftewel: inkomensbeheer), door macro-economische factoren (zie de paragraaf 'Energie'), of bijvoorbeeld de verleidingen van social media tot online gokken, het investeren in crypto-valuta, of het shoppen op consumentenkrediet, zoals 'AfterPay.' Vooral jongvolwassenen komen hierdoor in de problemen. We willen het bereik van onze regelingen en dienstverlening vergroten. Dit betekent ook extra personele inzet voor ons en onze partners (zie ook de paragraaf over 'Ketensamenwerking').

Energie

De gevolgen van de energiecrisis blijven voelbaar en daarmee de onzekerheid over de ontwikkeling van de energiekosten. Deze zijn, -nadat ze in 2022 explosief zijn gestegen-, door het Rijk in 2023 afgetopt. Het prijsplafond energie is niet meer van kracht. Ook komt er geen Energietoeslag voor inwoners met een laag inkomen. Inkomens met een lager beschikbaar inkomen merken een toename van het relatieve aandeel energielasten. Wel zijn er inmiddels vaste contracten met tarieven onder het prijsplafond beschikbaar. Ook is het landelijke Tijdelijke Noodfonds Energie verlengd om huishoudens met een lager inkomen en een hoge energierekening te helpen (zij konden tot 21 maart 2024 een beroep doen op het Noodfonds voor financiële steun voor de periode van maximaal 6 maanden). Het is onzeker in welke richting en mate de prijzen zich ontwikkelen. Vanuit programma 5 worden alle beschikbare middelen (eigen stimuleringsleningen en middelen vanuit de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe, Volkshuisvestingsfonds, Publiek Ontzorgen en het Rijk) zo efficiënt mogelijk ingezet om inwoners te ondersteunen (dit wordt verder uitgewerkt in programma 5).

Uit de 'energie-armoedekaart' van CBS-TNO, blijkt dat het percentage huishoudens dat in onze gemeente te maken heeft met energiearmoede ten opzichte van andere gemeenten, hoog is. We houden ook wat dit betreft rekening met een toename van het aantal huishoudens dat in de financiële problemen komt en een beroep doet op onze inkomensvoorzieningen en/of te maken krijgt met (problematische) schulden. We zetten in op preventie en vroegsignalering, door de samenwerking met het maatschappelijk middenveld te verbeteren (zie paragraaf 'Ketensamenwerking') en te intensiveren.

Integrale aanpak 16-27 jaar

We zien dat steeds meer jongeren en jongvolwassenen in een kwetsbare positie terecht komen. We inventariseren of en hoe er een integrale aanpak voor jongvolwassenen van 16 tot 27 jaar kan worden gerealiseerd. Dit wordt verder uitgewerkt in programma 9.

Minimaregelingen (SAM-beleid)

Hoewel het aantal bijstandsgerechtigden in Emmen daalt, verwachten we dat steeds meer inwoners moeite krijgen om in de basisbehoeften te voorzien. Om meer inwoners met een hoger inkomen dan de bijstandsnorm in aanmerking te laten komen voor onze minimaregelingen heeft de raad de inkomensgrens die van toepassing is verhoogd en extra middelen vrijgemaakt ten behoeve van vroegsignalering (zie de paragraaf 'Preventie en vroegsignalering') van schuldproblematiek. We willen de komende jaren meer inzetten op het bevorderen van bestaanszekerheid, zoals vermeld in het beleidsplan *Erbij horen en meedoen in Emmen!* En wij willen onze structurele middelen beter benutten, met name op de drie onderdelen: (1) Doe Mee Webshop; (2) subsidieverstrekingen, en; (3) bijzondere bijstand.

1) Doe Mee Webshop (minimaregelingen)

De inkomensgrens om in aanmerking te komen voor deze minimaregelingen is per 1 januari 2024 door uw raad bij verordening opgehoogd naar 120% van het wettelijk sociaal minimum. Door meer aandacht te geven aan communicatie over deze verruiming verwachten we dat er structureel een stijging zal zijn van het gebruik van de regeling.

2) Subsidieverstrekingen ten behoeve van armoedebestrijding en financiële zelfredzaamheid

Medio 2024 willen we nadere regels publiceren, waarin de doelen en inspanningen over de opgave *Rondkomen van 'Erbij horen en meedoen in Emmen!'* worden opgenomen. We verwachten dat de regeling gaat zorgen voor meer bekendheid en een evenwichtiger speelveld van de subsidieverstrekingen en daarmee structureel een groter beroep op de beschikbare middelen.

3) Bijzondere bijstand

Al in 2022 is er een dalende trend ingezet voor de uitgaven van bijzondere bijstand, die nog steeds doorzet. In het algemeen zorgt een daling van het aantal rechthebbenden op algemene bijstand voor een lager beroep op bijzondere bijstand. We ontwikkelen initiatieven om de beleidsregels voor bijzondere bijstand te verruimen, met name op het toegankelijker maken van zorg (denk hierbij bijvoorbeeld aan de eigen bijdrage voor kraamhulp in relatie tot *Kansrijke start*), zodat de beschikbare middelen voor het minimabeleid structureel beter benut gaan worden.

BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten)

Op dit moment zijn de uitkeringsaantallen laag, met name voor de Participatiewet, maar de vele onzekerheden die spelen op macro-economisch niveau zorgen ervoor dat de financiën lastig te voorspellen zijn. Daarom begroten we op dit punt behoedzaam.

Voorzichtigheidshalve gaan we er voor de komende jaren vanuit dat we toch nog met een lichte stijging aan uitkeringskosten te maken kunnen hebben. Van rijkswege worden we gecompenseerd voor inflatie, maar de definitieve budgetten weten we pas met de septembercirculaire.

We verwachten een stijging in de loonkostensubsidie voor *Baan-Afspraak-Banen* en *Beschut Werken*, doordat de doelgroep verandert en meer inwoners gebaat zijn bij loonkostensubsidie (al sinds 1 januari 2015 kunnen er geen nieuwe mensen meer instromen in de *Wet sociale werkvoorziening (WSW)*, de gemeente begeleidt mensen met een arbeidsbeperking op grond van de *Participatiewet* zoveel mogelijk naar regulier werk en meer inzet van de loonkostensubsidie maakt dit onder andere beter mogelijk). Maar de meerkosten van de loonkostensubsidie zijn maar een fractie van de kosten waarmee het aantal uitkeringen zal gaan dalen. Dit heeft zodoende een positief effect op de totale kosten.

In de verwachte voordelen zit eveneens het budget voor de werkpremie verwerkt. We willen werken meer lonend maken en iedereen die meedoet naar vermogen mag hier ook iets van merken. De groep bijstandsgerechtigden die (nog) niet in staat is voldoende inkomsten te genereren om de uitkering te beëindigen wordt groter. Via de invoering van een werkpremie wordt werken lonend gemaakt. Uiteindelijk kan dit leiden tot een hogere arbeidsparticipatie en lagere uitkeringskosten.

Er wordt gewerkt aan een regionaal werkcentrum, waar een dienstverleningsloket voor werkzoekenden en werkgevers wordt gerealiseerd (koppeling van vraag en aanbod, de 'gidsfunctie'). Hiervoor worden middelen beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. De precieze taken zijn nog niet bekend gemaakt. Wij volgen de ontwikkelingen als centrumgemeente nauwlettend. Zie ook programma 9.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Inwoners zijn financieel zelfredzaam.	• Laaggeletterdheid en het ontbreken van (digitale) basisvaardigheden bij inwoners zijn nadrukkelijke voorspellers van het hebben of ontwikkelen van schuldproblematiek. In 2025 wordt vanuit de aanpak laaggeletterdheid in programma 4 verder ingezet op het vergroten van basisvaardigheden. • De werkwijze m.b.t. vroegsignalering biedt nog steeds mogelijkheden tot verbetering. We betrekken nadrukkelijk onze partners bij de doorontwikkeling van de ketensamenwerking. • We gaan financiële educatie voor jeugd en volwassenen meer aanbieden, en we nemen deel aan de pilot 'Schuldenfunctionaris Rechtbank Noord-Nederland.' • We werken aan het meer en laagdrempeliger inzetten van saneringskredieten. • Duurzame financiële begeleiding, ofwel Inkomensbeheer, wordt conform de uitgangspunten van het beleidskader 'erbij horen en meedoen in Emmen!' dichter naar de gemeente toe georganiseerd. Dit betekent dat inwoners die in aanmerking komen voor Inkomensbeheer en die (nog) te maken hebben met schuldproblematiek ondergebracht worden bij de gemeente. Alleen voor inwoners die in aanmerking komen voor Inkomensbeheer en die niet (meer) te maken hebben met schuldproblematiek worden raamafspraken gemaakt met deskundige externe partijen
Inwoners kunnen betaalbaar, duurzaam wonen en hebben toegang tot betaalbare zorg.	• Schuldhulpverlening en minimaregelingen zijn gemakkelijk vindbaar voor inwoners en laagdrempelig. Verbetering van de (regie op) de ketensamenwerking draagt daaraan bij. • De ketensamenwerking en laagdrempelige toegang tot schuldhulpverlening is gericht op preventie en vroegsignalering van (problematische) schulden en armoede. Inwoners met geldzorgen of het risico op problematische schulden worden ondersteund met informatie en advies, budget coaching, schuldregelingen of saneringskrediet. • We willen werken aan een integraal plan voor jongeren van 16 tot 27 jaar waarbinnen nadrukkelijk ook aandacht is voor de financiële positie. Onderdeel van de beoogde integrale aanpak is het creëren van een stabiele situatie waarin jongeren gaan werken aan persoonlijke doelen zoals het creëren van een stabiele woonsituatie, het oplossen van schulden of het werken aan herstel. Dit wordt verder uitgewerkt in programma 9.

Doel	Prestatie
Iedereen werkt en participeert eventueel met een steuntje in de rug.	We zetten stappen op het gebied van duurzame inzetbaarheid, het verlagen van het aantal uitkeringen en het ondersteunen van jongeren en mensen die nu nog een kleine baan hebben. Daarnaast gaan we inzetten op inwoners met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Via onze partners Menso en EMCO wordt ingezet op uitstroom naar werk, onderwijs, Beschut Werken, Baan-Afspraak-Banen en participatiebanen (Menssupport). Tevens wordt ingezet op preventie om te voorkomen dat mensen in een uitkerings situatie belanden. We maken werken lonend door de werkpremie.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-15.413	-14.928	-14.329	-14.322
Wijzigingen t/m februari 2024	-110	-110	-110	-110
Startbegroting Kadernota 2025	-15.523	-15.038	-14.439	-14.432
Autonome ontwikkelingen	1.655	1.822	1.992	2.625
Mutaties Kadernota 2025	1.655	1.822	1.992	2.625
Totaal	-13.868	-13.216	-12.446	-11.807

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen	1.655	1.822	1.992	2.625
Perspectief BUIG 2024 meerjarig	1.655	1.822	1.992	2.625

Bijstellen budgetten Bijstandsuitkeringen 2024.

5.7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer

Trends en ontwikkelingen

Beheer Openbare Ruimte

De openbare ruimte is een gedeelde, toegankelijke ruimte die geen eigendom is van individuen, maar eerder wordt beschouwd als gemeenschappelijk bezit van de samenleving. Het omvat gebieden zoals straten, pleinen, parken en andere open gebieden die voor iedereen toegankelijk zijn zonder specifieke toestemming. De openbare ruimte vormt het fysieke en sociale weefsel van een stad of gemeenschap, waar mensen samenkomen, communiceren, bewegen en activiteiten uitvoeren. Het is een cruciale component voor sociale interactie, culturele uitwisseling, democratische participatie en stedelijke ontwikkeling.

Een goed functionerende en aantrekkelijke openbare ruimte is een belangrijke voorwaarde voor fijn wonen, werken en leven. Een openbare ruimte die inspelt op ontwikkelingen de energietransitie, elektrisch vervoer, klimaatverandering, versterken van de biodiversiteit, bestrijding van invasieve exoten en gezond en vitaal oud worden. Het belang van goed beheer van de openbare ruimte is voor de gemeente Emmen groot.

Klimaatverandering en beheer openbare ruimte

Klimaatverandering heeft aanzienlijke effecten op de openbare ruimte. Toegenomen frequentie en intensiteit van extreme weersomstandigheden zoals hittegolven, hevige regenval, stormen en overstromingen kunnen de openbare ruimte beschadigen. Verhoogde temperaturen, vooral in stedelijke gebieden, kunnen leiden tot het hitte-eilandeffect, waarbij de openbare ruimte, zoals straten en pleinen, overdag extreem warm wordt en 's nachts niet genoeg afkoelt. Dit kan het comfort van mensen in de openbare ruimte verminderen en de gezondheid schaden.

Veranderingen in het klimaat kunnen de vegetatie in parken, pleinen en andere groene ruimtes beïnvloeden. Klimaatverandering kan de infrastructuur in de openbare ruimte beschadigen, zoals wegen, bruggen, rioleringsystemen en openbaar vervoer.

Om deze effecten te verminderen, moeten steden en gemeenschappen zich aanpassen door middel van klimaatbestendig ontwerp, het bevorderen van groene infrastructuur, het implementeren van waterbeheermaatregelen, het creëren van schaduwrijke en verkoelende ruimtes, en het ontwikkelen van veerkrachtige infrastructuur.

In onze gemeente zien we ook de effecten van klimaatverandering. Onder anderen veenoxidatie, wisselende (grond)waterstanden, bodemdaling zijn voorbeelden die maken dat het beheer en onderhoud van de openbare ruimte voor uitdagingen staat. Daarnaast zijn doelstellingen als het realiseren van biodiversiteit, verduurzaming en klimaatadaptatie te realiseren.

Vanwege de genoemde uitdagingen en doelstellingen krijgen we onder andere te maken met andersoortig beheer van de openbare ruimte. Er ontstaan knelpunten in bijvoorbeeld oeverbeheer, dichtgegroeide en ondiepe sloten, verstopte duikers en verzakte dammen, maar ook het wegenonderhoud is een constante factor van aandacht. In onze planvorming voor integraal beheer van de openbare ruimte steven we ernaar om de negatieve effecten hiervan te minimaliseren.

Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR)

Met het toekomstig Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) stellen wij kaders voor om sturing te geven aan de inrichting en beheer zodat Emmen uniek, aantrekkelijk en betaalbaar blijft. Op basis van het Beleidsplan worden vervolgens jaarlijkse beheersplannen gemaakt. Het doel is een toekomstbestendige openbare ruimte die groen, schoon en veilig is, met een voldoende op de toekomstgerichte speelruimtes en parkeervoorzieningen in de dorpen en de wijken. In de uitvoering van plannen en het werk met werk maken wordt aangesloten bij de beleidsdoelstellingen van de strategienota en het coalitieakkoord 2022-2026 'Vooruit en betrokken'.

De afgelopen jaren is de staat van de openbare ruimte op onderdelen achteruit gegaan. We constateren dat stedelijk groen en grijs in de directe woonomgeving door de jaren heen slechts is geworden. We zien een toename in de meldingen openbare ruimte die vragen om een meer integrale aanpak kleinschalige knelpunten groen/grijs. Met een integrale aanpak worden de knelpunten van achterstallig openbaar groen, verzakte voetpaden en knelpunten inzake parkeerplaatsen opgelost in gebieden waar de komende 15 jaar nog geen grootschalig project wordt gestart.

Wegen, fiets- en voetpaden

De klimaatverandering heeft grote invloed op de staat van onze wegen, fiets- en voetpaden. Met de beschikbaar gestelde middelen werken we eraan om onze wegen gemiddeld op niveau C te krijgen. Op basis van tweejaarlijkse inspecties wordt de onderhoudstoestand van de wegen op de voet gevolgd. In 2024 vinden er 2 inspecties plaats om te bezien of de maatregelen in voorgaande jaren het gewenste effect hebben gehad. Ook in 2024 is de aanbesteding gepland voor werkpakketten die in de jaren 2024-2025 worden uitgevoerd.

Reiniging wegen

Een onderdeel van het beheer van wegen, fiets- en voetpaden is het borstelen, branden en vegen van de verharding. De klimatologische omstandigheden maken dat de kwaliteit hiervan niet altijd voldoet niet aan de gestelde beeldkwaliteit. Het onkruid groeit op bepaalde momenten zo hard dat het moeilijk is om aan die beeldkwaliteit te voldoen. Samen met Area Reiniging gebruiken wij 2024 als overbruggingsjaar om in 2025 het reinigingsbestek op niveau te hebben en de openbare ruimte op dit punt weer op orde te krijgen.

Recreatief fietsnetwerk

Samen met de provincie Drenthe en andere partners werken we aan de kwaliteitsverbetering van het recreatief fietsnetwerk om de positie van Drenthe als dé fietsprovincie van Nederland te versterken. De aanpak van het fietspad Rundedal is in uitvoering. De werkzaamheden voor het fietspad Noordbargerbos zijn in voorbereiding.

Op dit moment wordt ook gewerkt aan het beschermen van natuurgebied Bargerveen en om dit gebied toegankelijk te maken voor recreatie. In dat kader is het plangebied 'Buffer-zuid' een oude NAM-weg toebedeeld aan de gemeente Emmen met de afspraak om er een fietsverbinding te realiseren tussen het Bargerveen en Nieuw-Schoonebeek. De herinrichting van het natuurgebied Oosteindscheveen, tevens behorend tot 'Buffer-zuid', en de ontwikkelingen rondom het Griendtsveen (Nordic Nature) geven de mogelijkheden om een fietsverbinding te realiseren tussen Erica en het Oostersebos te Schoonebeek, via het smalspoormuseum. Nu kan op deze verbinding alleen langs de drukke doorgaande weg worden gefietst.

Centrumvernieuwing dorpen en wijken

Op dit moment wordt er gewerkt aan een aantal vernieuwingen in het centrum van Emmer-Compasuum. Deze centrumontwikkeling zal de komende jaren worden afgerond met de herinrichting van openbaar gebied. Plannen voor de centrumvernieuwingen van Nieuw-Schoonebeek en Klazienaveen zijn in voorbereiding. Bij uitvoering van deze projecten is het beschikbare budget grotendeels ingezet. Om in de komende jaren noodzakelijke centrumvernieuwingen voor andere dorpen en wijken mogelijk te kunnen blijven maken wordt het fonds Dorpen en Wijken voortgezet met een investeringskrediet van €2,5 miljoen per jaar voor de jaren 2025 en 2026.

Mobiliteit

Er vindt een mobiliteitstransitie plaats waarbij de overgang naar duurzame en actieve mobiliteit vraagt om een nieuwe verdeling van de ruimte over voetgangers, fietsers, ov en auto's. Daarom is er behoefte om scherp te krijgen wat de mobiliteitstransitie voor onze regio betekent, wat er nu al gaande is maar ook wat de gewenste visie is op de transitie. Onze regio wordt gekenmerkt door een aantal verstedelijkte kernen met daartussen een relatief leeg achterland met een sterke autoafhankelijkheid waarin zaken als vervoersarmoede een andere betekenis hebben dan in de stad. Tegelijkertijd willen we de bereikbaarheid van Emmen en de regio verbeteren om daarmee de stedelijke en economische groei te faciliteren en het centrum van de stad maatschappelijk en sociaaleconomisch optimaal te laten functioneren.

Plan voor duurzame mobiliteit

Duidelijk is dat het huidige verkeers- en vervoersbeleid (GVVP) gedateerd is en geen antwoord geeft op de mobiliteitstransitie. Omdat Emmen een stedelijk knooppunt is op het Europese TEN-T netwerk, moet er volgens de EU uiterlijk 1 januari 2027 een vastgesteld Sustainable Urban Mobility Plan (SUMP) zijn. Een strategisch plan dat is ontworpen om te voldoen aan de mobiliteitsbehoeften van mensen en bedrijven in steden en hun omgeving. Het plan kent twee speerpunten:

- Strategische visie op duurzame mobiliteit
- Strategische visie op de bereikbaarheid van Emmen

Met een vastgesteld SUMP kan Emmen ook in aanmerking komen voor Europese subsidies.

Zowel het SUMP als de ontwikkeling van de Omgevingsvisie kennen een traject van inwonersparticipatie. Voor de kwaliteit van de participatie als van de planinhoud, werken beide projecten nauw samen en treden de beide projectteams tegenover de inwoners en bedrijven gezamenlijk op. Het SUMP wordt in 2025 ter vaststelling aan de raad aangeboden.

Bereikbaarheid Emmen

In Emmen Centrum staat een groot aantal omvangrijke ontwikkelingen op stapel: de transformatie van het gebied tussen 'Markt en Weiert', het stationsgebied (Nols-kwartier) en de ontwikkeling van de Greenwise campus. In een op te stellen Integraal uitvoeringsplan Bereikbaarheid Emmen Centrum worden de multimodale bereikbaarheidsprojecten in Emmen Centrum (hoofdstructuur) nader uitgewerkt in relatie tot de omvangrijke ontwikkelingen. Dit uitvoeringsplan vormt de onderbouwing voor het Volume Bereikbaarheid Emmen Centrum en de inzet hiervan. Dit volume is ingesteld om kansen te kunnen benutten (onder andere subsidiemogelijkheden), flexibel in te kunnen spelen op ontwikkelingen en om voortgang te kunnen maken in de realisatie van projecten. Voor de concretere projecten, die op korte termijn gerealiseerd moeten worden, zoals de reconstructie van de N391 en N862, herinrichting Dordsestraat en Weerdingerstraat, doorfietsroute F862, etc. zijn de middelen grotendeels beschikbaar gesteld.

Openbaar vervoer

Spoorontsluiting waaronder Nedersaksenlijn

In het Deltaplan Noordelijk Nederland (MIRT 2022) is de ambitie uitgesproken om Noordelijk Nederland beter per spoor te ontsluiten. Het achterliggende doel is verhoging van de brede welvaart. Op dit moment vindt het MIRT-onderzoek Nedersaksenlijn en een onderzoek naar 'Verbeteren Bestaand Spoor' (onder andere Emmen-Zwolle) plaats. In het MIRT-onderzoek Nedersaksenlijn wordt gekeken naar de kansen voor de Nedersaksenlijn. De uitkomsten van deze onderzoeken worden in het BO MIRT van november 2024 besproken waarbij toegewerkt wordt naar een positieve besluitvorming tot het opstarten van een MIRT-verkenning Nedersaksenlijn. Bij een positieve startbeslissing voor het opstarten van een MIRT-verkenning zal vanaf 2025 gewerkt worden aan een voorkeursbeslissing en een voorkeursalternatief voor de Nedersaksenlijn. Een dergelijk besluit zal extra capaciteit vragen van de organisatie. Ook in 'Verbeteren Bestaand Spoor' wordt toegewerkt naar positieve besluitvorming in het BO MIRT zodat vanaf 2025 deze plannen nader uitgewerkt kunnen worden.

Halteplan

De dienstregeling van het openbaar vervoer is gewijzigd waardoor bushaltes vervallen en nieuwe bushaltes worden aangewezen. Het is nodig om nieuwe bushaltes fysiek in te richten en toegankelijk te maken. Toegankelijkheid bestaat uit voorzieningen voor minder validen, slechtzienden en blinden.

Verkeersveiligheid

Op basis van risicoanalyses pakken we locaties aan met de hoogste risico's op verkeersonveilige situaties. Het gaat om de volgende vier kruispunten: Boslaan-Houtweg, Houtweg-Laan van de Marel-Laan van de Bork, Nieuw-Amsterdamsestraat-Brinkenweg en Statenweg-Veldlaan. Daarnaast treffen we kleine verkeerstechnische maatregelen op locaties met een hoog en zeer hoog risico.

Naast infrastructuur voeren we jaarlijks een 40-tal projecten uit binnen het programma Verkeerseducatie Regio Zuidoost-Drenthe. Eén van de onderdelen die vanuit de provincie Drenthe bijzondere aandacht heeft is het programma Doortrappen waarbij wordt gestimuleerd dat ouderen langer en veilig blijven fietsen.

Openbare verlichting speelt een grote rol bij de leefbaarheid en het (verkeers)veiligheidsgevoel onder de bewoners. Het huidige systeem van openbare verlichting bestaat thans uit zo'n 22.700 lichtpunten. Uitgangspunt is dat lichtmasten een technische levensduur van 50 jaar hebben en de armaturen een levensduur van 25 jaar. Jaarlijks inspecteren we de veiligheid, het verlichtingsniveau en de duurzaamheid van de lichtmasten. Aan de hand van deze inspecties zijn/worden lichtmasten vervangen die niet aan veiligheidsnormen voldoen. Het totaal areaal aan openbare verlichting is het laatste decennium duurzamer geworden, de afgelopen jaren is ruim 40% van de minder efficiënte verlichting vervangen door ledverlichting. Met de vervanging dragen wij bij aan -de bestuurlijke doelstellingen- om te komen tot een duurzamere gemeente.

Zie ook programma 3, Veiligheid, onderdeel 'Verkeersveiligheid'

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie 2025
Aantrekkelijk en goed onderhouden openbare ruimte (dat bijdraagt aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en leefbaarheid).	• Uitvoeringsplannen opstellen in lijn met het vastgestelde beleid openbare ruimte • Beheer- en onderhoud: ○ Opschonen van sloten en oevers ○ Diverse bestekken aanbesteed ○ Integrale aanpak kleinschalige knelpunten groen grijs gerealiseerd ○ Meerjarig onderhoudscontract Emco-groep nader uitwerken ○ Realisatie nieuwe centrale speelplaatsen in overleg met de kinderraad. ○ realisatie van kleinschalige integrale groen grijs projecten. • Parkeren Parkeerknelpunten opgenomen binnen integrale aanpak kleinschalige knelpunten groen grijs • Voortzetten Fonds Dorpen en Wijken voor 2025 en 2026 • Opstarten planvorming centrumvernieuwingen Nieuw-Schoonebeek en Klazienaveen.
Begraafplaatsen	• Revitalisering begraafplaats Wolfsbergen • Aanbesteding afgerond en start om de toegankelijkheid en de veiligheid van de begraafplaatsen te verbeteren
Goed beheerde en onderhouden wegen, paden en kunstwerken.	• Afronden uitvoeringsplannen wegen 2022-2025 en daarna jaarlijks een geactualiseerd plan per jaar t/m 2025 door middel van werkpakketten. • Opstarten project voor renovatie, en waar nodig vervanging van civiele Kunstwerken
Een goede, duurzame en veilige bereikbaarheid van Emmen met auto, openbaar vervoer en fiets.	Openbaar Vervoer: • Start MIRT verkenning van de Nedersaksenlijn (als vervolg op het haalbaarheidsonderzoek). • In regionaal verband nader invulling geven aan het Verbeterplan bestaand spoor Noord-Nederland (onder andere Emmen-Zwolle). • Nieuwe bushaltes zijn toegankelijk voor minder validen, slechtzienden en blinden. • Verbeteren fietsbereikbaarheid Emmerhout (aanleg ontbrekende schakels) • Uitvoering doorfietsroute F862 'Station Emmen Centrum – Centrum Klazienaveen'.

Doel	Prestatie 2025
Een goede, duurzame en veilige bereikbaarheid van Emmen met auto, openbaar vervoer en fiets.	• Uitvoering vervanging riolering en herinrichting Dordsestraat Noordbargerstraat.
	• Uitvoering vervanging riolering en herinrichting Weerdingerstraat – Seinstraat – Hoofdstraat.
	• Opstellen Integraal Uitvoeringsplan Bereikbaarheid Emmen Centrum.
	• Uitvoering eerste deelprojecten reconstructie weg Emmen – Klazienaveen (N862).
	• Uitvoering vervanging folie-constructie Rondweg thv Rietlanden/Bargeres.
	• Uitvoering project Ongelijkvloerse kruising N391 – Pottendijk.
	• Uitvoering reconstructie Rondweg ter hoogte van Bargermeer.
	• Opstellen SUMP.
	• Bewegwijzering op de hoofdroutes (auto en fiets) is op orde.
	• De implementatie van intelligente VRI's is gereed.
	• Verkeersveiligheid op gevaarlijke wegen is verbeterd door een risico gestuurde aanpak waaronder 3e tranche SPV.
	• Realiseren recreatieve fietspaden Buffer-zuid (Oosteindsche Veer en Nieuw-Schoonebeek)
• Vervangen openbare verlichting	

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-37.458	-36.351	-37.037	-36.998
Wijzigingen t/m februari 2024	-139	-139	-139	-550
Startbegroting Kadernota 2025	-37.597	-36.490	-37.176	-37.548
Nieuw beleid	-566	-611	-705	-785
Autonome ontwikkelingen	-1.056	-1.209	-1.362	-1.516
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-42	-42	-42	-42
Mutaties Kadernota 2025	-1.664	-1.862	-2.108	-2.343
Totaal	-39.262	-38.352	-39.284	-39.891

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	-566	-611	-705	-785
<u>Gladheidsbestrijding</u>	-53	-55	-58	-60
Door een wijziging in het gladheidsbestrijdingsplan worden de primaire strooiroutes uitgebreid om de veiligheid van verkeer, fiets- en voetgangers te borgen door een groter gebied preventief te strooien. Deze uitbreiding wordt uitgevoerd door Area Reiniging.				
<u>Investeringskrediet Dorpen en Wijken</u>	-14	-41	-118	-180
Op dit moment wordt er gewerkt aan een aantal vernieuwingen in het centrum van Emmer-Compasuum, de centrumontwikkeling zal worden afgerond met de herinrichting van openbaar gebied. Plannen voor de centrumvernieuwingen van Nieuw-Schoonebeek en Klazienaveen zijn in voorbereiding. Bij uitvoering van deze projecten is het in 2023 beschikbaar gestelde budget grotendeels ingezet. Om in de komende jaren noodzakelijke centrumvernieuwingen ook voor andere dorpen en wijken mogelijk te kunnen blijven maken wordt het fonds Dorpen en Wijken voortgezet met een investeringskrediet van €2,5 miljoen per jaar voor de jaren 2025 en 2026. De totale kapitaallasten zijn, na ingebruikname, € 180.000 per jaar.				
<u>Samenwerking Gemeente en Emco-groep in het beheer van openbare ruimte</u>	-500	-515	-530	-545
Om de leefbaarheid in de dorpen en wijken te vergroten is het noodzakelijk om de eerder wegbezuinigde taken terug te brengen in de onderhoudswerkzaamheden. Deze werkzaamheden worden ondergebracht bij het leerwerkbedrijf Emco groen. Hiermee versterken we de doorontwikkeling van het leerwerkbedrijf en wordt de samenwerking uitgebreid.				
<u>Autonome ontwikkelingen</u>	-1.056	-1.209	-1.362	-1.516
<u>Bedieningskosten bruggen en sluizen</u>	-126	-151	-178	-207
Door een combinatie van personeelstekort en inflatie, zullen extra middelen beschikbaar gesteld moeten worden voor het bedienen van de bruggen en sluizen binnen de gemeente. Dit komt neer op een verhoging van de lasten vanaf 2025.				
<u>Extra capaciteit werkvoorbereiding en toezicht op integrale beheer uitvoering.</u>	-150	-150	-150	-150
Om de knelpunten in het openbare gebied op te pakken is er een integrale aanpak knelpunten groen-grijs noodzakelijk. Een andere werkwijze die bijdraagt aan een sterkere beheerorganisatie. Hiermee ontstaat er een efficiëntieslag omdat de knelpunten binnen de beheerorganisatie integraal en planmatig worden opgepakt. Daarnaast wordt de leefbaarheid in de dorpen en wijken te vergroot omdat het openbaar groen, de parkeerplaatsen en of de voetpaden in de woonomgeving in een keer worden gereconstrueerd. Om dit goed op te pakken is het wenselijk dat de formatie met integrale werkvoorbereider en een toezichthouder wordt uitgebreid. Dan is er blijvend aandacht voor integrale aanpak van knelpunten in de openbare ruimte die bijdragen aan de leefbaarheid en klimaatadaptatie en vergroening van de gemeente Emmen				
<u>Hogere beheerskosten parkeervoorzieningen</u>	-300	-300	-300	-300
De beheerskosten voor het parkeren in de gemeente Emmen (zowel open als gesloten parkeren / achter de slagboom of in een garage parkeren) stijgen per jaar. De apparatuur voor het parkeren dient vervangen te worden maar de vaste lasten voor de beheerskosten nemen ook toe.				
<u>Hogere opbrengst parkeren</u>	600	600	600	600
Hogere opbrengst parkeren				
<u>Investerings in openbare verlichting 2025-2028</u>	-75	-151	-226	-301
In de periode 2025-2028 is een aanzienlijk aantal oude lichtmasten en armaturen aan vervanging toe.				
<u>Recreatief fietspad Nieuw-Schoonebeek - Bargerveen</u>	-5	-8	-8	-8
Er komt een nieuwe fietsverbinding tussen Nieuw-Schoonebeek en de (verlegde) Stheemansstraat, deels op een oude NAM-weg, om het natuurgebied Bargerveen toegankelijker te maken voor recreatie overeenkomstig de afspraak die gemaakt is in het project Herinrichting Bargerveen - Schoonebeek.				

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028

Reinigingsbestek Area	-1.000	-1.050	-1.100	-1.150

Hogere kosten reinigingsbestek vanuit Area om te voldoen aan de CROW beeldmethodiek. De kwaliteit van het borstelen, branden, vegen en handmatige werk op verharding voldoet niet aan de gestelde beeldkwaliteit conform de CROW beeldmethodiek die wij hebben vastgelegd. Dekking zal plaats moeten vinden uit de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028

Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-42	-42	-42	-42

7 Onderhoud actualisatie bewegwijzering	-30	-30	-30	-30

7 Halteplan 2025	-12	-12	-12	-12

5.8 Sport en Cultuur

Trends en ontwikkelingen

Klimaatverandering

Het weer lijkt structureel te veranderen. Afgelopen jaren is het in de zomer droger en de rest van het jaar is er sprake van meer wateroverlast. Dit heeft zijn weerslag op de natuurgrasvelden op bepaalde grondsoorten of met ligging. Daarom ontstaat steeds meer de vraag naar kunstgrasvelden bij met name voetbalclubs. Het is nog onduidelijk wat de consequenties van klimaatverandering zijn op de flora en de fauna (bijvoorbeeld engerlingen) en wat de consequenties zijn voor het biologisch bestrijden van onkruid. Dit vraagt om een andere aanpak bij het onderhoud van sportvelden. Dit is kostenverhogend.

Verenigingsadvisering

De vraag van professioneel handelen van verenigingsbesturen neemt toe. Sportverenigingen hebben een belangrijke maatschappelijke rol. Daarom ondersteunen we ze en die ondersteuning wordt steeds vaker gevraagd. We helpen de verenigingen met onze professionaliteit en proberen de oplopende kosten te verlagen door een collectieve aanpak (bijvoorbeeld inkoop), waarbij we onze kennis en ons netwerk inzetten.

Zwembaden

Wet en regelgeving worden regelmatig aangepast. Vooral op het gebied van water/ lucht behandeling, veiligheid en toezicht is strengere wet en regelgeving gekomen. Hierdoor zijn wij tot de conclusie gekomen dat wij om deze wet- en regelgeving te waarborgen, hier rekening mee moeten houden in de bedrijfsvoering met name op de kwaliteit bewaking en de inzet van bekwaam en voldoende personeel.

Bestendigen cultuurbudgetten

In de strategienota gaan we uit van groei van de gemeente Emmen. Het cultuuraanbod van Emmen is gericht op de huidige inwoners, indien we een aantrekkelijk woongebied willen zijn voor nieuwe inwoners en bezoekers van buiten Emmen, is ook verbreding van het aanbod en netwerkversterking noodzakelijk. Per 2025 vervallen een aantal externe financieringsbronnen die we nu inzetten om onze culturele voorzieningen en initiatieven te kunnen subsidiëren. Om onze culturele voorzieningen op peil te houden en ook te kunnen anticiperen op deze groeiontwikkeling zou het budget voor cultuur minimaal gelijk moeten blijven aan wat het nu is. Aanvullend is in dit voorstel een bedrag opgenomen om loon- en prijscompensaties op te kunnen vangen. Nadere uitwerking van de financiële paragraaf volgt bij besluitvorming over de cultuurnota in december 2024.

Blijvende inzet op het verhaal van het Veen en Van Gogh

Als gemeente willen we onze inwoners en bezoekers een bijzondere, waardevolle ervaring bieden. We willen zorgen voor een kwalitatief hoogwaardig aanbod, met aandacht voor onze verhalen. Musea zijn van groot belang voor het culturele, historische en recreatieve profiel van Emmen. De musea spelen een belangrijke rol in het aanbod binnen de gemeente Emmen op het gebied van dagrecreatie. De museale voorzieningen die wij wensen te ondersteunen, vertellen veelal een belangrijk verhaal van de Emmense geschiedenis. Denk hierbij onder andere aan het verhaal van het Veen en Van Gogh. Het wordt wenselijk geacht om de ingezette ontwikkelingen inzake de belangrijke pijlers van ons museaal aanbod gedurende de nieuwe cultuurnotaperiode te bestendigen.

Cultuureducatie

Het landelijke cultuuronderwijsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) is op dit moment bezig aan haar derde periode (2021-2024). Dit krijgt een vervolg gedurende de periode 2025-2028. Hiermee wordt het duurzaam versterken van cultuuronderwijs beoogd.

Huisvesting Facet

Op 30 juni 2022 heeft de raad de Motie 11 'Huisvesting Facet' aangenomen. Facet heeft gevraagd of het college net als zij mogelijkheden ziet voor herhuisvesting in het centrumhart. Op 12 juni 2023 heeft het college besloten om de huisvesting van Facet in het Paviljoen aan het Mondriaanplein te betrekken bij de gebiedsontwikkeling "Tussen Markt en Weiert". Met het in december 2023 verkrijgen van de middelen in het kader van de Impulsaanpak winkelgebieden is reeds een belangrijke stap gezet in dit proces. In april 2024 is door ons een (vervolg)besluit genomen inzake het huisvestingstraject van Facet. Dit is in mei 2024 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

Dit besluit heeft betrekking op het instemmen aangaande de voorgenomen verhuizing van Facet naar het Paviljoen aan het Mondriaanplein, de aankoop van het paviljoen aan het Mondriaanplein en de plint van het voormalige belastingkantoor aan de Kleepassage en het beschikbaar stellen van een krediet in dit kader. De voorgenomen verhuizing draagt bij aan de ontwikkeling van Facet naar een hedendaagse en toekomstbestendige maatschappelijk-educatieve bibliotheek. Naar verwachting zal deze ontwikkeling, ondanks het verkrijgen van rijksmiddelen gekoppeld aan de zorgplicht, niet kostendekkend gerealiseerd kunnen worden in relatie tot de exploitatie. De gevolgen van deze ontwikkeling voor de meerjarenbegroting (ten behoeve) van Facet wordt in nadere besluitvorming betrokken.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Iedereen de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan natuurlijk en sportief bewegen om een bijdrage te leveren aan een gezonde samenleving.	• We werken samen met Drenthe College. Onderwijsopdrachten van leerlingen worden uitgevoerd in twee gebieden (gebiedsleren). • In 2025 starten we met tien sportverenigingen een ontwikkelproces, waarbij we besturen helpen met maatwerk. • We dragen bij aan de integrale aanpak Brede SPUK/ GALA op het thema 'van ziekte en zorg naar gedrag en gezondheid' (preventie). Onze ambitie 2 van de Kadernota sportief bewegen.
Onze sportaccommodaties zijn goed exploitabel, duurzaam, functioneel en eigentijds voor nu en in de toekomst en hebben tevreden gebruikers.	• Het zwembad Neptunus wordt gerenoveerd en verduurzaamd. • We dragen bij aan het klimaatbestendig maken van sportparken. • Wij brengen sportspecifieke kennis in bij de uitvoering van IHP Binnensport en de campussen, waarbij het opdrachtgeverschap bij andere teams ligt.
In Emmen hebben we een divers cultuuraanbod dat dichtbij en bereikbaar is voor alle inwoners en een sterke en gezonde culturele infrastructuur.	• Opening CBK Rensenpark • Versterking van de museale voorzieningen. • Uitvoering geven aan de subsidieregelingen voor cultuur. • Behouden en ontwikkelen van samenwerkingsverbanden op lokaal, provinciaal en noordelijk niveau (Emmense culturele partners, VDG en We the North).
Kunst, cultuur en erfgoed leveren een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken, de leefbaarheid en de economie van Emmen	• Stimuleren dat cultureel erfgoed rond Van Gogh en het Veer zichtbaar en beleefbaar wordt. • In 2024 wordt de nieuwe cultuurnota 2025-2028 opgesteld. Besluitvorming wordt verwacht in december 2024. Hier wordt vervolgens in 2025 uitvoering aan gegeven.

Doel	Prestatie
Inwoners van Emmen weten Facet te vinden in hun culturele en maatschappelijke ontwikkeling.	Facet ontwikkelt zich verder als maatschappelijk-educatieve bibliotheek. Facet geeft in 2025 uitvoering aan de twee toegekende SPUK aanvragen om daarmee de bibliotheekvoorzieningen in de gemeente Emmen te versterken. Er wordt uitvoering gegeven aan het huisvestingstraject van Facet.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-20.357	-20.205	-20.677	-20.769
Wijzigingen t/m februari 2024	-50	-50	-50	-50
Startbegroting Kadernota 2025	-20.407	-20.255	-20.727	-20.819
Nieuw beleid	-429	-445	-463	-481
Autonome ontwikkelingen	-402	-402	-402	-402
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-86	-87	-88	-70
Mutaties Kadernota 2025	-917	-935	-953	-953
Totaal	-21.324	-21.190	-21.680	-21.772

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Nieuw beleid	-429	-445	-463	-481
Bestendigen Cultuurbudgetten	-397	-413	-429	-446

In de strategienota gaan we uit van groei van de gemeente Emmen. Het cultuuraanbod van Emmen is gericht op de huidige inwoners, indien we een aantrekkelijk woongebied willen zijn voor nieuwe inwoners en bezoekers van buiten Emmen, is ook verbreding van het aanbod en netwerkversterking noodzakelijk. Per 2025 vervallen een aantal externe financieringsbronnen die we nu inzetten om onze culturele voorzieningen en initiatieven te kunnen subsidiëren. Om onze culturele voorzieningen op peil te houden en ook te kunnen anticiperen op deze groeioontwikkeling zou het budget voor cultuur minimaal gelijk moeten blijven aan wat het nu is. In dit voorstel is een voorlopig bedrag opgenomen. Nadere uitwerking van de financiële paragraaf volgt bij besluitvorming over de cultuurnota in december 2024.

<u>Continuering Drenthe Beweegt/Gezond en Sportgala</u>	-32	-33	-34	-34

Continuering Drenthe beweegt, Drenthe samen gezond in beweging en Sportgala.

<u>Autonome ontwikkelingen</u>	-402	-402	-402	-402
<u>Exploitatie overdekte Zwembaden</u>	-185	-185	-185	-185

Met de komst van de omgevingswet en daarbij de nieuwe zwemwaterwet, zijn er met name op water/ lucht behandeling, veiligheid en toezicht strengere wet- en regelgeving gekomen. Dit zorgt voor extra inzet personeel.

<u>Extra krediet ledverlichting sportparken</u>	0	0	0	0

Het kadernotavoorstel ledverlichting sportparken (72265) is tijdens het proces Begroting naar Kadernota 2023 opgevoerd voor een bedrag van € 385.000. Gebleken is dat het opgevoerde bedrag van € 385.000 niet toereikend was om het project volledig te bekostigen. Hiervoor is een extra krediet nodig van € 89.000. Dekking kan budgetneutraal gevonden worden vanuit het sportvolume.

(bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028

Huur en lediging Afvalcontainers -70 -70 -70 -70
 De begrote kosten voor de huur en het legen van de afvalcontainers bij zwembaden, sporthallen, gymzalen en vier sportparken (werkplaatsen buitensport oude Roswinkelerweg, Nieuw-Weerdinge, Emmer-Compascuum en Klazienaveen) is niet toereikend gebleken de afgelopen jaren. Hiervoor is extra budget nodig.

Kunstgrasveld Weiteveen -72 -72 -72 -72
 Woningbouw naast sportpark Weiteveen is alleen mogelijk wanneer één voetbalveld afgestoten kan worden. Afstoten kan alleen als er één wedstrijdveld omgezet wordt naar een kunstgrasveld, zodat er ook op getraind kan worden.

Lease contracten voertuigen sport -75 -75 -75 -75
 Onze voertuigenvoorraad wordt geleased. De leaseprijzen zijn fors omhoog gegaan. Deze kosten zijn structureel.

Rijksmiddelen Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) 0 0 0 0

De Rijksoverheid verstrekt jaarlijks aan gemeenten een specifieke uitkering ter bekostiging van de realisatie of de instandhouding van de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO). Hiervoor is vanuit het Rijk structureel € 17,13 miljoen beschikbaar. Gemeenten zijn verplicht de middelen te besteden aan de financiering van de lokale bibliotheek ten behoeve van de realisatie of de instandhouding van de Informatiepunten Digitale Overheid, de promotie van de Informatiepunten Digitale Overheid bij haar inwoners en het voeren van regie over het netwerk van organisaties rond de Informatiepunten Digitale Overheid die voor de inwoners van de gemeente relevant zijn. De gemeente Emmen ontvangt in dit kader jaarlijks een bedrag van € 111.290. Dit bedrag wordt (vooralsnog) vanuit het Rijk niet geïndexeerd of aangepast naar inwoneraantal.

(bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-86	-87	-88	-70
8 Huur Pioniersweg en Albstraat	-26	-26	-27	-8
8 Huur Esdal Oosterstraat	-14	-15	-15	-15
8 Vervangen toegangsweg sportpark Drenthina	-7	-7	-7	-7
8 Subsidies zonnepanelen	-40	-40	-40	-40

2025 2026 2027 2028

Voorstellen welke nog op geld gezet moeten worden

Meerjarenbegroting Facet gerelateerd aan huisvesting PM PM

De voorgenomen verhuizing van Facet naar het Mondriaanplein draagt bij aan de ontwikkeling van Facet naar een hedendaagse en toekomstbestendige maatschappelijk-educatieve bibliotheek. Naar verwachting zal deze ontwikkeling, ondanks het verkrijgen van rijksmiddelen gekoppeld aan de zorgplicht, niet kostendekkend gerealiseerd kunnen worden in relatie tot de exploitatie. De gevolgen van deze ontwikkeling voor de meerjarenbegroting (ten behoeve) van Facet wordt in nadere besluitvorming betrokken.

Onderhoudsbudget team Vastgoed PM PM PM PM
 Extra onderhoudsbudget op basis van herinspectie. Dit extra budget is nodig om onderhoudsplannen voor komende jaren te kunnen uitvoeren.

Provinciale middelen bibliotheek PM PM PM PM

De provincie Drenthe vindt de toegankelijkheid van bibliotheken op het platteland van groot belang. Boven op de provinciale wettelijke taken zijn zij voornemens om net als voorgaande jaren ook de komende vier jaar de twaalf gemeenten met een extra budget te ondersteunen, waardoor zoveel mogelijk bibliotheekvestigingen open kunnen blijven. Als tegenprestatie vraagt de provincie Drenthe in haar ontwerp-cultuurnota aan gemeenten om ook te blijven investeren in bibliotheken en hun subsidiebedrag per inwoner op te hogen richting het landelijk gemiddelde van € 20,21 per inwoner (exclusief huisvesting). Er dient nog definitieve besluitvorming plaats te vinden en het exacte bedrag per gemeente is nog onbekend, vandaar dat het in dit stadium op PM is gezet.

2025**2026****2027****2028****Vervangen verhuur- en kassasysteem zwembaden**

PM

PM

PM

PM

De voormalig leverancier van kassa en toegang systemen heeft op eigen initiatief het contract beëindigd. Het gaat om de aanschaf van nieuwe software en gedeeltelijk nieuwe hardware, voor alle drie de zwembaden van de gemeente Emmen. Hiervoor loopt een aanbesteding. Dit geldt ook voor het team Sport.

Zorgplicht Bibliotheek

PM

PM

PM

PM

In 2026 gaat door een wijziging van de Bibliotheekwet een zorgplicht gelden. Dat betekent dat gemeenten de wettelijke taak krijgen om ervoor te zorgen dat inwoners toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek. Hiervoor is vanaf 2025 jaarlijks ongeveer € 54 miljoen beschikbaar. Om gemeenten beter te laten groeien naar de zorgplicht is de inzet vanuit het Rijk om een overgangsregeling in te stellen in 2025 en 2026. Dit bestaat naar verwachting uit van een basisbedrag per gemeente dat wordt aangevuld met een bedrag per inwoner. Op dit moment wordt nog gewerkt aan de regeling met als gevolg dat de definitieve verdeelsleutel onder gemeenten nog dient te worden vastgesteld. In dit kader is dit vooralsnog op PM gezet.

5.9 Sociaal Domein

Trends en ontwikkelingen

Erbij horen en Meedoen in Emmen!

Het beleidskader Erbij horen en Meedoen in Emmen! is in juni 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. In het beleidskader zijn verschillende beleidsterreinen binnen het sociale domein (zorg en ondersteuning, jeugd, veiligheid, participatie) aan elkaar verbonden en vertaald in verschillende opgaven waar we aan werken: Rondkomen, Goedvoelen en Ontwikkelen. De onderwerpen in programma 9 behoren het meest tot de opgave Goedvoelen, maar hebben ook zeker verband met programma 4 (jeugd, ontwikkelen) en programma 6 (inkomensondersteuning en rondkomen). De opgaven dienen de samenhang en integraliteit en transformatie van onze inzet in het sociaal domein verder te bevorderen en tevens bruggen te slaan naar andere domeinen, waaronder het fysieke en economische domein. We nemen hierbij ook de inrichting van de sociale infrastructuur in ogenschouw. In 2025 en verder zullen we dit stapsgewijs verder uitwerken aan de hand van doe-agenda's. Hoewel de vaststelling van de doe agenda's bij het college ligt wordt de gemeenteraad betrokken bij de totstandkoming en monitoring. Om op deze wijze aangehaakt blijven bij de ontwikkelingen en nieuwe manier van werken in het Sociaal Domein.

Preventie en toegankelijke voorzieningen

Om de voorzieningen breder toegankelijk te maken voor onze inwoners, waarbij we focussen op jeugdigen en hun ouders, zetten we in op het versterken van het gewone leven. Dit willen we doen door meer en breder toegankelijke algemene voorzieningen te ontwikkelen en waar gewenst het voorliggend veld te vernieuwen. Doordat ondersteuning laagdrempelig en dichtbij is georganiseerd, kan de inzet van maatwerkvoorzieningen worden voorkomen of in een latere fase ingezet worden.

Integrale aanpak 16-27 jaar

We zien dat steeds meer jongeren en jongvolwassenen in een kwetsbare positie terecht komen. We willen brede ondersteuning organiseren voor 16-27 jarigen rond de zogenaamde BIG5 (support, wonen, school/werk, inkomen en welzijn). We willen dat jeugdigen geen belemmeringen ervaren in het krijgen van zorg en ondersteuning in de overgang naar volwassenheid. Hierbij biedt een aanvraag bij het "Just Transition Fund"(JTF) mogelijk kansen om extra middelen te genereren. Het JTF is een fonds voor een rechtvaardige transitie', een Europees fonds voor gebieden die het zwaarst worden getroffen door de overgang naar een groene economie. De JTF aanvraag is erop gericht om vanuit bovengenoemde BIG5 de kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt te vergroten. We willen dit vorm geven in samenhang met programma 4, 6 en 9 samen met team Economie en betrokken strategische partners

Gebiedsnetwerken

De manier waarop gemeente en organisaties in het sociaal domein met elkaar georganiseerd zijn (onze sociale infrastructuur), is het fundament onder de maatschappelijk doelen die we met elkaar willen bereiken. De inrichting van de sociale infrastructuur concretiseren we via het werken in gebiedsnetwerken. In het gebiedsnetwerk hebben organisaties die gebiedsgericht werken aansluiting met elkaar en met partijen die lokaal (voor heel gemeente Emmen, zoals leerwerkbedrijf Menso) en regionaal werken (zoals Veilig Thuis). Zij leren elkaar kennen, werken samen, benutten elkaars expertise en leren van en met elkaar (op structurele basis). De kern van de gebiedsnetwerken wordt op dit moment gevormd door Sedna, Stichting de Toegang, hoofdaanbieders Wmo, GGD jeugdgezondheidszorg en de teams Schulddienstverlening en Inkomensondersteuning en handhaving. Het is een groeimodel waarbij andere organisaties of partijen in de toekomst aan kunnen worden toegevoegd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het onderwijs.

Gebiedsnetwerken zijn bedoeld om inwoners zo vroeg en licht mogelijk ondersteunen, eigen kracht en samenkracht van inwoners te ondersteunen, waar nodig in samenhang aan vragen van inwoners te werken, maatwerk te leveren en het gewone leven te versterken. De totstandkoming van de gebiedsnetwerken wordt gefaseerd aangepakt. De eerste focus ligt op het samenwerken rondom individuele casuïstiek. De werkwijze wordt in 2024 ontwikkeld en stapsgewijs uitgevoerd in de gebieden. In een volgende fase wordt het samenwerken rondom de samenkracht en leefbaarheid in het gebied opgepakt. Het werken in gebiedsnetwerken heeft samenhang met andere trajecten/ontwikkelingen, zoals sterke lokale teams Hervormingsagenda Jeugd, wijkgerichte aanpak preventie SPUK/GALA en implementatie model Aanpak ter Voorkoming Escalatie.

Stichting de Toegang

De toegang tot maatwerkvoorzieningen in het sociaal domein is continue in ontwikkeling. Stichting de Toegang heeft zowel in de toegang tot maatwerkvoorzieningen en het op- en afschalen daarvan, een hele belangrijke rol. Naast de toegang tot maatwerkvoorzieningen maakt Stichting De Toegang onderdeel uit van de kerngroep voor de ontwikkeling van en het werken in gebiedsnetwerken en heeft daarin de samenwerking met andere organisaties, zoals Sedna en Menso. Stichting De Toegang stelt expertise beschikbaar, met name op het gebied van jeugdhulp is dit onmisbaar, maar roept ook expertise in, bijvoorbeeld van Team Schulddienstverlening van de gemeente. Zo wordt steeds meer gewerkt in het licht van autonome ontwikkelingen als het Toekomstscenario jeugd en gezin en daarmee de Hervormingsagenda jeugd. In het kader van de Hervormingsagenda, maar ook op basis van andere landelijke akkoorden, is er nu (maart 2024) landelijk het “Richtinggevend kader Toegang, lokale teams en integrale dienstverlening” vastgesteld. Op basis van 3 waarden, dichtbij, integraal werken en met mandaat, dienen landelijk in alle sociale teams en toegangen een aantal basiskennmerken en competenties overall terug te komen. Dit richtinggevend kader biedt helderheid over deze basiskennmerken.

Langer thuis wonen

Mensen dienen zo lang en zo veel mogelijk thuis te blijven wonen. Waar men voorheen in een instelling werd opgenomen bij psychische problematiek of naar een verzorgingstehuis kon vanwege ouderdom blijft men tegenwoordig zo lang mogelijk thuis. Dit brengt voor het sociaal domein uitdagingen met zich mee. Zijn huizen wel geschikt om met een (ouderdoms)beperking te blijven wonen? Of is de buurt wel tolerant tegen de buurman die zich iets anders gedraagt dan anderen. We zetten er op verschillende manieren op in om deze beweging goed op te vangen. Bijvoorbeeld door Optimaal Leven-teams waarin integrale ondersteuning plaats vindt voor inwoners met psychische problematiek. We zetten nadrukkelijk in op de acceptatie van inwoners met een (psychische) kwetsbaarheid. Daarnaast is de uitdaging ambulante psychiatrie, casusregie en (woon)begeleiding bij elkaar te brengen. (De borging van de ontwikkeling van instrumenten en samenwerking met instituten over gevallen wanneer het ‘mistaat’, zoals bijvoorbeeld de Spoedpoli, is ondergebracht in Programma 3).

De woonopgave krijgt ook aandacht in de Woonzorgvisie en het woonzorgakkoord, waarin we ambities over wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid hebben opgenomen. We zetten in op een integrale benadering van de woonopgave, en de juiste randvoorwaarden om deze te kunnen realiseren. Een goed voorbeeld in dit kader zijn de afspraken die we hebben gemaakt met woningcorporaties over het duurzaam hergebruik van aangepaste woningen.

Analyse en monitoring op basis van data

We hebben de afgelopen jaren het werken met data ontwikkeld. Dit geven we in het komende jaar verder vorm en daarbij onderzoeken hoe we de beschikbare data kunnen gebruiken voor inhoudelijke keuzes (inzet op verbetering) en monitoring van de ingezette bewegingen. Waarbij we de inhoudelijke bewegingen en effecten vanuit de opgaven met data kunnen onderbouwen.

Personeelstekort

Op verschillende onderdelen is vraag en aanbod van zorg en ondersteuning niet in evenwicht met het aanbod. Aan de ene kant zien we een toenemende vraag naar zorg en ondersteuning en aan de andere kant zien we een tekort aan beschikbaar personeel. In de Jeugdhulp, de GGZ en de Wmo (schoonmaakondersteuning) is hierdoor regelmatig al sprake van wachtlijsten. Gezien de negatieve effecten blijft het van belang dat we deze problematiek ook binnen de gemeente op de agenda houden en waar mogelijk vanuit gemeentelijk perspectief op lokaal, regionaal niveau actief meedenken en bijdragen aan oplossingen voor dit vraagstuk. Onder andere binnen de human capital-agenda en de Greenwise Campus werken we aan het opleiden van het juiste personeel en innovatie om de werkdruk te verlichten.

Doorbraakmethode

We hebben het afgelopen jaar geëxperimenteerd met de doorbraakmethode (Instituut voor Publieke Waarden). De ervaringen zijn positief. We kijken nu op welke manier we dit gedachtegoed kunnen omzetten in een vaste werkwijze. Bij de begroting 2024 zijn reeds structurele middelen gereserveerd als maatwerkbudget. Naast dit maatwerkbudget zijn middelen nodig om de komende 3 jaar deze manier van werken te implementeren. We komen hiervoor met een voorstel.

Gezondheid

Gezondheid is een rode draad in het beleidskader *Erbij horen en Meedoen in Emmen!* De opgave van de gemeente Emmen is om de gezondheid van inwoners te versterken en daarbij is de beweging van zorg naar gezondheid te maken. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde inwoners die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, waarin sprake is van een sterke sociale basis.

We werken daaraan vanuit het perspectief van positieve gezondheid. Met die bredere benadering dragen we bij aan het vermogen van inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Én om zo veel mogelijk eigen regie te voeren. Daarbij kijken we niet alleen naar het individu maar leggen we de focus op (groepen uit) de populatie inwoners van Emmen.

Er kan sprake zijn van achterliggende problematiek, bijvoorbeeld armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid, werkloosheid, een beperking, waardoor inwoners meer dan gemiddeld met uitdagingen geconfronteerd worden. Van deze inwoners wordt nog meer gevraagd van hun vermogen om met uitdagingen om te kunnen gaan en regie te kunnen voeren.

Gezondheid raakt aan meerdere gemeentelijke domeinen. Het gaat om een samenspel van gedrag en sociale en fysieke omgeving. Om een blijvende verbetering op een gezondheidsvraagstuk te bereiken is een brede aanpak nodig. Dat vraagt om samenhang en afstemming van beleidsmaatregelen binnen het sociaal domein en tussen het sociale, fysieke en economische domein.

GALA en IZA

In 2023 is de brede SPUK-sport, bewegen, cultuur, gezondheid en sociale basis beschikbaar gekomen. Deze SPUK-regeling maakt het voor gemeenten mogelijk stevig en meer in samenhang in te zetten op preventie. De SPUK-regeling bundelt geldstromen die zich richten op het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis. Daarmee worden afspraken gefinancierd die zijn gemaakt in het *Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)*, het *Preventieakkoord*, het *Sportakkoord*, het *Woonzorgakkoord (WoZO)* en het *Integrale Zorgakkoord (IZA)*, zie hieronder).

In de Emmense aanpak ligt de focus op kinderen, jongeren en hun ouders (kansrijk opgroeien) en kwetsbare senioren inwoners (vitaal ouder worden). In de aanpak is aandacht voor gedrag en de sociale - en fysieke omgeving. De aanpak is erop gericht om in de gebieden, met de gebiedsnetwerken, te komen tot passende preventie infrastructuur op basis van data, duiden dialoog en doen. Daarbij gaat het om het terugdringen van gezondheidsverschillen, gezonde leefomgeving, gezonde leefstijl, mentale gezondheid, vitaal ouder worden, versterken van de sociale basis, de thema's van het sportakkoord, Woonzorgakkoord en preventie in het zorgstelsel.

Dit raakt aan de inzet op andere onderdelen binnen programma 9 en inzet op andere programma's namelijk: *Onderwijs en jeugd (programma 4)*, *Inkomensondersteuning (programma 6)*, *Sport en cultuur (programma 8)*, *Bouwen, wonen en milieu (vooral programma 5)* en *Economie en werkgelegenheid (programma 2)*.

Integraal zorgakkoord (In Drenthe: Gezond Marke)

Ook in het *Integraal Zorgakkoord (IZA)* zijn afspraken gemaakt over preventie. Het *integrale Zorgakkoord* gaat over de juiste zorg op de juiste plek en de beweging van zorg naar gezondheid. In Drenthe is door alle partijen gezamenlijk als *Gezonde Marke* een regioplan opgesteld met een jaarlijkse werkagenda. Vanuit de gemeente Emmen dragen we bij aan het opstellen van deze werkagenda's en faciliteren we bij de uitvoering van deze werkagenda's in Emmen.

De middelen voor de inzet van gemeenten ten behoeve van het IZA worden middels een SPUK uitgekeerd aan de mandaatgemeente. De gemeente Emmen is hiervoor gemandateerd door de 11 andere gemeenten.

Jeugd

De ambities van “Perspectief op Jeugd” (zie ook programma 4) en de daarin opgenomen actielijnen hebben een plek gekregen in het nieuwe beleidsplan Erbij Horen en Meedoen in Emmen. Waarbij we de ingezette lijn om de effectiviteit en efficiëntie van de hulp en ondersteuning aan onze jeugdigen te verbeteren met name hebben ondergebracht binnen de opgave Ontwikkelen. Dit moet ons helpen om te komen tot een inhoudelijke kwalitatieve verbetering (passende hulp die aansluit bij de behoefte, vraag van de jeugdige) en het terugdringen van de uitgaven op de geïndiceerde jeugdhulp.

We doen dit op verschillende manieren. We werken aan een stevige sociale basis in de buurt, bijvoorbeeld met inzet van (school)maatschappelijk werk of jongerenwerk. Door, waar dat kan, inzet van (collectieve) voorliggende voorzieningen in plaats van geïndiceerde jeugdhulp, bijvoorbeeld de inzet van gezinscoaches in het kader van Integrated Care op school of de Huisarts Ondersteuner van de jeugdgezondheidszorg in huisartspraktijken en door geïndiceerde jeugdhulp meer naar de voorkant te halen. Bijvoorbeeld de Praktijkondersteuner Huisartsen gericht op Jeugd GGZ

We zien dat we met deze inzet inhoudelijk mooie resultaten behalen en ook zeker de jeugdigen en gezinnen bereiken waarvoor deze interventies bedoeld zijn. Toch lukt het nog niet om een wezenlijk verschil te maken voor wat betreft het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp en de stijgende kosten. Hoewel de kostenstijging vooral samenhangt met stijgende tarieven, complexiteit van zorg en schaarste van bepaald zorgaanbod.

Daarnaast doen we de meeste interventies op kleine schaal en lopen een aantal interventies nog te kort om echt het effect te merken. Hierdoor is het nog niet goed mogelijk om de resultaten te vertalen naar significante financiële effecten of afname van het aantal jeugdigen in zorg. De interventies hebben echter zeker een dempend effect op de uitgaven van geïndiceerde jeugdhulp.

Vanuit de ervaringen die we opdoen en de effecten en resultaten die we bereiken willen we komen tot een structureel aanbod op grotere schaal. Waarmee de interventies ook zichtbaar positief van invloed worden op de inhoud en financiën van de jeugdhulp. Zo willen we in 2024 –2025 de inzet van Integrated Care verder verbreden (zie ook programma 4.). Met name op "gewicht scholen" (scholen waar op basis van een 5-tal factoren, o.a. opleidingsniveau ouders, kinderen vanuit een minder kansrijke positie zitten) binnen het PO, waarmee we eveneens een verbinding willen maken met de Gelijke Kansen Alliantie. We willen Integrated Care ook als interventie kunnen inzetten op de voorscholen (dit doen we nu al op kleine schaal) en binnen het voortgezet onderwijs. De uiteindelijke ambitie blijft om de interventie Integrated Care op alle scholen in Emmen te borgen. Om dit te realiseren willen we voor de komende jaren gebruik maken van de nieuwe regiodeal Zuidoost-Drenthe.

Daarnaast willen we onderzoeken of en hoe we de inzet van de Praktijk Ondersteuner Huisarts GGZ Jeugd structureel willen voortzetten. Inzet van deze interventie bij de huisarts is eveneens een maatregel vanuit de Hervormingsagenda Jeugd om een kostenbesparing te realiseren.

Hervormingsagenda jeugd

In juni 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. De Hervormingsagenda is het resultaat van de voorwaarden die horen bij het beschikbaar stellen van extra middelen vanuit het Rijk aan gemeenten voor jeugdhulp. De Hervormingsagenda Jeugd heeft 2 doelen, die nadrukkelijk aan elkaar zijn gekoppeld:

- Betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is.
- Een beheersbaar en daarmee duurzaam financieel houdbaar stelsel.

Deze zijn vertaald in thema's en daaraan gekoppeld maatregelen die voor zowel een inhoudelijke verandering als een besparing moeten gaan zorgen.

Inmiddels is er in 2024 een start gemaakt met de implementatie van de Hervormingsagenda. Er is zowel regionaal als lokaal een uitvraag gedaan voor het opstellen van een startfoto en er heeft een robuustheidsscan plaatsgevonden van de jeugdhulpregio Drenthe. Deze documenten moeten het Rijk, maar ook de individuele gemeenten en de jeugdhulpregio, inzicht geven in de huidige stand van zaken en welke benodigde inzet op basis van de opgenomen maatregelen nog noodzakelijk zijn. Daarnaast dienen alle betrokken partijen van de Hervormingsagenda in 2024 een eerste inzicht te geven op welke wijze zij (inhoudelijk) investeren op de maatregelen waarvoor zij lokaal, regionaal of vanuit het Rijk verantwoordelijk zijn.

Vanaf 2025 zullen de landelijk beschikbare middelen voor investeringen op de maatregelen Hervormingsagenda daadwerkelijk in de gemeentelijke begroting opgenomen worden. Als gemeente zullen we dan lokaal moeten inzetten op de verschillende maatregelen uit de Hervormingsagenda (onder andere een stevige lokale toegang). Daarnaast zal er bijvoorbeeld ook op regionaal niveau inzet moeten worden gepleegd (besluitvorming) over de governance structuur van de jeugdhulpregio Drenthe.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

We zien dat de budgetten binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) onder druk staan vanwege vergrijzing van de Emmense bevolking, het abonnementstarief en de ingezette beweging om langer thuis te wonen. Dit leidt tot een toename van het aantal maatwerkvoorzieningen in de Wmo. Onder andere bij hulpmiddelen, schoonmaakondersteuning en trapliften zien we het gebruik stijgen. Bij hulpmiddelen is er sprake van structureel hogere kosten omdat extra toekenningen ook leiden tot hogere onderhoudskosten. Oorzaken hiervan zijn het nalieffect van corona en de vergrijzing. Daarnaast is er een stijging in de uitgifte van het aantal complexe (duurdere) hulpmiddelen doordat inwoners met complexere ziektebeelden en beperkingen langer thuis blijven wonen. Bij begeleiding en dagbesteding zien we een daling van het aantal beschikkingen.

De vergrijzing zal de komende jaren toenemen, net als de ontgroening. Verdeling van schaarste in middelen en capaciteit zal dus een steeds groter vraagstuk worden. Tegelijkertijd weten we ook dat de vergrijzing rond 2035-2040 zijn hoogtepunt kent en weer af zal nemen. De uitdaging is om ondersteuning beschikbaar te houden voor iedereen die dit (echt) nodig heeft. Dit vraagt om een goede balans tussen de maatschappelijke opgaven waar we voor staan en de daaraan gekoppelde financiën. We gaan meer datagedreven werken zodat er meer zicht en inzicht op de financiële en inhoudelijke risico's en effecten verkregen wordt op de lasten van het Sociaal Domein. Daarnaast maken we een beweging waarin we ondersteuningsvragen meer voorliggend op lossen zonder (duurdere) maatwerkvoorzieningen in te zetten. We blijven inzetten op het toewerken naar een toekomstbestendig, effectief en betaalbaar sociaal domein, waarbij realistisch begroten een belangrijk uitgangspunt is.

Vanaf 1 januari 2026 wordt de eigen bijdrage voor alle Wmo-voorzieningen weer inkomensafhankelijk. We zijn blij met deze wijziging die op verzoek van vrijwel alle gemeenten is doorgevoerd. We verwachten dat een deel van de gebruikers ervoor zal kiezen de ondersteuning zelf weer te organiseren waardoor de druk op capaciteit iets af zal nemen. Of de wijziging ook meer financiële ruimte geeft moet nog blijken. De VNG is hierover in gesprek met het ministerie van VWS. Over de afgelopen jaren zijn de inkomsten uit de eigen bijdrage lager gebleken dan begroot. Daarom hebben we deze afgeaamd. Hoe de eigen bijdrage zich vanaf 2026 gaat ontwikkelen in relatie tot de inkomensafhankelijke eigen bijdrage moeten we afwachten.

Beschermd Wonen

Van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis

De beweging van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis binnen de Wmo is gericht op de perspectiefvolle groep. Hiermee wordt ingezet op doorstroom vanuit Beschermd Wonen naar zelfstandig wonen (met ambulante begeleiding). Dit vraagt om een goede aansluiting bij het ondersteuningsaanbod in brede zin binnen het sociaal domein. Mensen met psychische en sociaal-maatschappelijke problemen kunnen hun zelfstandigheid vaker behouden als passende ondersteuning in de thuissituatie sneller beschikbaar is. De ambitie is om samen met alle belanghebbenden een duurzame beweging in gang te zetten om kwalitatief goede, beschikbare en betaalbare hulp te borgen dichtbij mensen; van beschermd wonen naar een beschermd thuis.

Uitstel woonplaatsbeginsel

Het woonplaatsbeginsel houdt in dat alle gemeenten een eigen verantwoordelijkheid krijgen voor Beschermd Wonen, daar waar nu de centrumgemeenten deze verantwoordelijkheid nemen. In de BOCE-regio (Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen) is Beschermd Wonen belegd bij de verantwoordelijkheid van de gemeente Emmen, en worden de indicaties gedaan door Stichting De Toegang. Het nieuwe voorstel houdt in dat voortaan één gemeente verantwoordelijk is. In de meeste gevallen zal dit de gemeente zijn waar de cliënt woont of gewoond heeft. Deze gemeente moet vervolgens de voorziening zelf verschaffen of inkopen bij een instelling in een andere gemeente. De Raad van State adviseert om Beschermd Wonen nog niet over te hevelen naar alle gemeenten en het woonplaatsbeginsel nu niet in te voeren. De VNG gaat vooralsnog uit van invoering per 2026 en moedigt de gemeenten ook aan om zich hier alvast op voor te bereiden.

Doordecentralisatie

In BOCE-verband is besloten gezamenlijk op te trekken in het doordecentralisatieproces. Dit betekent dat ook de inkoop van Beschermd Wonen 2025 gezamenlijk wordt opgepakt. Per 1 januari 2025 dienen er nieuwe contracten te zijn afgesloten.

In de drie colleges van de BOCE-gemeenten is een principebesluit genomen waarin is bestemd dat de uitvoering van Beschermd Wonen in 2024 bij de gemeente Emmen blijft belegd. De afspraken hierover zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Doordat de financiële doordecentralisatie is uitgesteld blijft Emmen in 2025 nog financieel verantwoordelijk. Doordat het woonplaatsbeginsel is uitgesteld, en dus niet per 1 januari 2025 ingaat, kan ook het verdeelmodel beschermd wonen niet worden ingevoerd. Dit is echter nog afhankelijk van de besluitvorming die hierover de komende maanden zal plaatsvinden.

In de DVO zijn nadere financiële afspraken gemaakt. De gemeente Emmen stelt elk jaar een regionale begroting op. De gemeenten dragen vanaf 2026 bij aan de kosten die Emmen namens de regio maakt voor BW vanuit hun objectieve BW-budgetten. De verdeelsleutel is gebaseerd op de verhouding tussen het historisch en objectief dat de regio als geheel ontvangt. Dit houdt in dat de drie gemeenten bijdragen aan de regionale kosten naar rato van hun inkomsten uit het objectieve verdeelmodel. Deze verhouding bepaalt welk deel van de begroting wordt gefinancierd uit het historisch budget voor de bestaande cliënten en welk deel wordt gefinancierd uit het objectief budget voor de nieuwe cliënten.

Verminderde instroom Wlz-Ggz

De landelijke instroom Wlz-Ggz, bleef aanzienlijk hoger dan voor de openstelling vanaf 2021 was voorzien. Om dit betaalbaar en duurzaam houdbaar te houden heeft het Rijk maatregelen getroffen. Dit moest resultaat opleveren per Q1 2024 anders zou er worden gekort op het gemeentelijk budget. Per Q1 2024 moest er 20% minder instroom zijn behaald, uiteindelijk is het doel een stabiele instroom van 100 cliënten per maand te behalen voor de Wlz.

Doordat deze doelstelling is behaald wordt er niet gekort op het gemeentelijke budget in 2024. Hoe zich dit in de toekomst ontwikkelt en of dit eventueel financiële consequenties voor gemeenten heeft is nog onduidelijk.

Inclusie

We willen toe naar een inclusieve samenleving waarvan iedereen onderdeel kan zijn en waaraan iedereen mee kan doen. Zo investeren we in mensen gelijke kansen geven. We geven uitvoering aan het beleid Emmen Regenbooggemeente. Daarin werken we aan de acceptatie, zichtbaarheid en veiligheid van inwoners die lhbt+ zijn. De inzet is ook gericht op het ondersteunen van inwonersactiviteiten die zich inzetten voor gendergelijkheid. We werken aan de fysieke en sociale toegankelijkheid van mensen met een beperking en/of chronische ziekte. Hiermee geven we invulling aan het VN-Verdrag Handicap.

Bijzondere doelgroepen

Maatschappelijke Opvang (MO)/Aanpak dakloosheid

De incidentele extra middelen die in 2021 door het Ministerie van VWS beschikbaar zijn gesteld voor de brede aanpak van dak- en thuisloosheid zijn in onze regio ingezet voor projecten die bijdragen aan sociale inclusie en het voorkomen van dakloosheid. Een groot deel van deze middelen is in de afgelopen jaren besteed en voor het resterende deel is een bestemmingsreserve ingesteld. Deze bestemmingsreserve is bestemd voor het project Skaeve Huuse (voorheen Huisvesting Paradijsvogel genoemd). In de meicirculaire 2022 en 2023 zijn incidenteel extra middelen aan de decentralisatie-uitkering MO toegevoegd. In de meicirculaire 2024 volgt naar verwachting een structurele ophoging van de decentralisatie-uitkering MO. Deze structurele ophoging is nodig om aan onze meest kwetsbare inwoners de hulp te kunnen blijven bieden die nodig is.

Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen

De pilot LVV loopt ook nog in 2024 door. De LVV is door de tweede kamer als controversieel onderwerp bestempeld. Het nieuwe kabinet zal over de toekomst van de LVV besluiten. Dit jaar wordt gebruikt om implementatie van de beoogde nieuwe werkwijze voor te bereiden. Als onderdeel van de nieuwe werkwijze wordt de LVV met ingang van 2024 gefinancierd op basis van een SPUK.

Gemeentelijke opvang Oekraïne

Er is een toenemende vraag naar opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne. Parallel aan de stijgende opvangplekken is er ook een toenemende complexiteit en stijging van de huisvestingstaakstelling binnen de gemeente Emmen zichtbaar. We verwachten we dat we onze inzet moeten vergroten op de vraagstukken die zich in de komende jaren op landelijk, regionaal en lokaal niveau voordoen ook met het oog op ontwikkelingen in de asielketen.

Werk en participatie

De arbeidsmarkt is flink in beweging. Het personeelstekort zorgt ervoor dat (potentiële) werknemers in een sterkere positie verkeren dan voorheen. Er is echter ook sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. Het aantal moeilijk te vervullen vacatures neemt toe. Ondanks de krappe arbeidsmarkt hebben mensen met een arbeidsbeperking nog altijd een relatief kleine kans op werk. Dit is één van de conclusies uit het rapport 'Arbeidsmarkt in kaart: werkgevers' van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) dat 27 juni 2023 werd gepubliceerd. Volgens Marjet van Houten, programmaleider Bestaanszekerheid en waardevol werken bij Movisie, is er daarom geen personeelstekort, maar een inclusietekort. 'Werkgevers zijn nog onvoldoende bereid om te werken met mensen die niet volledig voldoen aan de 'norm'.'

Mede hierdoor wordt onder andere om- en bijscholing, de aanpak jeugdwerkloosheid, de Human Capital-agenda en de ontwikkeling van het Regionaal Werkcentrum Drenthe belangrijk, als onderdeel van de landelijke herziening van de arbeidsmarktinfrastructuur.

Participatiebanen

We willen zoveel mogelijk mensen regulier aan het werk krijgen of op een andere manier van betekenis laten zijn als betaald werken (nog) niet kan. Daarom zetten we vanaf 2024 in op maximaal 30 participatiebanen, waarbij bekostiging plaatsvindt voor 2024, 2025 en 2026 vanuit het positieve bedrijfsresultaat over 2023 van de Emcogroep. Deze banen zijn bedoeld voor mensen uit de doelgroep Participatiewet die het niet lukt om via het reguliere Banenplan van Menso een baan te behouden nadat zij hiernaartoe zijn begeleid. Hiermee zorgen we voor een zelf verdiend inkomen voor mensen en voorkomen we dat ze steeds weer terugvallen in de bijstand (draaideur). We kijken naar de effecten van deze aanpak en gebruiken deze bij het verder ontwikkelen van beleid voor deze doelgroep.

Toekomst sociaal ontwikkelbedrijf

Het kabinet maakt voor de periode 2025-2034 extra geld vrij waarmee gemeenten sociaal ontwikkelbedrijven beter kunnen organiseren. Het gaat om een bedrag van bijna €600 miljoen. Met al eerder toegezegde middelen voor onder meer de financiering van beschut werk, gaat er de komende jaren in totaal ongeveer een miljard euro naar de sociaal ontwikkelbedrijven in Nederland. Ook daarna blijft er structureel extra geld beschikbaar.

Met de extra investeringen wil het kabinet sociaal ontwikkelbedrijven meer stabiliteit en continuïteit bieden voor de lange termijn, waardoor zij meer ruimte hebben om banen te realiseren voor werknemers met een arbeidsbeperking. Wanneer duidelijk is welke implicaties dit heeft voor de gemeente Emmen wordt hierover gerapporteerd.

Menso

In de dienstverleningsovereenkomst met Menso werden tot 2024 alleen loonkosten en bepaalde bedrijfsvoeringsmiddelen geïndexeerd. De indexering van beleidsbudgetten is achtergebleven. Hierover moet nog besluitvorming door het college plaatsvinden. Daarnaast blijven we via Menso inzetten op het extra begeleiden van statushouders naar werk.

Doelenboom

Doel	Prestatie
Inwoners ervaren veiligheid in eigen huis	We borgen dat Stichting De Toegang haar werkwijze rondom regievoering aanpast. Dit wordt meegenomen in de implementatie van het AVE-model (Aanpak Voorkoming Escalatie).
Inwoners kunnen meedoen	We faciliteren het werken in gebiedsnetwerken gericht op het samenwerken van uitvoeringspartners rondom de individuele, sociale vraag van inwoners.
Inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid	Middels werkwijze data, duiden, dialoog en doen versterken we de bestaande aanpakken op sport, bewegen, cultuur gezondheid en sociale basis. En verbinden dit met de volgende fase van de gebiedsnetwerken waarin focus ligt op leefbaarheid en samenkracht.
Inwoners kunnen zo veel en zo lang mogelijk thuis wonen	We actualiseren het convenant Wmo-woningaanpassingen met de woningcorporaties en onderzoeken de mogelijkheden om dit in BOCE-verband in te stellen.
Inwoners voelen zich prettig en veilig in de eigen leefomgeving . Inwoners kunnen betaalbaar, duurzaam wonen en hebben toegang tot betaalbare zorg	We geven uitvoeringen aan de woonzorgvisie en de afspraken die gemaakt zijn in het woonzorgakkoord.
Jeugdigen kunnen hun talenten ontplooiën	Met “Perspectief op Jeugd” werken we aan een transformatiebeweging waarbij wordt ingezet op het gewone leven (wat gaat goed), een integrale aanpak, matched care en ondersteuning met oog voor de context.; We geven dit vorm middels de pilots: • ‘Passend onderwijs – jeugdhulp’ • ‘POH Jeugd’ (uitbreiding) • ‘Gezinscoach’ Door te focussen op de transformatiebeweging en het versterken van het gewone leven, vermindert uiteindelijk ook de instroom in de geïndiceerde jeugdhulp of wordt deels voorkomen. In het kader van de Regio Deal sluiten we aan bij de pijler welzijn Kansen voor kinderen. Met de inzet op Integrated Care en Kansen voor kinderen Emmen willen we komen tot een integrale benadering van (voorliggende) ondersteuning op zowel school als binnen de context van het gezin. Er is voor gezinnen met kinderen in het gedwongen kader een goede overgang georganiseerd naar het vrijwillig kader. Lokaal maken we hierbij gebruik van de regionale ontwikkelingen van de Drentse Experttafel (Dext) en de inzet van zorgmakelaars.

Doel	Prestatie
Iedereen werkt en participeert eventueel met een steuntje in de rug	We werken aan integrale voorzieningen op het gebieden van Wmo en Participatiewet, onder andere door het doorontwikkelen van Menssupport en basisbanen. Hierdoor kunnen we nog beter aansluiten bij de behoefte van de inwoners om te kunnen participeren. Wij willen het schakelen tussen voorzieningen en trajecten voor deze inwoners gemakkelijker maken. We streven naar voldoende mogelijkheden om de kansen op ontwikkeling te grijpen zonder verlies van bestaande zekerheden. De aandacht ligt bij het simpel switchen, de basisbanen en beschut werken.
	Er wordt uitvoering gegeven aan de nieuwe Wet Inburgering, waarbij iedere volwassen statushouder een leertraject en arbeidsre-integratietraject krijgt aangeboden om de integratie zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen.
	Als gemeente stimuleren we samen met onze uitvoeringspartner Menso deeltijd werk.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	-166.979	-169.413	-171.341	-172.751
Wijzigingen t/m februari 2024	-1.159	693	731	-1.248
Startbegroting Kadernota 2025	-168.138	-168.720	-170.610	-173.999
Autonome ontwikkelingen	-2.788	80	183	-389
Gemeenschappelijke regelingen	-2.002	-2.061	-1.982	-2.210
Mutaties Kadernota 2025	-4.790	-1.981	-1.800	-2.600
Totaal	-172.929	-170.701	-172.410	-176.598

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen	-2.788	80	183	-389
Actualiseren budget Jeugdhulp 2024 meerjarig	-1.964	-2.033	-2.097	-2.163

Uitgaande van de jaarrekening met betrekking tot Jeugd zal het huidige geraamde bedrag in de begroting 2024 structureel niet voldoende zijn. Ten eerste is het nadeel ontstaan doordat de tarieven vanwege loonkosten meer stijgen dan de indexatie die we op basis van de bekostiging van het rijk reeds in de begroting hebben verwerkt. Ten tweede neemt de complexiteit van Jeugd toe, waardoor specialistische zorg toeneemt en als laatste zien we jaarlijkse casussen waar op incidentele niveau (via CGO) extra investering noodzakelijk is.

Aframen eigen bijdrage CAK (Wmo)	-225	0	0	0

De eigen bijdrage Wmo lijkt de afgelopen jaren structureel lager uit te vallen dan begroot.

Beschermd wonen	974	974	1.115	1.129

De kosten Beschermd Wonen zijn structureel lager dan begroot. Dit komt vooral omdat er sprake is van een lager volume en omdat er sprake is van lagere beschikkingen door het meer gedifferentieerde productaanbod.

CAO stijging Sedna	-164	-164	-164	-164

Door loon- en prijsstijgingen ontstaat er een tekort in 2024, dit tekort werkt ook door in 2025 en verder. In de begroting voor Sedna was rekening gehouden met een indexatie van 6%. Echter zijn de werkelijke onderhandelingen uitgekomen op 9,05%.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
<u>Formatie contractbeheer Medipoint</u>	-52	-52	-52	-52
Beschikbaarstelling budget voor KSD Formatie-uitbreiding.				
<u>Hervormingsagenda Jeugd 2025 en verder</u>	626	3.358	3.712	3.770
Voor de Hervormingsagenda jeugd wordt vanuit het rijk de komende jaren van gemeenten verwacht maatregelen te treffen. Hiervoor is in de Hervormingsagenda een Investeringstabel opgenomen waarin staat welke financiële investeringen van gemeenten worden verwacht op de genoemde maatregelen. Daarnaast bevat de Hervormingsagenda een Maatregelentabel. Hierin is opgenomen wat de verwachte financiële effecten zijn van (de investering op) de maatregelen.				
De verwachte financiële effecten van verschillende maatregelen moeten ook door de gemeente Emmen concreet worden gemaakt in verschillende besparingen.				
Op de beoogde besparingen hebben we een correctie/ afslag toegepast van 40%. Het deel 20% van de beoogde besparingen zijn reeds behaald. Daarnaast is het gelukt is om ruim binnen het inzetbare budget voor jeugd(hulp) te blijven zoals dat vanuit het gemeentefonds voor Emmen beschikbaar is. De overige 20% zijn niet realistisch en de overige 60% dient op basis van de te nemen maatregelen nog gerealiseerd te worden.				
<u>Hervormingsagenda Jeugd 2025 meerjarig</u>	310	798	844	844
Draaiknop: Bij de Hervormingsagenda reeds een afslag verwerkt van 40%, indien we deze afslag verlagen met 10% naar een afslag van 30% dan levert dit ingaande 2026 een structureel bedrag op van circa € 800.000. Hierbij blijft van kracht dat we voor het realiseren van de beoogde kostenbesparingen wetswijzigingen nodig zijn om deze besparingen te kunnen behalen.				
<u>Hulpmiddelen Medipoint</u>	-1.030	-1.210	-1.402	-1.605
In 2023 is het aantal hulpmiddelen sterk gestegen (15% hoger dan voorgaand jaar). Deze stijging werkt ook structureel door in de onderhoudskosten. Oorzaken zijn het na-ijleffect van corona en vergrijzing. Ook zien we een stijging in complexere hulpmiddelen omdat inwoners langer thuis wonen.				
<u>MO/VO</u>	-1.429	-2.015	-2.185	-2.558
Uit de DUVO-MO worden verscheidene diensten gefinancierd ten behoeve van onze meest kwetsbare inwoners in Emmen en Drenthe. Tot en met 2023 kwamen wij uit met de begroting. Vanaf 2024 lukt dat niet meer, vooral door oplopende (forse) indexaties. In de kadernota hebben we rekening gehouden met de hogere lasten.				
<u>MO/VO bijdrage andere gemeenten</u>	1.043	1.187	1.330	1.474
De indexatie van de Rijksmiddelen wordt niet aan de DUVO-MO toegevoegd maar zit inbegrepen in het accres van het gemeentefonds van de Drentse gemeenten. De tekorten moeten gedekt worden uit een aanvulling op de ambulantiseringmiddelen, reserve MO/VO, en de indexatie bij andere gemeenten. Er loopt nog een landelijk onderzoek naar rechtstreekse indexatie van de rijksmiddelen bij de centrumgemeente.				
<u>Opschuiven Woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen</u>	165	315	195	85
Vanuit de VNG is het bericht gekomen dat het Woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen met een jaar wordt uitgesteld.				
<u>Stijging landelijke tarieven Gecertificeerde Instellingen</u>	-1.042	-1.079	-1.114	-1.150
Door een afspraak op landelijk niveau zullen de tarieven voor de drie in Drenthe werkende GI's in 2024 fors stijgen met gemiddeld ongeveer 26,5%. Het landelijke tarief is per 1 januari 2024 van kracht. Daarnaast is er een loon- en prijsindex CPB voor de jaren 2025 en verder toegepast zoals opgenomen in de meicirculaire 2023. Van het rijk ontvangen we een dekking voor deze stijging van tarieven van € 240.000.				
<u>Gemeenschappelijke regelingen</u>	-2.002	-2.061	-1.982	-2.210
<u>Actualiseren DVO Menso 2025 meerjarig</u>	-437	-448	-456	-783
Actualisatie van CAO en CPI-indexering conform afspraak vanuit de bestaande dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Menso.				

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028

Deelnemersbijdrage EMCO -1.419 -1.522 -1.414 -1.124

Door toenemende loonkosten en onzekerheden in het rijksbudget sprake van een toenemend tekort binnen de begroting van de EMCO-groep. Salariskosten hebben een grote impact op de geactualiseerde begroting. Door nieuwe cao-afspraken van ambtelijk personeel, WSW-medewerkers en medewerkers die onder de CAO "Aan de slag" vallen de loonkosten hoger uit dan eerder voorzien.

Deelnemersbijdrage GGD -103 -68 -85 -271

In de Voorjaarsbijeenkomst met de raden in BOCE- verband in januari is aangekondigd dat we rekening moeten houden met een forse kostenstijging als gevolg van loon-prijscompensatie.

De GGD heeft daaropvolgend voor 2025 een nieuwe begroting ingediend. Dit heeft ertoe geleid dat de kosten hoger zijn dan de dekking in onze begroting.

Dit betekent voor 2025 een tekort van € 102.906. In het meerjarig perspectief loopt het tekort op naar € 271.083 in 2028.

Gemeentelijke bijdrage Publiek Vervoer Drenthe -44 -23 -27 -32

In de Voorjaarsbijeenkomst met de raden in BOCE- verband in januari is aangekondigd dat we rekening moeten houden met een kostenstijging als gevolg van loon-prijscompensatie.

Dit betekent voor 2025 een tekort van € 43.782. In meerjarig perspectief loopt het tekort terug naar €32.360 in 2028.

	2025	2026	2027	2028

Voorstellen welke nog op geld gezet moeten worden

Aframen eigen bijdrage CAK (Wmo) PM PM PM PM

De eigen bijdrage WMO lijkt de afgelopen jaren structureel lager uit te vallen dan begroot.

Menso - Indexatie beleidsbudget Re-integratie PM PM PM PM

In de DVO met Menso werden tot 2024 alleen loonkosten en bepaalde bedrijfsvoeringsmiddelen geïndexeerd. Door onder andere oplopende kosten is vanuit Menso de wens om ook bepaalde beleidsbudgetten te indexeren. Er zijn drie opties voor indexatie voorgesteld.

5.10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen

Trends en ontwikkelingen

Als gemeente hebben we te maken met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen die elkaar steeds sneller opvolgen. De opgaven waar we voor staan zijn groter en complexer. Het Rijk vraagt steeds meer van ons als lokale overheid. Inwoners en partners hebben daarbij hoge verwachtingen van gemeenten. Zowel in de rol die van ons wordt verwacht in het versimpelen van de complexiteit als die van dienstverlenende gemeente. De krappe arbeidsmarkt vormt ook voor de gemeente Emmen een belangrijke uitdaging. Het wordt steeds lastiger om de juiste mensen binnen te halen.

Door de grote en vele uitdagingen in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt neemt de werkdruk toe. De vitaliteit en prestaties van onze medewerkers komen onder druk te staan.

We blijven daarom inzetten op de doorontwikkeling naar een wendbare en flexibele organisatie. We bouwen voort op alles wat we in gang hebben gezet, zoals opgavegericht en gebiedsgericht werken, digitalisering en datagedreven werken. Waarbij de noodzaak om fundamenteel anders naar ons werk en onze werkwijze te kijken nog groter wordt om proactief in te kunnen blijven spelen op toekomstige ontwikkelingen. Processen, structuren en systemen moeten daarbij ondersteunen. Dit doen we integraal, met inwoners en steeds vaker met partners, bedrijven en andere overheden.

Versterking wervingskracht

Met het vernieuwde werkgeversmerk spelen we in op het zijn van een aantrekkelijke werkgever in de huidige arbeidsmarkt. We willen huidige en toekomstige generaties medewerkers blijven boeien en behouden om vergrijzing tegen te gaan en verjonging te stimuleren. We blijven jonge potentiële medewerkers, via een traineeprogramma en gerichte stage opdrachten, uitdagen bij ons te komen werken.

Waar dat mogelijk en verantwoord is zullen we de medewerkers binden door hen aan te nemen in plaats van in te huren. We verwachten dat de inhuur van personeel vooral gericht zal zijn op specifieke expertise.

Gekwalificeerde en vitale medewerkers

Door krapte op de arbeidsmarkt zien wij vaker dat sollicitanten steeds minder aan de gestelde kwalificatie-eisen voldoen. Wij investeren daarom meer in nieuwe medewerkers om alsnog aan de gestelde eisen te voldoen. Het is tevens van belang dat de huidige medewerkers blijven voldoen aan hetgeen van ons gevraagd wordt. Daarom is vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling van belang en blijven we investeren in onze medewerkers.

Informatiebeveiliging en Privacy

Tegenwoordig is de gemeente vooral een informatie verwerkende organisatie die volledig afhankelijk is van veilige ICT-voorzieningen. Daarom moeten we een hoge prioriteit geven aan digitale veiligheid.

Cybercriminelen proberen aan de lopende band in te breken bij gemeenten; zij zijn in 2023 van alle sectoren het hardst geraakt door cyberincidenten. Het is de verwachting dat er nóg meer gijzel-hacks en datalekken zullen komen. Volgens het Dreigingsbeeld informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten van de VNG neemt de kans op digitale ongelukken toe. De grootste risico's zijn:

- Verstoringen in de bedrijfsvoering (gemeenten zijn volledig afhankelijk van gedigitaliseerde werkprocessen);
- Vertrouwelijke informatie op het dark web (Wmo bestanden gehackt);
- Uitval van dienstverlening (als de computerschermen op zwart gaan, wordt er geen vergunning meer afgegeven).

De Network and Information Security-richtlijn (NIS2) is ontwikkeld door de Europese Unie, en wordt vertaald naar landelijke wetgeving. De richtlijn is gericht op de verbetering van de digitale weerbaarheid van belangrijke en essentiële diensten en organisaties. Organisaties die hier onder vallen, waaronder gemeenten, zijn verplicht zich te registreren en krijgen te maken met een wettelijke zorgplicht, meldplicht en toezicht t.a.v. informatiebeveiliging. Belangrijk element is dat gemeenten de komende jaren 'aantoonbaar in control' moeten worden. Vergelijkbaar met hetgeen we kennen vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) introduceert de NIS2-richtlijn een robuust kader voor toezicht en aansprakelijkheid. Nationale autoriteiten houden toezicht op de implementatie van de richtlijn en kunnen maatregelen, waaronder

sancties, opleggen aan organisaties die niet aan de vereisten voldoen. Daarom willen we als gemeente de komende jaren een extra impuls geven aan de inrichting en uitvoering van onze informatieveiligheid.

Innovatief procesmanagement

Effecten van de krapte op de arbeidsmarkt hebben zijn weerslag in de organisatie. De in te zetten acties moeten ertoe leiden dat we de komende jaren in staat zijn om aan alle opgaven te voldoen. Om daarnaast onze dienstverlening voortdurend te optimaliseren en toekomstgericht vorm te geven gaan we onze processen herijken en verbeteren. Daarbij zetten we in op digitalisering en nieuwe innovatieve technieken zoals robotisering van interne (bulk)processen, waardoor een grotere mate van efficiency en effectiviteit gaat ontstaan. De ruimte die hierdoor ontstaat zetten we in om dienstverlening meer op maat van de wensen van de klant van nu te maken en voorbereid te zijn om in te kunnen spelen op de wensen van de toekomst. Door deze ontwikkeling de komende jaren organisatiebreed en integraal op te pakken wordt het grootste effect behaald.

Van buiten naar binnen, digitale koers Emmen

De wereld om ons heen wordt steeds meer digitaal. De informatierevolutie stelt mensen meer dan ooit in staat zich te laten informeren. Tegelijkertijd wordt van de gemeente snelle en betrouwbare informatie geëist, zodat we onze bijdrage kunnen leveren aan het betrouwbaar houden van de overheid. Onze I-visie beschrijft de digitale koers die we volgen; deze wordt telkens afgestemd op nieuwe kaders en wetgeving, zoals Wet Open Overheid, Data Governance Act en NIS2.

Participatie

Digitale verbondenheid kan gebruikt worden voor participatie en het bevorderen dat iedereen (digitaal) kan meedoen, bewoners en bedrijven juist te informeren en een gelijkwaardige informatiepositie te geven. Daarvoor hebben we een open digitaal platform ingericht. Daarmee worden zij in staat gesteld taken van de gemeente over te nemen of te ondersteunen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Ook participatie bij bijvoorbeeld ruimtelijke plannen kan op die manier vormgegeven worden. In 2024 komen we op basis van de uitgevoerde pilots in het afgelopen jaar met een voorstel voor het digitaal ondersteunen van de participatie.

Gegevensmanagement

Het stapsgewijs grip krijgen op onze gegevensstromen en deze te toetsen aan kwaliteit en te beheren conform archiefwet en -regelgeving, zal leiden tot betere grondslagen voor beleid en effectievere besluitvorming. Door ook de bedrijfsprocessen volgens generieke architectuur vast te leggen kunnen er sneller kansen worden gesignaleerd om bijvoorbeeld met behulp van robotisering efficiëncyslagen te bewerkstelligen en tevens het automatiseringslandschap slimmer in te richten. Ook kunnen de risico's voor Privacy en Security hierdoor beter inzichtelijk worden gemaakt en adequaat op worden ingespeeld.

Artificiële Intelligentie

De inzet van AI heeft inmiddels een enorme vlucht genomen door onder andere de toegang tot generatieve AI voor een breed publiek. Ook voor gemeentelijke organisaties is hierdoor een toenemende vraag, over aan de ene kant de toepassingsmogelijkheden van deze technologieën en aan de andere kant de ethische en wettelijke ruimte hiervoor. Gemeente Emmen voert in 2024 een aantal experimenten en pilots uit om te onderzoeken of en voor welke processen de inzet van AI-meerwaarde heeft. Hierbij volgen we de ontwikkelingen scherp en passen we onze richtlijnen aan wanneer nodig.

'Digital Twin'

De gemeente Emmen staat voor grote uitdagingen met de energietransitie en leefbaarheid. Eén van de meest acute en uitdagende vraagstukken hierbij is de zogenaamde netcongestie. Netcongestie, ofwel de overbelasting van het elektriciteitsnet, is een groeiend probleem. Deze uitdagingen vereisen data om integraal inzicht te verkrijgen in de omvang van de diverse vraagstukken en vragen tegelijkertijd simulatie- en testmogelijkheden om de impact en haalbaarheid van verschillende oplossingsscenario's te beoordelen. Om deze redenen is er behoefte aan een virtuele replica (Digital Twin) van de gemeente Emmen met als functionaliteit een integratieplatform te creëren. Hiermee kunnen geografisch gerefereerde data en administratieve data op een nieuwe en moderne manier integraal worden gevisualiseerd, inclusief de mogelijkheid van simulaties.

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor dit programma schematisch de relatie weergegeven tussen de doelen (wat willen we bereiken) en de prestaties (wat gaan we daarvoor doen).

Doel	Prestatie
Onze organisatie is wendbaar, staat dicht bij de inwoners, sluit goed aan op de relevante maatschappelijke vraagstukken en is kwalitatief en kwantitatief op sterkte.	Elke medewerker voert het goede gesprek met zijn leidinggevende en ontwikkelt zich in lijn met onze strategische personeelsplanning.
	Teams met klantcontact optimaliseren hun processen om dichter bij de inwoners en bedrijven te staan.
	Wij monitoren de arbeidsmarkt en sturen bij werving en selectie op het vinden van een gekwalificeerde medewerker of die op korte termijn dat niveau kan behalen en onze uitdagingen te realiseren.
	We bieden een volledig trainingsprogramma aan, zodat zowel onze huidige als onze nieuwe medewerkers, die dat voor hun werk nodig hebben, de benodigde kennis opdoen.
Met onze I-visie streven we naar Het digitale contact met onze inwoners en bedrijven sterker maken Het verbeteren van processen Het sneller en slimmer kunnen besluiten Waar het kan zoeken we hierbij de samenwerking met de buurgemeenten en waar mogelijk worden projecten in BOCE-verband gerealiseerd.	De hele organisatie wordt adequaat ondersteund bij informatievraagstukken door Informatieregisseurs.
	Op procesniveau is data- en proceseigenaarschap en dataclassificatie ingeregeld en worden kritische bedrijfsprocessen jaarlijks geanalyseerd.
	Binnen de gehele organisatie wordt continu gewerkt aan digitale vaardigheden en kennis om informatie goed te kunnen be- en verwerken en om kansen op gebied van informatisering te benutten.
	In de samenwerking op het gebied van Informatisering binnen BOCE benutten we de kansen.
We voldoen aan de (wettelijke) normen op het gebied van de informatiebeveiliging (BIO), privacy (AVG) en Europese wetgeving op gebied van cyberbeveiliging (NIS2).	We zetten in op het doorlopend versterken van informatieveiligheid en privacy, zodat we groeien naar voldoen aan de normen van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en de wettelijke verplichting vanuit de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming). We verscherpen de beveiligingseisen conform de richtlijnen NIS2 waarbij ook de toeleveringsketen is meegenomen. NIS2 wordt eind 2024 een wettelijke verplichting voor gemeenten om passende en proportionele maatregelen te nemen om informatiebeveiligingsrisico's te beheersen.
Doelmatig en rechtmatig inkopen en aanbesteden.	Implementatie nieuw inkoopbeleid en inkoopwijzer.
	Contractmanagement wordt geïmplementeerd.
Het college legt zelfstandig verantwoording af in de jaarrekening over de naleving van de financiële rechtmatigheid in het boekjaar.	Bij de jaarrekening legt het college zelfstandig verantwoording af over de naleving van de financiële rechtmatigheid in het boekjaar. Dit sluit aan bij ontwikkelingen in wet- en regelgeving (Gemeentewet/Commissie BBV/BADO) op het gebied van rechtmatigheidsverantwoording en de taken van bestuur en accountant.

Doel	Prestatie
De woonlastendruk beheersen.	• Geen stijging OZB, zoals beschreven in het coalitieakkoord.
	• Beperken indexaties tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing.
Innovatief procesmanagement	• Voor 2027 zijn alle processen geïnnoveerd herschreven, uniform vastgelegd en geborgd in de P&C cyclus.
	• De processen worden aangepast aan de eisen van nu en worden continu aangepast aan de eisen van straks.

Wat gaat het kosten

In de onderstaande tabel is inzicht gegeven in de financiële omvang van de aangeleverde voorstellen voor de jaren 2025-2028.

Onder de tabel worden de voorstellen nieuw beleid, autonome ontwikkelingen en voorstellen die nog op geld gezet moeten worden (de PM voorstellen) nader toegelicht.

De voorstellen < € 70.000 en de neutrale wijzigingen (zie Bijlage 1) zijn niet nader toegelicht.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Primitieve begroting	295.898	286.151	290.440	288.921
Wijzigingen t/m februari 2024	1.620	-353	1.603	7.910
Startbegroting Kadernota 2025	297.518	285.798	292.043	296.831
Autonome ontwikkelingen	8.608	2.604	2.287	1.437
Gemeentefonds	-6.437	655	436	1.764
Kapitaallasten	1.000	750	500	500
Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-3	-3	-3	-3
Mutaties Kadernota 2025	3.168	4.006	3.220	3.698
Totaal	300.686	289.804	295.263	300.529

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
Autonome ontwikkelingen	8.608	2.604	2.287	1.437
Applicatiemanagement	-400	-400	-400	-400

Door hoge prijsstijgingen en het niet indexeren van de budgetten is een tekort ontstaan op applicatiemanagement. Tevens hebben uitbreidingen van modules en consultancykosten geleid tot een hoger nadeel. Met name doordat er na de centralisatie in 2016 van applicaties wél uitbreidingen van modules, licenties, etc. hebben plaatsgevonden maar géén formele nieuwe overheveling van financiën heeft plaatsgevonden, is dit tekort op de begroting ontstaan. Door nu structureel de begroting aan te vullen met € 400.000 en beter te sturen op financiële consequenties bij uitbreidingen van modules etc. zal het risico op tekorten worden verkleind.

<u>Begrotingssubsidie voor Stichting gebiedsfonds energiepark Pottendijk</u>	198	184	170	156

Dit betreft de uitvoering van de opgenomen afspraken in de structuurvisie Emmen, Windenergie waardoor het gebiedsfonds Pottendijk kan gaan opereren.

<u>Bijstellen storting algemene reserve</u>	5.178	0	0	0

In de begroting is rekening gehouden met een storting in de algemene reserve van € 9,466 miljoen. In deze kadernota hebben wij deze storting teruggebracht naar € 4,288 miljoen zodat wij een sluitende begroting presenteren voor 2025.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
<u>Capaciteit bestuur- en managementondersteuning.</u>	-50	-50	-50	-50
Enkele jaren geleden is er 1 fte ingeleverd op de formatie managementassistenten wethouders. Ten gevolge van uitbreiding wethouders in 2022 was adequate ontzorging/ondersteuning ten behoeve van de wethouders niet meer mogelijk en werd het cluster managementassistenten te kwetsbaar. Programma-/projectsecretarissen worden regelmatig ingehuurd of een managementassistent wordt ingezet ten behoeve van de ondersteuning in het groeiende aantal programma's en projecten. Vorenstaande is niet wenselijk zodat de ondersteuning ten behoeve van programma's en projecten structureel ingeregeld dient te worden.				
Gedeeltelijke dekking door middel van doorbelasting formatie op de diverse programma's en projecten team BMO.				
<u>Effect CAO stijging stelpost loonstijging</u>	-745	-1.115	-1.633	-2.247
Werkgevers en vakbonden hebben een onderhandelingsresultaat over de nieuwe cao's voor de gemeentelijke sector afgesloten. De looptijd is 15 maanden (1 januari 2024 t/m 31 maart 2025) met een loonafpraak van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024. De CAO-stijging is doorgerekend ten opzichte van de huidige stelpost in onze begroting. Deze stelpost is ontoereikend om de cao-verhoging op te kunnen vangen. In 2024 verwachten we een nadeel van € 595.000 wat oploopt tot € 2,247 miljoen in 2028.				
<u>Herinrichting egalisereserve verkiezingen</u>	42	0	0	0
In verband met het teruglopende saldo van de egalisereserve verkiezingen onnodige begrote stortingen en onttrekkingen te laten vervallen.				
<u>ICT apparatuur voor werkplekken</u>	-377	-537	-739	-952
Voor de vervanging en aanschaf van ICT-apparatuur voor werkplekken is geen meerjarige dekking. Zie collegebesluit Europese aanbesteding ICT-hardware (374094-2023) van 16 januari 2024.				
<u>Inhuur derden bezwaar en beroep WOZ</u>	-100	-100	-100	-100
Vanwege structureel hogere aantallen WOZ-bezwaren en beroepen is meer budget nodig voor de afhandeling hiervan. De begrote bedragen waren gebaseerd op 800-1000 jaarlijkse bezwaren, maar de ervaring van de afgelopen jaren is dat dit tussen 1500 en 2500 jaarlijkse bezwaren ligt. Voor 2024 gaan we uit van 1500, daar is dit bedrag op gebaseerd.				
<u>Kantoorsoftwarekosten</u>	-600	-600	-600	-600
De afgelopen jaren is een tekort ontstaan op middelen voor software. Dit heeft te maken met het moeten overschakelen op duurdere licenties in verband met noodzakelijke verbeteringen van de beveiliging, (forse) prijsstijgingen en een stevige groei van het aantal licenties. Hiervan wordt +/- 45% doorbelast naar de externe afnemers dat leidt tot een voordeel aan de batenkant. Dit voordeel dient ter gedeeltelijke dekking van dit tekort.				
<u>Kostenbesparing Hervormingsagenda Jeugd</u>	700	700	700	700
Draaiknop: De kostenbesparing op de hervormingsagenda is in de begroting 2024 behoedzaam opgenomen. Indien we deze actualiseren dan komen we op een hoger besparing van € 700.000. Derhalve lopen we wel meer risico op een tegenvaller.				
<u>MO/VO</u>	48	48	48	48
Uit de DUVO-MO worden verscheidene diensten gefinancierd ten behoeve van onze meest kwetsbare inwoners in Emmen en Drenthe. Tot en met 2023 kwamen wij uit met de begroting. Vanaf 2024 lukt dat niet meer, vooral door oplopende (forse) indexaties. In de kadernota hebben we rekening gehouden met de hogere lasten.				
<u>Programma informatiebeveiliging</u>	-940	-630	-430	-430
Met een 'programma informatiebeveiliging' willen we in samenwerking met de BOCE-partners de continu toenemende cybersecurity dreiging op een gestructureerde wijze beheersen zodat het management, college en raad continu kunnen beschikken over een actueel beeld van de dreiging en weloverwogen besluiten kunnen nemen over passende maatregelen. Het programma richt zich op het realiseren van een op risico gebaseerde beheerorganisatie en zal daarbij als uitgangspunt het dreigingsbeeld 2023-2024 van de informatiebeveiligingsdienst van de VNG hanteren.				

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2025	2026	2027	2028
<u>Rechtmatigheidscontrole inkoop</u>	-40	-40	-40	-40
Om goed in control te zijn van onze contracten hebben we stevig contractbeheer nodig. Onder contractbeheer verstaan we het fysiek en digitaal beheren van contracten, zodat de juiste informatie op het juiste tijdstip en op de juiste plaats beschikbaar is. Door contracten vast te leggen en te beheren hebben we een goed beeld van de verplichtingen die zijn aangegaan en van de momenten waarop (intensieve) monitoring nodig is. Om dit goed in te kunnen inregelen voor al onze contracten hebben we 0.5 fte nodig				
<u>Rente geldleningen</u>	500	500	500	500
Door de renteverhogingen die de Europese Centrale Bank heeft moeten doorvoeren als gevolg van de gestegen inflatie, is bij de Begroting 2024 de begrote rente verhoogd. Op dit moment lijkt de piek van renteverhogingen te zijn bereikt en spreekt men voorzichtig over mogelijke renteverlagingen. Daarnaast is er sprake van achterblijvende investeringen waardoor minder geldleningen benodigd zijn.				
<u>Revitalisering bestuurslaag</u>	-243	-240	-238	-235
Voor de bestuurslaag inclusief raadszaal en naastgelegen ruimtes, is een ontwerp gemaakt voor de revitalisering. Er is vanuit verschillende perspectieven behoefte de inrichting van de vloer, de kamers en de raadzaal te veranderen. De raad heeft besloten om een krediet beschikbaar te stellen van € 2,747 miljoen voor de revitalisering. De kapitaallasten zijn structurele lasten, waardoor in de toekomst ook kan worden voorzien in noodzakelijke vervanging van bijvoorbeeld apparatuur. Hiermee houden we de bestuurslaag ook echt up tot date. Het reeds beschikbare krediet voor de herhuisvesting van het Raadhuisplein (inventaris) (opgenomen in begroting 2024) kan voor € 535.000 worden aangewend voor de revitalisering. In totaal is een aanvullend krediet van € 2,212 miljoen nodig. De eenmalige kosten van € 369.500 en rentelasten in 2024 van € 30.250 worden gedekt door de algemene reserve.				
<u>Schoonmaak en interieurvoorziening</u>	-85	-85	-85	-85
Tijdens de corona-periode 2020 en 2021 zijn bepaalde werkzaamheden (onder andere schoonmaak, onderhoud en interieurvoorzieningen) in mindere mate uitgevoerd en zijn binnen de budgetten van het Raadhuisplein niet de kosten gemaakt, welke vooraf gecalculeerd waren. Het tekort en het resterende budget op andere taken hebben zich verrekend. Hierdoor is het tekort op de schoonmaak en interieurvoorziening in 2022 niet voldoende uitgelicht, doordat binnen andere taken in het grootboeknummer budget over was. Dit heeft in 2022 niet geresulteerd tot tekorten voor schoonmaak en interieurvoorziening. Door stijgende prijzen en de volledige uitvoer van werkzaamheden, kunnen de resterende budgetten van overige taken binnen het grootboeknummer, het tekort op schoonmaakkosten en interieurvoorziening niet meer compenseren. Ook kunnen de overeengekomen werkzaamheden volledig uitgevoerd worden door de derde partijen.				
<u>Stijging landelijke tarieven Gecertificeerde Instellingen</u>	240	240	240	240
Door een afspraak op landelijk niveau zullen de tarieven voor de drie in Drenthe werkende GI's in 2024 fors stijgen met gemiddeld ongeveer 26,5%. Het landelijke tarief is per 1 januari 2024 van kracht. Daarnaast is er een loon- en prijsindex CPB voor de jaren 2025 en verder toegepast zoals opgenomen in de meicirculaire 2023. Van het rijk ontvangen we een dekking voor deze stijging van tarieven van € 240.000.				
<u>Transitie zaaksysteem Dimpact</u>	-75	-255	-115	0
Het zaaksysteem (e-suite/medewerkerportaal) van Dimpact zal de komende jaren worden omgebouwd naar een Common Ground systeem (Podium D). Hiervoor moeten alle zaaktypen/processen worden omgebouwd en zal de gehele organisatie getraind moeten worden om met het nieuwe systeem te kunnen werken.				
<u>Verlagen voorziening dubieuze belasting debiteuren</u>	150	150	150	150
Vanwege goede betaalmoraal en ervaringen van de afgelopen jaren kunnen we de voorziening dubieuze belastingdebiteuren verlagen. Dit wordt onderverdeeld per toegerekende heffing/belastingsoort.				
<u>Vertrek RUD uit Emmen</u>	-140	-280	-280	-280
De RUD zal in de loop van 2025 vertrekken uit het gemeentehuis en zich gaan huisvesten in Assen. De RUD zit nu op 2 locaties, Assen (provinciehuis) en Emmen (gemeentehuis). In 2023 is de RUD een onderzoek gestart om te komen tot een nieuwe huisvestingsvisie, waarbij één centrale huisvesting het uitgangspunt was. Uitkomst is dat de RUD zich gaat huisvesten in Assen. Door deze uitkomst zullen de vergoedingen voor Facilitaire dienstverlening wegvallen. Het vertrek van de RUD zal niet zorgen voor kostenbesparingen.				

(bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028

<u>Vervangen telefooncentrale</u>	-95	-110	-110	-110

Vanuit het project communicatieoplossing dient de telefooncentrale en de callcenter omgeving te worden vervangen. Rekening houdend met de factoren beschikbaarheid, flexibiliteit, veiligheid en beheer zal er een cloudoplossing moeten komen waarvoor de huidige budgetten niet toereikend zijn. Hiervan wordt +/- 45% doorbelast naar de externe afnemers dat leidt tot een voordeel aan de batenkant. Dit voordeel dient ter gedeeltelijke dekking van dit tekort. In 2025 zal € 60.000 worden gedekt door de reserve calamiteiten.

<u>Vervanging vergaderapparatuur</u>	0	0	0	-120

Voor het vervangen van vergaderapparatuur is vanaf 2026 een krediet benodigd van € 360.000 met een daarbij behorende kapitaallast van € 120.000. Voor 2026 en 2027 is dekking vanuit de reserve calamiteiten.

<u>Vrijval centrale stelposten</u>	5.442	5.224	5.298	5.292

Op centraal niveau zijn er een aantal stelposten begroot die dienen voor het opvangen van de diverse ontwikkelingen. Deze stelposten kunnen bij berap 2024-I en de begroting 2025 vrijvallen ter dekking van de loon- en prijsstijgingen en de autonome ontwikkelingen.

<u>Gemeentefonds</u>	-6.437	655	436	1.764

<u>Aanpassen indexatiesystematiek gemeentefonds naar Bruto Binnenland Product-index per 2024</u>	-4.390	0	0	0

In de voorjaarsnota 2024 is bekend gemaakt dat de indexatiesystematiek van het gemeentefonds is gewijzigd. De nieuwe afspraak over indexatie is dat al met ingang van 2024 de indexatie volume en prijs via de Bruto Binnenlands Product-index (BBP) gaat. Tot nu toe was deze wijze van indexeren met ingang van 2027. Voordat de nieuwe wijze van indexeren is doorgevoerd is nog wel de aanpassing van de Centraal Economische Plan (CEP) 2024 indexering toegepast. Zie hiervoor een afzonderlijk voorstel "lager accres op basis van CEP 2024".

<u>Aanpassing basisgegevens gemeentefonds</u>	-1.577	-2.175	-1.824	-716

Vooruitlopend op de meicirculaire passen we ieder jaar de basisgegevens al eerder aan. Deze aanpassingen zijn gebaseerd op de meest actuele informatie zoals bijvoorbeeld de lagere aantallen uitkeringen uit het actuele scenario BUIG. Ook stellen we de nieuwe jaarschijf 2028 bij op basis van het doortrekken van de trend.

<u>Extra ruimte onder plafond BTW-compensatiefonds</u>	1.390	1.390	1.490	1.490

Bij de voorjaarsnota 2024 is bekend gemaakt dat de ruimte onder het plafond BTW Compensatiefonds € 214 miljoen hoger is dan in de vorige circulaire. Deze extra ruimte mogen we structureel in onze begroting verwerken. Het gaat voor Emmen om een bedrag van € 1,39 miljoen aan extra ruimte voor de jaren tot en met 2026. Voor de jaren vanaf 2027 gaat het om € 1,49 miljoen

<u>Lager accres op basis van CEP 2024</u>	-1.860	-2.950	-3.620	-3.400

Recent heeft het Centraal Plan Bureau (CPB) het Centraal Economisch Plan 2024 (CEP 2024) gepubliceerd. Op basis van het CEP 2024 weten we dat de indices voor de berekening van het accres gemeentefonds de komende jaren worden verlaagd. Dit zal worden verwerkt in de meicirculaire 2024.

<u>Vervallen opschalingskorting</u>	0	4.390	4.390	4.390

Bij de voorjaarsnota 2024 is bekend gemaakt dat met ingang van 2026 de bekende opschalingskorting in het gemeentefonds van € 675 miljoen vervalt. Voor Emmen is dit een bedrag van € 4,39 miljoen structureel. Dit is een afspraak tussen de VNG en het demissionaire kabinet, waarvoor gemeenten lang hebben gestreden.

(bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028

Mutaties kleiner dan € 70.000 (bestaand beleid)	-3	-3	-3	-3

10 Subsidies zonnepanelen	-3	-3	-3	-3

	2025	2026	2027	2028

Voorstellen welke nog op geld gezet moeten worden

Herijking gemeentefonds PM PM PM PM

De tijd tot aan de meicirculaire 2025 wordt gebruikt voor aanvullend onderzoek in het kader van herijking gemeentefonds. De herverdeeffecten uit de herijking zijn voor nu begrensd op € 37,50 per inwoner. Dat zou in 2025 wellicht nog kunnen veranderen door het verder doorvoeren van de herijking.

Onderhoudsbudget team Vastgoed PM PM PM PM

Extra onderhoudsbudget op basis van herinspectie. Dit extra budget is nodig om onderhoudsplannen voor komende jaren te kunnen uitvoeren.

Rijksmiddelen dichten ravijn PM PM PM

Bekend is dat er vanaf 2026 sprake is van een korting op de rijksmiddelen in het gemeentefonds van circa € 3 miljard. Dit staat ook wel bekend als "het ravijn". Onderdeel van dit ravijn is de opschalingskorting van € 675 miljoen. In de Voorjaarsnota 2024 is bekend geworden dat de opschalingskorting komt te vervallen. Het resterende ravijn is dan € 2,3 miljard.

Stimuleren aantrekkelijk werkgeverschap PM PM PM PM

Gezien de in het bestuurlijk voorwoord vermelde toenemende arbeidsmarktkrapte, die ook de gemeente Emmen raakt, is het extra noodzakelijk dat onze gemeente aantrekkelijk werkgever is en blijft. Daarvoor zullen we alle zeilen moeten bijzetten. De komende maanden worden plannen ontwikkeld, die hun financiële vertaling zullen krijgen bij de begroting 2025, die in het najaar aan uw raad ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Bijlage 1: Budgettaire neutrale posten in Kadernota 2025

<i>(bedragen x € 1.000)</i>			2025	2026	2027	2028
Aanpassing renteomslagpercentage						
Vanwege de aanpassing van het renteomslagpercentage van 1,4% naar 1,1% is de rente op de activa bijgesteld.						
1	0.1 Bestuur	Lasten	5	4	3	3
2	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Lasten	67	65	63	61
3	1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	18	17	17	16
4	4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	385	401	418	420
5	7.2 Riolering	Lasten	757	746	730	714
6	6.3 Inkomensregelingen	Lasten	0	0	0	0
7	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	507	531	556	560
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	157	152	146	140
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	9	8	8	7
10	0.5 Treasury	Lasten	-1.905	-1.925	-1.941	-1.920
Aframen Frisse Start						
Frisse Start was tot 2023 een subsidie die werd verstrekt door Provincie Drenthe. Inmiddels is deze regeling komen te vervallen.						
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	-100	-100	-100	-100
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	100	100	100	100
Bijramen waterschapslasten en structureren per object						
Afgelopen jaren zijn bij diverse objecten de waterschapslasten gestegen. Daarnaast is gekeken om de kosten per object inzichtelijk te krijgen door herstructurering.						
3	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	2	2	2	2
5	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	3	3	3	3
7	2.2 Parkeren	Lasten	-9	-9	-9	-9
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	4	4	4	4
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	0	0	0	0
10	0.4 Overhead	Lasten	0	0	0	0
Bijstellen begroting energiekosten vastgoed in eigen beheer						
Door prijsstijging van energiekosten zijn deze budgetten aangepast op voor diverse programma's namelijk. De effecten vertalen zich in programma 1, 5, 8, 9 en 10.						
1	0.2 Burgerzaken	Lasten	1	1	1	1
5	8.3 Wonen en bouwen	Lasten	43	43	43	43
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	0	0	0	0
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	10	10	10	10
10	0.4 Overhead	Lasten	-54	-54	-54	-54
Bijstellen begroting gemeentelijke Belasting vastgoed in eigen beheer						
Afgelopen jaren zijn er diverse objecten overgedragen richting team Vastgoed en Grondzaken. Nu is ook de financiële vertaling van de objecten in de begroting overgezet aangepast aan de werkelijkheid. Dit komt op meerdere programma's tot uiting.						
1	0.2 Burgerzaken	Lasten	-1	-1	-1	-1
3	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	0	0	0	0
5	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	359	359	359	359
7	7.5 Begraafplaatsen	Lasten	-205	-205	-205	-205
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-152	-152	-152	-152
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	-6	-6	-6	-6
10	0.4 Overhead	Lasten	5	5	5	5

(bedragen x € 1.000)

2025

2026

2027

2028

Brede spuk van pr.9 naar pr.8

Sinds 2008 nemen gemeenten deel aan de Impuls brede Scholen Sport en Cultuur waarmee zij combinatiefuncties realiseren.

In 2012 is de oorspronkelijke Impuls brede scholen, sport en cultuur verbreed en uitgebreid en is destijds verder voortgezet onder de naam Brede impuls combinatiefuncties.

De Brede Impuls Combinatiefuncties werd per 1 januari 2019 De Brede Regeling Combinatiefuncties. De looptijd van deze regeling liep van 1-1-2019 t/m 31-12-2022. Dit was geregeld in een decentralisatie-uitkering, deze bedroeg € 492.000.

Deze uitkering werd in 2023 in zijn geheel begroot op programma 9, terwijl de verantwoording moet plaatsvinden onder het hoofdthema sport, bewegen en cultuur. Deze kosten vallen onder programma 8. Daarom moet een budgetneutrale wijziging plaatsvinden van programma 9 naar programma 8.

8	5.1 Sportbeleid en activering	Baten	688	665	0	0
8	5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	-196	-173	0	0
9	7.1 Volksgezondheid	Baten	-688	-665	0	0
9	7.1 Volksgezondheid	Lasten	196	173	0	0

Budgettaire neutrale wijziging verzekeringsgelden 2024

De begrotingspost "brand- en opstal" voor gebouwen dient te worden geherstructureerd. Dit leidt tot een budgettaire neutrale wijziging, die effect heeft op diverse programma's.

1	0.2 Burgerzaken	Lasten	0	0	0	0
3	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	0	0	0	0
5	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	21	21	21	21
7	2.2 Parkeren	Lasten	1	1	1	1
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-26	-26	-26	-26
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	-1	-1	-1	-1
10	0.4 Overhead	Lasten	5	5	5	5

CAO stijging lonen

Werkgevers en vakbonden hebben een onderhandelingsresultaat over de nieuwe cao's voor de gemeentelijke sector afgesloten. De looptijd van de CAO is 15 maanden en loopt van 01-01-2024 tot en met 31-03-2025. In deze CAO is een loonafspraken gemaakt met een stijging per 01-01-2024 van 4,75% en een stijging per 01-10-2024 van 1,25%. De CAO-stijging wordt gedekt door de stelpost lonen

1	0.2 Burgerzaken	Lasten	-299	-300	-302	-302
2	3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	-215	-215	-217	-217
3	1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	-60	-60	-54	-54
5	8.3 Wonen en bouwen	Lasten	-590	-592	-597	-597
6	6.3 Inkomensregelingen	Lasten	-420	-409	-412	-412
7	2.1 Verkeer en vervoer	Lasten	-197	-198	-199	-199
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-241	-242	-243	-243
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	-230	-228	-230	-230
10	0.4 Overhead	Lasten	2.250	2.243	2.254	2.254

DVO Menso - Menssupport

Bedrag staat ten onrechte in programma 6 en moet naar programma 9.

6	6.3 Inkomensregelingen	Lasten	500	500	500	500
9	6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	-500	-500	-500	-500

Expertise bij complexe vraagstukken

Om meer op regiebasis te kunnen werken en door de steeds veranderende ICT omgeving (o.a. door wet- en regelgeving) is meer externe expertise benodigd. Hiervoor zoeken wij een vertrouwde kennispartner op meerdere aandachtsgebieden. Door het jarenlang niet bijstellen van de begrote inkomsten vanuit externe dienstverlening, is een overschot op inkomsten ontstaan. Een gedeelte van dit overschot dient ter dekking van de kosten voor inhuur expertise, waar de afgelopen jaren structureel een tekort op was.

10	0.4 Overhead	Baten	200	200	200	200
10	0.4 Overhead	Lasten	-200	-200	-200	-200

Extra capaciteit BOA's (taakmutatie)

Het Rijk heeft structureel extra geld vrijgemaakt in het gemeentefonds voor Boa capaciteit om zo de handhaving in de openbare ruimte, door de toegenomen taken, te versterken. Via Berap en Kadernota wordt dit geld meerjarig opgehaald en toegevoegd aan de begroting van het team.

3	1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	-48	-48	-48	-48
10	0.7 Algemene uitkering	Lasten	48	48	48	48

<i>(bedragen x € 1.000)</i>			2025	2026	2027	2028
Extra capaciteit inzake Regisseur Openbare Ruimte						
Instellen van de functie van een Regisseur Openbare Ruimte inzake het begeleiden, implementeren en bewaken van de Integrale Beheerplanning.						
1	0.1 Bestuur	Baten	80	80	80	80
1	0.1 Bestuur	Lasten	-80	-80	-80	-80
Formatiewijziging						
Formatiewijziging door fte's structureel op te gaan nemen in de personeelsbegroting met als dekking de verhoogde inkomsten vanuit externe afnemers.						
10	0.4 Overhead	Baten	300	300	300	300
10	0.4 Overhead	Lasten	-300	-300	-300	-300
Gymzalen Catamaran en Thriantha						
Budgetneutrale overdracht gymzalen Catamaran en Thrianta.						
4	4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	41	36	36	36
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-41	-36	-36	-36
Herinrichting reserves vanaf 2024						
Meerjarige wijziging voor de herinrichting reserves. Het gaat om een budgettair neutrale wijziging binnen taakvelden om het werken met reserves makkelijker en overzichtelijker te maken.						
1	0.2 Burgerzaken	Lasten	-42	0	0	0
2	3.1 Economische ontwikkeling	Baten	0	0	0	-940
4	4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	0	0	0	0
5	8.3 Wonen en bouwen	Baten	300	0	0	940
5	8.3 Wonen en bouwen	Lasten	645	645	645	645
8	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	Baten	29	29	29	29
9	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Baten	-29	-29	-29	-29
10	0.7 Algemene uitkering	Baten	-300	0	0	0
10	0.8 Overige baten en lasten	Lasten	-603	-645	-645	-645
Herverdeling loonsom						
Herverdeling Loonsom 3 tema binnen Sociaal Domein in verband met herijking van taken.						
4	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Lasten	42	42	42	42
6	6.3 Inkomensregelingen	Lasten	359	359	359	359
9	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	Lasten	-401	-401	-401	-401
Kapitaallasten Jaarprogramma VHO-IHP PO-VO 2023						
De Kapitaallasten van het Jaarprogramma VHO-IHP PO-VO 2023 zijn begroot onder meldingsgericht onderhoud, maar deze horen bij de kredieten in programma 4.						
4	4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	-184	-184	-184	-184
7	2.1 Verkeer en vervoer	Lasten	184	184	184	184
Kapitaallasten VSO de Altas Gymzaal						
De Kapitaallasten voor VSO de Altas Gymzaal worden gedekt vanuit Leerlingenvervoer Sport. Echter zijn deze ten laste gebracht van Leerlingenvervoer scholen/algemeen. Dit is een budgettair neutrale wijziging.						
4	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Lasten	-72	-72	-72	-72
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	72	72	72	72
Kinderopvang (taakmutatie)						
Voor de intensivering in het toezicht ontvangen gemeenten extra geld in het gemeentefonds. Via Berap en Kadernota wordt dit geld meerjarig opgehaald en toegevoegd aan de begroting van het team.						
5	8.3 Wonen en bouwen	Lasten	-55	-55	-55	-55
10	0.7 Algemene uitkering	Lasten	55	55	55	55
Maatschappelijke initiatieven						
In de kadernota 2024 is nieuw beleid aangevraagd voor Maatschappelijke initiatieven. Deze is begroot in het Sam-beleid. Echter is dit een beleidsbudget van ABS.						
6	6.3 Inkomensregelingen	Lasten	100	100	100	100
9	6.71D Overige maatwerkarrangementen	Lasten	-100	-100	-100	-100

(bedragen x € 1.000)			2025	2026	2027	2028
Parkeervergunningen P-Noord						
De maandelijkse bijdrage welke medewerkers voor de parkeervergunningen doen zijn te laag geraamd. Hier tegenover staan de kosten welke wij als gemeente hebben om voor onze medewerkers en parkeervergunning op jaarbasis te verstrekken. Ook deze zijn te laag geraamd.						
10	0.4 Overhead	Baten	60	60	60	60
10	0.4 Overhead	Lasten	-60	-60	-60	-60
Schuldhelp voor ondernemers						
In de DVO van Menso is vastgelegd dat zij de diensten voor schuldhelp voor ondernemers gaan uitvoeren. Hiervoor is vanuit het budget van Schuldhelpverlening een bedrag van €200.000 beschikbaar gesteld.						
6	6.3 Inkomensregelingen	Lasten	200	200	200	200
9	6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	-200	-200	-200	-200
Specifieke uitkering Integraal Zorg Akkoord						
De specifieke uitkering Integraal Zorg Akkoord is vastgesteld voor 2024 tot en met 2026. De inkomsten en uitgaven worden gelijk aan elkaar geraamd.						
9	7.1 Volksgezondheid	Baten	4.210	4.210	0	0
9	7.1 Volksgezondheid	Lasten	-4.210	-4.210	0	0
Specifieke uitkering onderwijs achterstanden beleid						
De specifieke uitkering voor het onderwijs achterstanden beleid is verhoogd in 2024 en wordt hiermee ook structureel verhoogd meerjarig.						
4	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Baten	551	551	551	551
4	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Lasten	-551	-551	-551	-551
Spuk Sport						
Spuk sport budgetneutraal opnemen in de begroting.						
8	5.2 Sportaccommodaties	Baten	700	700	700	700
8	5.2 Sportaccommodaties	Lasten	-700	-700	-700	-700
Verdeling Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid gelden						
Nieuwe begrotingsopzet van de CDOKE gelden (Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid)						
2	3.1 Economische ontwikkeling	Baten	-320	-320	-320	-320
2	3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	200	200	200	200
5	7.4 Milieubeheer	Baten	200	200	200	200
5	7.4 Milieubeheer	Lasten	-80	-80	-80	-80
Verzekeringskosten gebouwen						
De verzekeringskosten van gebouwen zijn verspreid tussen onder andere BOS en VGZ. Hierin is een verschuiving van kosten ontstaan in de loop van de jaren.						
4	4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	112	112	112	112
5	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	-112	-112	-112	-112

